

RAPORT Z BADANIA
DIAGNOZA LOKALNYCH
ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH
GMINA BUDZÓW 2019

Spis treści

WSTĘP	5
Cel badania.....	5
Problematyka badania	6
Przebieg badania oraz metodologia	7
Charakterystyka próby badawczej	7
CZEŚĆ I	9
Ogólna charakterystyka gminy Budzów	9
Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne.....	9
Zasoby umożliwiające prowadzenie działalności interwencyjnej i profilaktycznej:	11
CZEŚĆ II.....	15
Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Budzów.....	15
Cel badania.....	15
Grupa badawcza	15
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	18
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu	23
Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków	27
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym.....	30
Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów	32
Profilaktyka uzależnień.....	34
CZEŚĆ III.....	37
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych.....	37
Cel badania.....	37
Grupa badawcza	37
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym.....	38
Problem przemocy w środowisku domowym	44
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	46
Palenie papierosów.....	46
Picie alkoholu.....	49

Zażywanie narkotyków	51
Uczniowie a inne zagrożenia	54
Komputer i Internet w życiu uczniów	54
Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy.....	56
CZEŚĆ IV	58
Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych	58
Cel badania.....	58
Grupa badawcza	58
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym.....	59
Problem przemocy w środowisku domowym.....	64
Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi.....	66
Palenie papierosów.....	66
Picie alkoholu.....	71
Zażywanie narkotyków	75
Zażywanie dopalaczy	79
Młodzież a inne zagrożenia.....	81
Komputer i Internet w życiu uczniów	81
Młodzież a cyberprzemoc	83
CZEŚĆ V.....	85
Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych	85
Grupa badawcza	85
Cel badania.....	85
Wyniki badania	85
CZEŚĆ VI	90
Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych.....	90
BIBLIOGRAFIA.....	104
Spis publikacji.....	104
Źródła internetowe	105

Spis wykresów	106
Spis tabel	110

WSTĘP

Szereg gwałtownych przemian technologicznych, ekonomicznych oraz społeczno-kulturowych jakie dokonały się na przestrzeni wieku XX miały bezpośredni wpływ na niemal każdą sferę życia społecznego, tym samym przyczyniając się do przeobrażenia już istniejących a także powstania wielu nowych problemów społecznych.

Mianem problemu społecznego określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności, w której występuje i ocenione przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. Problem społeczny angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie i gotowość do podejmowania działań mających na celu zwalczanie lub przynajmniej ograniczanie zasięgu i skutków problemu społecznego.

Cel badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Budzów.

Działania badawcze miały na celu:

- ◆ zidentyfikowanie problemów dotyczących między innymi uzależnień w różnych grupach wiekowych;
- ◆ uchwycenie czynników prowokujących do powstawania sytuacji problemowych;
- ◆ określenie skali oraz zakresu tych problemów;
- ◆ rozpoznanie i zdiagnozowanie skutków występujących problemów;
- ◆ propozycję rozwiązań / zmniejszenia negatywnych konsekwencji.

Problematyka badania

Badania ankietowe miały na celu analizę wybranych problemów społecznych.

W badaniu wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy- częstotliwość spożywania alkoholu, znajomość osób nadużywających napoje alkoholowe, rozpowszechnienie alkoholizmu w środowisku lokalnym;
2. problem nikotynowy- częstotliwość palenia, konsekwencje zdrowotne palenia papierosów;
3. problem narkotykowy- dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki;
4. problem przemocy- występowanie przemocy domowej, znajomość rodzin dotkniętych problemem przemocy, postawy wobec stosowania kar cielesnych.

W badaniu wśród uczniów zostały uwzględnione zostały takie obszary jak:

1. problem alkoholowy- częstotliwość spożywania, dostępność, znajomość osób pijących, znajomość instytucji pomocowych, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
2. problem nikotynowy- częstotliwość palenia, dostępność, znajomość osób palących, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
3. problem narkotykowy- częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających narkotyki, znajomość konsekwencji zdrowotnych i prawnych z tytułu ich posiadania;
4. problem zażywania dopalaczy- częstotliwość zażywania, dostępność, znajomość osób zażywających dopalacze, znajomość konsekwencji zdrowotnych;
5. problem przemocy- perspektywa osoby doświadczającej przemocy oraz świadka przemocy, uczestnictwo w czynnym akcie przemocy, występowanie przemocy rówieśniczej i domowej;
6. problem uzależnień behawioralnych - uzależnienie od komputera czy Internetu.

Ponadto badaniem zostali objęci także pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych.

W badaniu wśród pracowników punktów sprzedaży zostały poruszone takie kwestie, jak:

1. problem dostępu do substancji legalnych, w tym częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe i niepełnoletnie; prób zakupu papierosów, piwa bezalkoholowego o zawartości nieprzekraczającej 0,5% alkoholu i napojów energetyzujących przez nieletnich;
2. postawy osób będących w stanie silnego upojenia alkoholem;
3. znajomość przypadków sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim;
4. przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

Przebieg badania oraz metodologia

Niniejszy raport opiera się na wynikach badania ilościowego. Do przeprowadzenia badań wśród dorosłych mieszkańców i sprzedawców z punktów sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych wykorzystano metodę PAPI (ang. *Paper & Pen Personal Interview*). W przypadku uczniów najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z zasadami etyki, bowiem wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o zachowaniu anonimowości i poufności, w związku z czym oddzielono dane odnośnie tożsamości pojedynczych badanych od informacji, jakich udzielili. Ponadto, ankietując uczniów za każdym razem uzyskiwano zgodę Dyrektora szkoły na przeprowadzenie badań w ich placówce.

Badania ankietowe zostały przeprowadzone w okresie wrzesień- październik 2019 roku.

Charakterystyka próby badawczej

Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych badania ankietowe przeprowadzono w trzech grupach respondentów zróżnicowanych pod względem zmiennych takich jak płeć, wiek, wykształcenie. Próba badawcza objęła łącznie 100 dorosłych mieszkańców gminy Budzów, 262 uczniów szkół podstawowych oraz 21 sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy.

Dorośli mieszkańcy gminy

- badania przeprowadzone na reprezentatywnej grupie 100 osób, w tym 78 kobiet i 22 mężczyzn

Uczniowie szkoły podstawowej

- 120 uczniów klas piątych i szóstych; w tym 63 dziewczęta oraz 57 chłopców
- 142 uczniów klas siódmych i ósmych; w tym 60 dziewcząt oraz 82 chłopców

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- badania przeprowadzone w 21 punktach sprzedaży

CZEŚĆ I

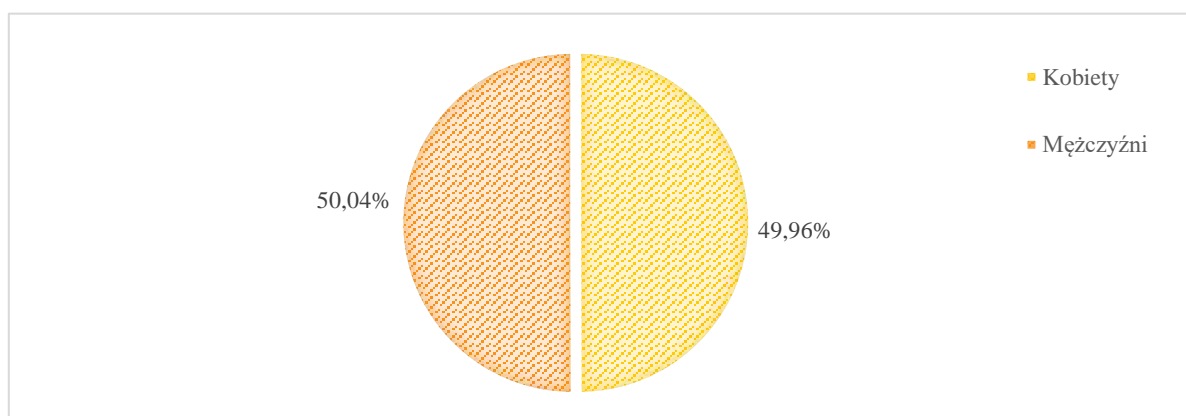
Ogólna charakterystyka gminy Budzów

Położenie, dane administracyjne, dane demograficzne

Gmina Budzów to gmina wiejska, położona w województwie małopolskim, należąca do powiatu suskiego.

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2018 r. gmina Budzów liczy 8946 mieszkańców; z czego 49,96% stanowią kobiety (4 469), a 50,04% mężczyźni (4 477).

Na przestrzeni lat 2003-2018 liczba mieszkańców wzrosła o 9,06%.

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców- statystyki na rok 2018

Przyrost naturalny:

Gminę Budzów cechuje dodatni przyrost naturalny, który na koniec 2018 roku wyniósł 20. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu 2,24 na 1000 mieszkańców. Uściślając, w 2018 roku w gminie odnotowano 100 urodzeń dzieci, w tym 41,00% dziewczynek i 59,00% chłopców. W tym samym czasie doszło do 80 zgonów, co odpowiada 8,96 zgonom na 1000 mieszkańców.

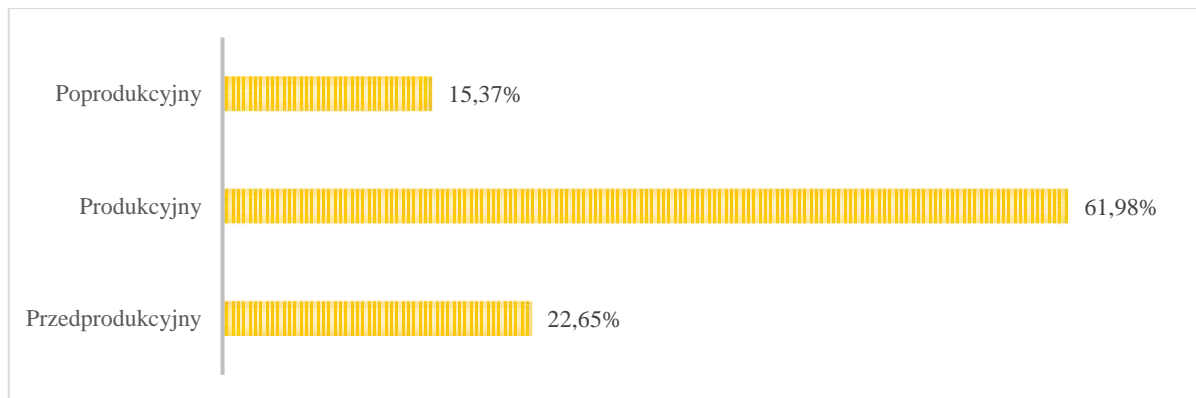
Migracje ludności:

W 2018 roku w gminie zarejestrowano 53 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 64 wymeldowania, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi -11.

W tym samym roku w gminie odnotowano 17 zameldowań z zagranicy oraz zarejestrowano 2 wymeldowania za granicę, w związku z czym saldo migracji zagranicznych wynosi 15.

Rynek pracy:

61,98% mieszkańców gminy Budzów jest w wieku produkcyjnym, 22,65% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 15,37% w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku

W gminie na 1000 mieszkańców pracuje 55 osób. Ogółem w gminie pracuje 488 osób, w tym 64,34% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 35,66% mężczyźni.

Ogółem w gminie zarejestrowano 209 osób bezrobotnych; w tym 113 kobiet i 96 mężczyzn. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 3,8%; w tym 4,4% wśród kobiet i 3,3% wśród mężczyzn.¹

¹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

Zasoby umożliwiające prowadzenie działalności interwencyjnej i profilaktycznej:

Działalność Komisji Ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii

Komisja realizuje swoje działania w oparciu o główne strategie działań ujętych w Narodowym Programie Profilaktyki i Zdrowia, którego głównymi założeniami jest:

- promocja zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji poprzez szkolne i środowiskowe programy profilaktyczne dla nauczycieli, rodziców i dzieci;
- zwiększanie dostępności i pomocy dla osób uzależnionych, członków ich rodzin oraz zapobieganie agresji;
- podnoszenie odpowiedzialności etycznej i prawnej przez sprzedawców związanej z handlem alkoholem.

Rok 2018:

- Zorganizowano szkolenie dla sprzedawców napojów alkoholowych z zakresu naruszania przepisów prawnych regulujących obrót alkoholem. W ramach szkolenia odbyło się również spotkanie z członkami Komisji. Sprzedawcy otrzymali pakiety informacyjne, broszury i plakaty.
- Przeprowadzono dwie kontrole sklepów oraz Akcję „Tajny klient”.
- Gmina Budzów uczestniczyła w projekcie pt. „Postaw na Rodzinę” oraz w ogólnopolskiej akcji „Zachowaj Trzeźwy Umysł”.
- Do wszystkich szkół z terenu gminy przekazano pakiety materiałów edukacyjnych z zakresu narkomanii, alkoholizmu oraz promocji zdrowego stylu życia.
- Komisja współpracowała ściśle z sądem, kuratorami, pielęgniarkami środowiskowymi oraz pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu prowadzenia monitoringu głównych problemów społecznych na terenie gminy, wszechstronnej pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin, prowadzeniu prelekcji, pogadanek z zakresu profilaktyki prowadzonych w szkołach dla rodziców, nauczycieli oraz dzieci.
- Z udziałem Komisji odbywały się spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego dla 19 rodzin, w których została założona Niebieska Karta.
- Komisja współpracowała ściśle z Powiatowym Zespołem Interwencji Kryzysowej, którego działalność finansuje. Mieszkańcy gminy Budzów mogą tam skorzystać z terapii stacjonarnej, porad interwenta, spotkań indywidualnych i grupowych dla dzieci i dorosłych.

- Komisja współpracowała również z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną organizując szkolenia z zakresu profilaktyki dla nauczycieli.
- Komisja podejmowała działania i akcje realizowane we współpracy z Policją m.in.: Akcja „Bezpieczne dziecko”, Turniej Ruchu Drogowego, w których łącznie uczestniczyło 134 uczniów.
- Przy współpracy z Biblioteką i Ośrodkiem Animacji Kultury Gminy Budzów zorganizowano spotkanie Mikołajkowe, wigilię dla osób samotnych, a w Punkcie Konsultacyjnym spotkanie opłatkowe dla osób uzależnionych, na którym podsumowano ich całoroczne spotkania. W roku 2018 w terapii stacjonarnej systematycznie uczestniczyło 11 osób.
- Przy współpracy z Dyrektorami Szkół realizowane były zadania wynikające z Szkolnych Programów Profilaktycznych, które obejmowały zadania indywidualne placówek oraz zadania wynikające z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i zapobieganiu narkomanii:
 - zajęcia promujące zdrowy styl życia i alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez dzieci tj. zajęcia sportowe (m.in. turnieje organizowane przez Animatorów Orlików w Palczy i Baczynie), zajęcia internetowe, kółka zainteresowań;
 - współpracę z organizacjami zrzeszającymi m.in. dzieci i młodzież tj. kluby 4h, kluby sportowe, Wiejskie Koła Gospodyń, OSP z młodzieżowymi drużynami strażackimi;
 - konkursy i wycieczki dla uczniów z rodzin objętych opieką kuratora i niewydolnych wychowawczo;
 - dofinansowanie zajęć w okresie ferii zimowych i „zielonych szkół”.
- Komisja była również realizatorem 3 dniowego Programu Zintegrowanej Profilaktyki rekomendowanego przez MEN i Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pn. „Archipelag Skarbów”, w którym uczestniczyło 165 uczniów z terenu gminy, rodzice oraz 12 nauczycieli.
- Komisja była współorganizatorem Gminnego Przeglądu Teatrzyków Profilaktycznych, Gminnego Biegu Niepodległości oraz pikników rodzinnych realizowanych w szkołach.²

² Sprawozdanie z działalności Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Gminie Budzów w roku 2018

Rok 2017:

- Przeprowadzono usługę szkoleniową dla właścicieli i punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w którym uczestniczyło 30 sprzedawców. Przeprowadzono również tzw. „Zakup kontrolowany” w 33 placówkach handlowo- gastronomicznych. Usługa miała na celu badanie dostępności napojów alkoholowych dla osób nieletnich.
- Gmina Budzów uczestniczyła w projekcie pt. „Postaw na Rodzinę”.
- Z inicjatywy Komisji zorganizowano szkolenie dla nauczycieli, w którym uczestniczyły 34 osoby. Każda szkoła otrzymała pakiety materiałów edukacyjnych z zakresu narkomanii, alkoholizmu, dopalaczy oraz promocji zdrowego stylu życia.
- Komisja współpracowała ściśle z sądem, kuratorami, pielęgniarkami środowiskowymi oraz pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu prowadzenia monitoringu głównych problemów społecznych na terenie gminy, wszechstronnej pomocy dla osób uzależnionych i ich rodzin, prowadzeniu prelekcji, pogadank z zakresu profilaktyki prowadzonych w szkołach dla rodziców, nauczycieli oraz dzieci.
- Z udziałem członka Komisji odbywały się spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, którego głównym celem była wymiana doświadczeń, sposobów pomocy rodzinom niewydolnym oraz kierowanie dzieci z tych rodzin na spotkania z psychologiem, zajęcia socjoterapeutyczne, rozmowy dyscyplinujące.
- Komisja podejmowała działania i akcje realizowane we współpracy z Policją m.in.: „Bezpieczne dziecko”, „Bezpieczne dziecko w szkole i domu” (134 uczestników); Turniej Ruchu Drogowego i Akcja 7, „Bezpieczne gimnazjum”.
- Przy współpracy z Dyrektorami Szkół realizowane były zadania wynikające z Szkolnych Programów Profilaktycznych, które obejmowały zadania indywidualne placówek oraz zadania wynikające z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i zapobieganiu narkomanii:
 - zajęcia promujące zdrowy styl życia, pokazujące alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez dzieci tj. zajęcia sportowe, kółka zainteresowań;
 - współpracę z organizacjami zrzeszającymi m.in. dzieci i młodzież tj. kluby 4h, kluby sportowe, Wiejskie Koła Gospodyń, OSP z młodzieżowymi drużynami strażackimi;
 - konkursy i wycieczki dla uczniów z rodzin objętych opieką kuratora i niewydolnych wychowawczo;
 - zajęcia i warsztaty dla uczniów gimnazjum i szkół podstawowych z zakresu profilaktyki i uzależnień.

- Do realizacji szkolnych programów profilaktycznych zakupiono materiały biurowe oraz nagrody książkowe dla uczestników konkursów promujące zdrowy styl życia.
- Organizowano wyjazdy i spotkania z Klubami 4h m.in.: warsztaty twórcze, wyjazd na Święto Zabawki, wigilie, wycieczki mikołajkowe. Szczególną uwagę poświęcono dzieciom z rodzin wielodzietnych oraz rodzin z problemem alkoholowym, wskazanych przez Dyrektorów szkół.
- Komisja była współorganizatorem Gminnego Przeglądu Teatrzyków Profilaktycznych, Biegu Niepodległości po Ziemi Budzowskiej oraz pikników rodzinnych realizowanych w szkołach.
- Współfinansowano wigilię dla osób samotnych, uzależnionych z terenu gminy Budzów, w której uczestniczyło prawie 80 osób. Komisja zakupiła paczki dla wszystkich uczestników spotkania.³

Punkt Konsultacyjny:

Na terenie gminy Budzów działa Punkt Konsultacyjny, który udziela pomocy z zakresu procedur prawnych i środków pomocy dla osób z problemem uzależnień i przemocy. Usługi na rzecz mieszkańców świadczone są przez terapeutę uzależnień oraz psychologa.

Psycholog prowadzi również działalność wspomagającą placówki oświatowe z terenu gminy, wyjeżdżając raz w miesiącu do wyznaczonej szkoły w celu spotkania z rodzicami, dziećmi i rozwiązywania indywidualnych problemów.

Z usług Punktu Konsultacyjnego korzystają przede wszystkim rodziny, w których występuje problem alkoholowy i są objęte opieką kuratora.

Rok 2018: 39 rodzin

Rok 2017: 47 rodzin

Powyżej przedstawione dane wskazują, że na terenie gminy Budzów realizowany jest szereg działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży. Strategia obejmuje przede wszystkim realizację programów profilaktycznych w szkołach, a także organizowanie różnego rodzaju form spędzania czasu wolnego tj. zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań, konkursów. Organizowane są również szkolenia i warsztaty profilaktyczne dla kadry pedagogicznej, a także inne spotkania angażujące do uczestnictwa społeczność lokalną oraz promujące zdrowy i aktywny tryb życia.

³ Sprawozdanie z działalności Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Gminie Budzów w roku 2017

CZEŚĆ II

Problemy społeczne w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Budzów

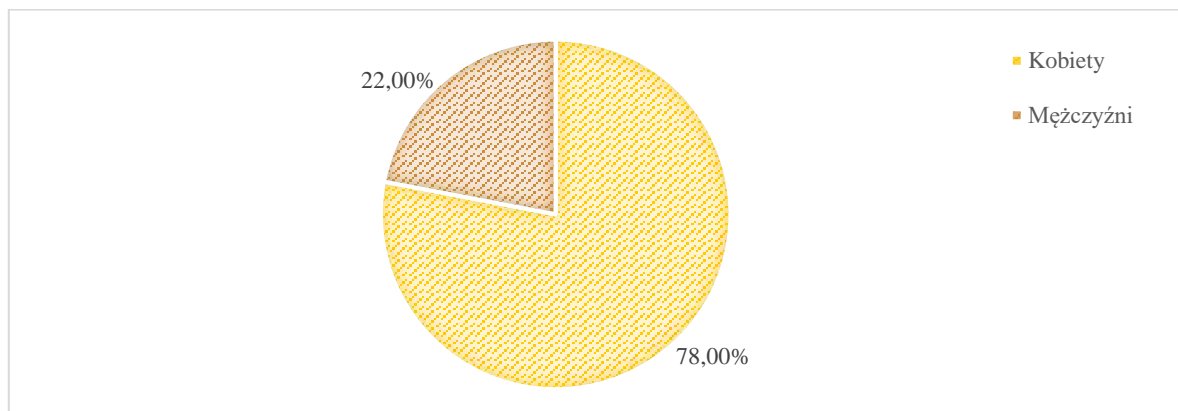
Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród badanych dorosłych miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności takich, jak:

- 1) spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu;
- 2) rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku;
- 3) przemoc w rodzinie, zachowania agresywne;
- 4) postawy wobec palenia papierosów.

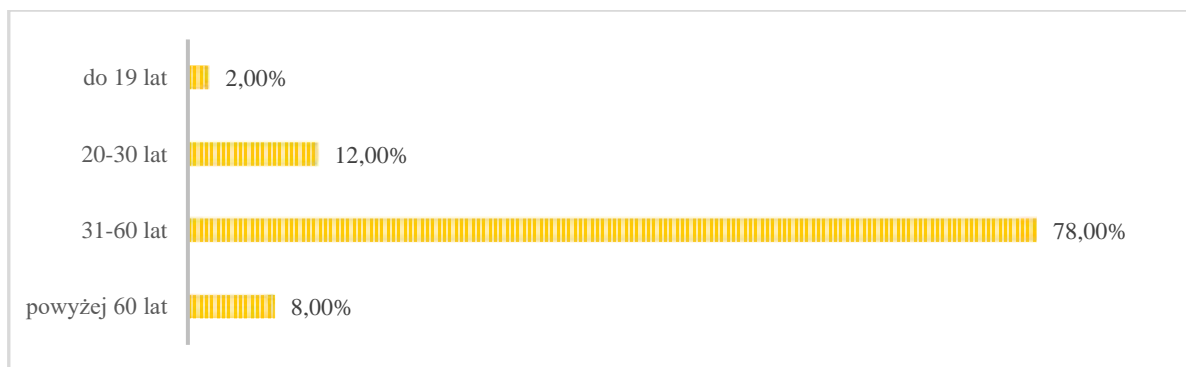
Grupa badawcza

Badanie zostało przeprowadzone na grupie reprezentatywnej 100 dorosłych mieszkańców z terenu gminy Budzów. W badaniu wzięło udział 78 kobiet i 22 mężczyzn, zróżnicowanych pod względem wieku i wykształcenia.

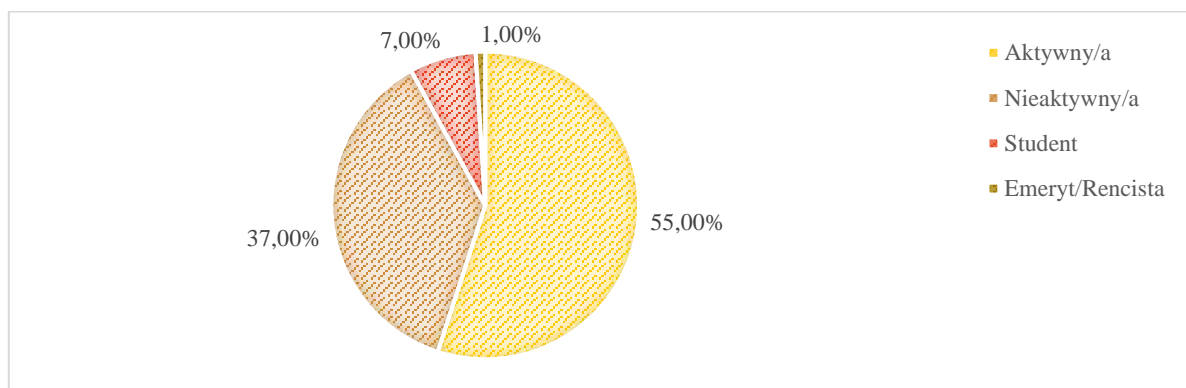
Wykres 3. Struktura próby badawczej ze względu na płeć

Najliczniej reprezentowanym przedziałem wiekowym wśród badanych był przedział 31-60 lat, stanowiący 78,00% ogólnej próby badawczej. Kolejno 12,00% ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 20 do 30 lat; 8,00% osoby powyżej 60 roku życia, a pozostałe 2,00% poniżej 19 roku życia.

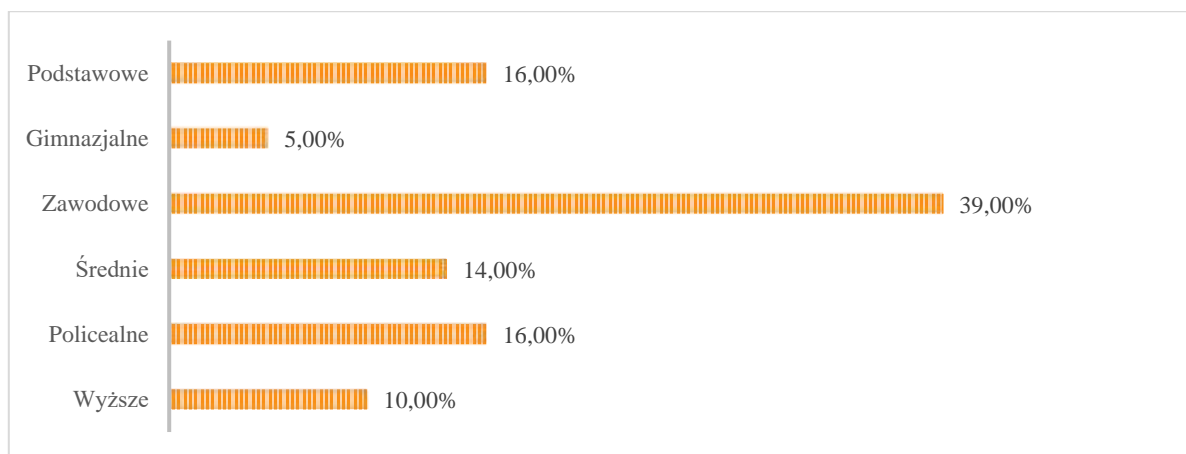
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek

Wśród ankietowanych, 55,00% stanowiły osoby będące aktywne zawodowo. 37,00% pozostawało bez zatrudnienia, a 7,00% to emeryci lub renciści. Jeden z badanych posiadał status studenta.

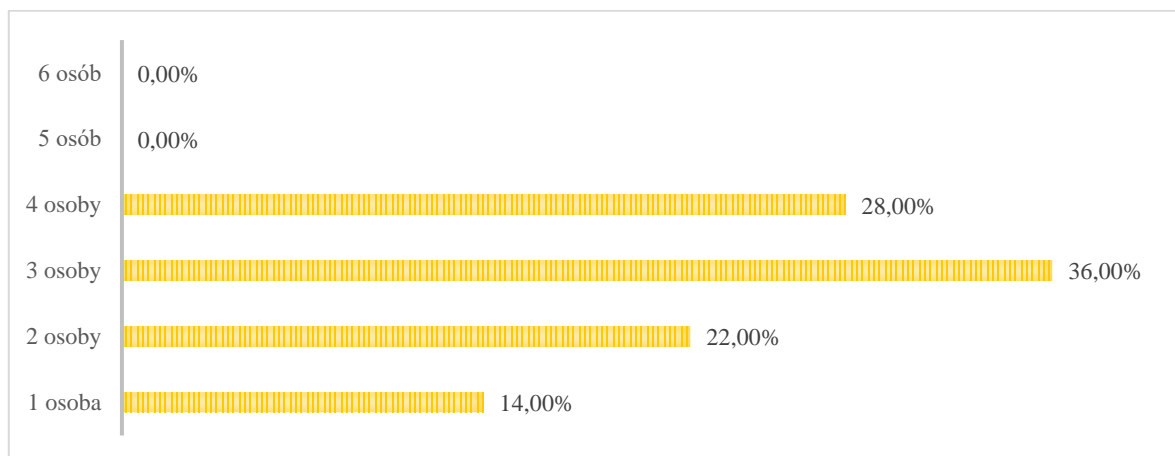
Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową

Z kolei, różnicując próbę badawczą według poziomu wykształcenia okazało się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (39,00%). Kolejno 16,00% ankietowanych poświadczyło ukończenie liceum i tyle samo szkoły podstawowej. 14,00% potwierdziło posiadanie wykształcenia średniego, 10,00% wyższego, a pozostałe 5,00% gimnazjalnego.

Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie

Ponadto próba badawcza została scharakteryzowana ze względu na wielkość gospodarstwa domowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby reprezentujące trzyosobowe gospodarstwa domowe (36,00%).

Wykres 7. Ilość osób w gospodarstwie domowym

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poproszono mieszkańców o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Budzów. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

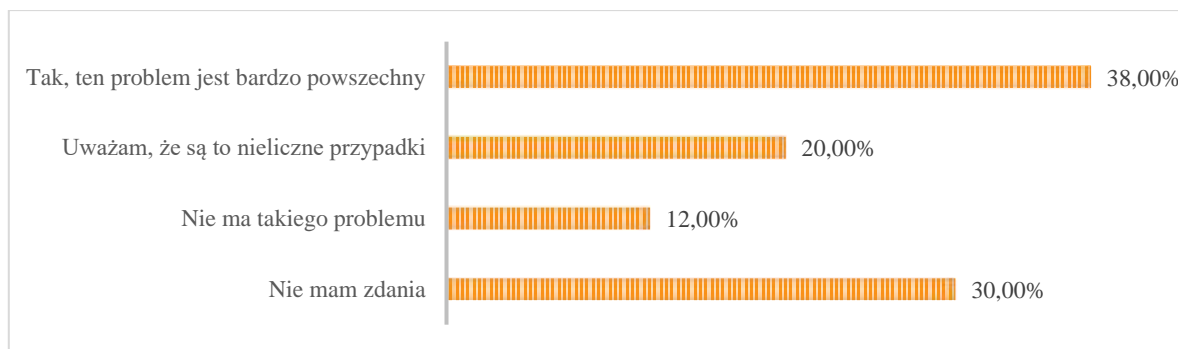
Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Problemy społeczne	Ważność problemu
Alkoholizm	3,96
Narkomania	2,78
Wzrost przestępczości	2,47
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,48
Bezrobocie	2,66

Tabela 1. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Budzów

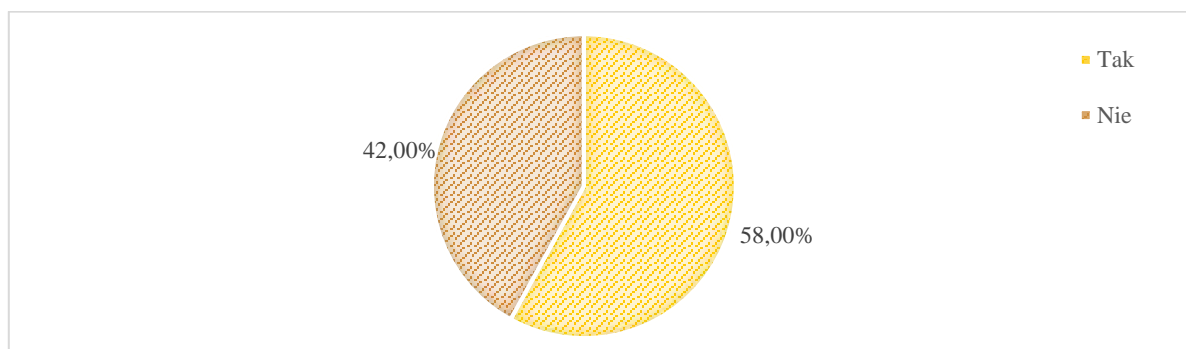
Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyższej usytuowali alkoholizm, którego ważność ocenili nieco poniżej istotnego. Stosunkowo wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie gminy Budzów okazały się narkomania oraz bezrobocie.

Nawiązując do poprzedniego pytania, kolejne dotyczyło bezpośrednio zjawiska alkoholizmu. Jak wynika z odpowiedzi, 38,00% badanych postrzega alkoholizm jako problem bardzo powszechny na terenie gminy Budzów. Kolejno 20,00% przyznało, że jest to problem zauważalny, natomiast są to nieliczne przypadki. 12,00% odpowiedziało, że taki problem nie występuje na terenie gminy; zaś pozostałe 30,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 8. Czy Pana/Pani zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?

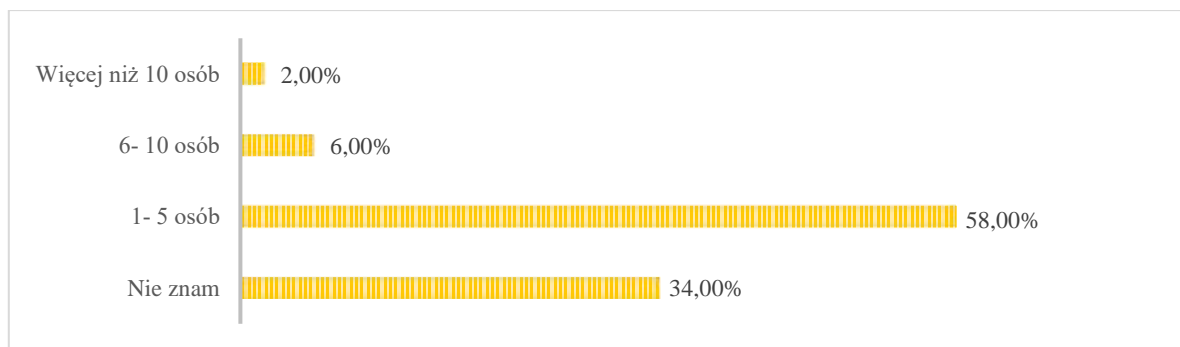
Następnie zapytano ankietowanych o to czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. W opinii 58,00% badanych takie osoby stanowią zagrożenie, zaś 42,00% mieszkańców było przeciwnego zdania.

Wykres 9. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?

W grupie badanych mieszkańców odczuwających zagrożenie ze strony osób spożywających alkohol znalazło się 64,10% ankietowanych kobiet i 36,37% mężczyzn. Zatem, jak widzimy, kobiety zdecydowanie częściej deklarowały naruszenie sfery bezpieczeństwa przez osoby spożywające alkohol. Prawdopodobnie przekonanie to warunkuje obawa przed agresją ze strony osób będących w stanie upojenia alkoholowego bądź swoisty rodzaju lęk wynikający z bezbronności w momencie spotkania się z osobą nadużywającą alkohol.

Badając skalę rozpowszechnienia zjawiska alkoholizmu na terenie gminy Budzów okazało się również, że wśród badanych mieszkańców, aż 66,00% zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu. 58,00% respondentów przyznało, że zna w swoim otoczeniu nie więcej niż pięć osób nadużywających alkoholu, 6,00% odpowiedziało, że potrafi wskazać od sześciu do dziesięciu takich osób, a 2,00% stwierdziło, że zna ponad 10 takich osób. Pozostali ankietowani, tj. 34,00%, zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

Wykres 10. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

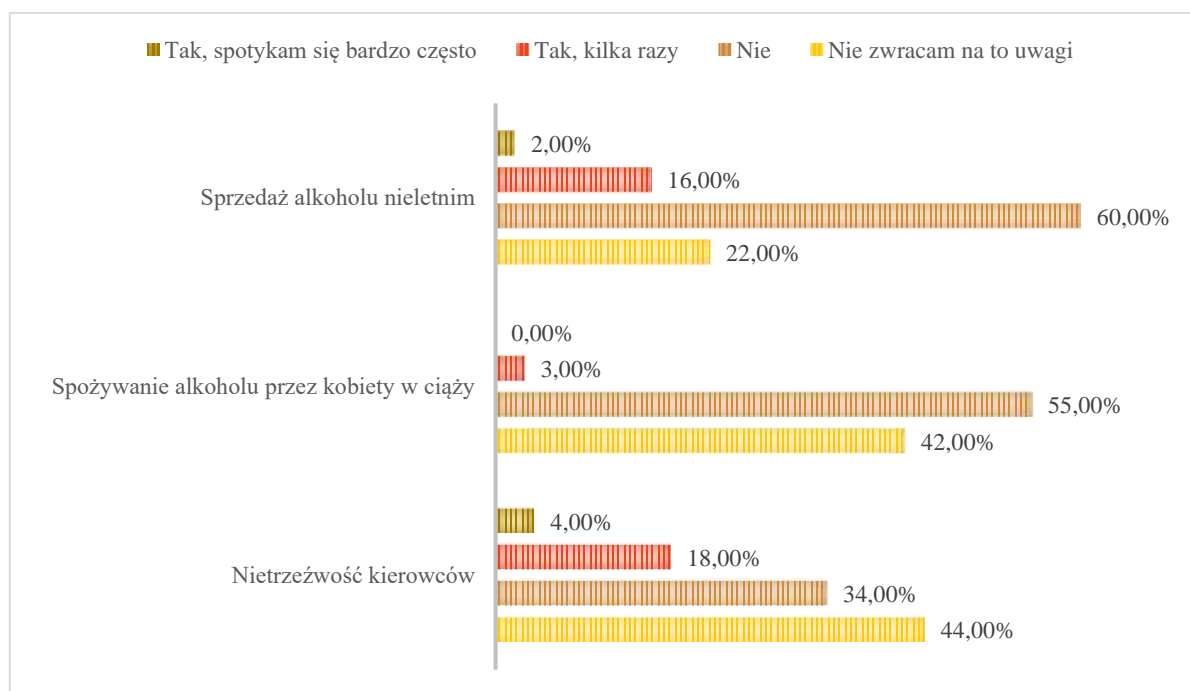
Kolejno poproszono mieszkańców o odpowiedź, czy znają przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim. 16,00% badanych zadeklarowało, że spotkało się z taką sytuacją kilka razy, a 2,00% przyznało, że bardzo często zdarzają się takie przypadki. 60,00% badanych odpowiedziało, że nigdy nie było świadkami sprzedaży alkoholu nieletnim, a pozostałe 22,00% zaznaczyło, że nie zwraca uwagi na to, komu sprzedawany jest alkohol. Z racji tego, iż zdarzają się przypadki sprzedaży alkoholu nieletnim, koniecznym wydaje się minimalizowanie presji wywieranej na młodzież dotyczącej spożywania alkoholu, w szczególności w sferze promocji, poprzez kontrolę prawidłowości reklamy napojów alkoholowych w punktach sprzedaży alkoholu. Co więcej, ważne jest także szkolenie osób odpowiedzialnych za sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych w zakresie egzekwowania prawa zakazującego sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, jak również uświadamianie na temat negatywnego oddziaływania alkoholu na wszystkie sfery życia człowieka, rodziny, a także społeczeństwa.⁴

Na pytanie dotyczące rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu przez kobiety w ciąży, 3,00% respondentów odpowiedziało, że kilka razy spotkało się z konsumpcją napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży. 55,00% ankietowanych zaprzeczyło takim sytuacjom, natomiast pozostałe 42,00% zadeklarowało, że nie zwraca na to uwagi. Z racji tego, iż kilku badanych potwierdziło przypadki spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży ważne jest uświadamianie społeczeństwa na temat szkodliwości spożycia nawet niewielkiej ilości alkoholu w ciąży, gdyż wypity alkohol negatywnie wpływa na rozwój płodu, prowadząc między innymi do poronień lub wystąpienia różnorodnych wrodzonych wad psychicznych i fizycznych określanych mianem Alkoholowy Zespół Płodowy (FAS ang.

⁴ PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu*, <http://www.parpa.pl/index.php/profilaktyka-system-rekomendacji/deklaracja-w-sprawie-mlodziezy-i-alkoholu>

fetal alcohol syndrome)⁵. Dzieci z zaburzeniem FAS cechuje prenatalne i postnatalne spowolnienie rozwoju fizycznego, uszkodzenie Ośrodkowego Układu Nerwowego (OUN) oraz specyficzne anomalie w budowie twarzy⁶.

Gdy zapytano mieszkańców o to czy spotkali się kiedykolwiek ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców na terenie gminy Budzów, 18,00% potwierdziło, że kilka razy było świadkami takiej sytuacji, a 4,00% przyznało, że często spotyka się z takimi przypadkami. Kolejne 34,00% zaprzeczyło takim zdarzeniom, a pozostałe 44,00% badanych przyznało natomiast, że nie zwraca na to uwagi.

Wykres 11. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu na terenie gminy Budzów

Dalsze pytania miały na celu ocenę poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym. Większość mieszkańców gminy Budzów tj. 65,00% wyraziła opinie, iż spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Zdaniem 21,00% ankietowanych, widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest rzadszym zjawiskiem, natomiast 7,00% stwierdziło, że takie sytuacje można zaobserwować częściej. Pozostałe 8,00% badanych nie miało zdania na ten temat.

⁵ PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*, <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>

⁶ J. Klimczak, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, w: M. Banach (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011, s. 1-329, https://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl/sites/wydawnictwo/files/publikacje_pdf/alkoholowy_zespól_płodu.pdf, s. 149.

Ponadto 69,00% zadeklarowało, że widok osób pijących lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest zdecydowanie rzadszy biorąc pod uwagę ostatnie lata. 24,00% stwierdziło, że utrzymuje się on na podobnym poziomie, a 2,00% odpowiedziało, że coraz częściej można zaobserwować takie sytuacje. Pozostałe 5,00% badanych nie wyraziło swojej opinii.

Oceniając rozpowszechnienie spożycia alkoholu przez dorosłych, 62,00% ankietowanych przyznało, że na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Kolejno 19,00% badanych przyznało, że częstotliwość takich sytuacji jest większa, a dla 16,00% skala tego zjawiska zmniejsza się. Pozostałe 3,00% nie miało zdania na ten temat.

W opinii 49,00% badanych, spożycie alkoholu przez nieletnich jest znacznie większe niż w latach poprzednich. Według 38,00% respondentów pozostaje niezmiennie od kilku lat, a zdaniem pozostałych 10,00% jest mniejsze. Pozostałe 3,00% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

Jak się okazało, największą trudność badanym sprawiła ocena spożycia alkoholu w miejscu pracy, bowiem 72,00% nie miało zdania na ten temat. Niemniej jednak 16,00% uznało, że jest to zjawisko rzadsze, a 8,00% ankietowanych zadeklarowało, że częstotliwość spożywania alkoholu w miejscu pracy utrzymuje się na podobnym poziomie. Pozostali respondenci tj. 4,00% przyznali, że sytuacje związane ze spożywaniem alkoholu w miejscu pracy zdarzają się coraz częściej.

Przejawy alkoholizmu	Częściej	Podobnie	Rzadziej	Nie wiem
Osoby pijące alkohol w miejscach publicznych	7,00%	64,00%	21,00%	8,00%
Osoby pijane lub awanturujące się pod wpływem alkoholu	2,00%	24,00%	69,00%	5,00%
Spożywanie alkoholu przez dorosłych	19,00%	62,00%	16,00%	3,00%
Spożywanie alkoholu przez nieletnich	49,00%	38,00%	10,00%	3,00%
Spożywanie alkoholu w miejscu pracy	4,00%	8,00%	16,00%	72,00%

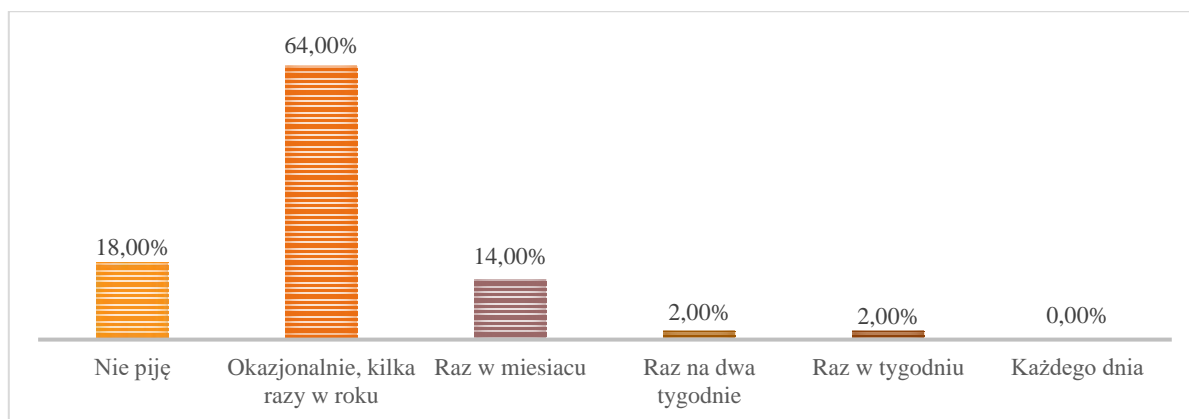
Tabela 2. Ocena zjawiska alkoholizmu w czasie ostatnich 10 lat.

Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu

Struktura spożycia napojów alkoholowych w Polsce na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza daje podstawę do przyjęcia, iż nadużywanie alkoholu w naszym kraju mimo wszystko staje się coraz większym problemem społecznym⁷. Postawioną tezę warto ugruntować sondażem alkoholowym RARHA SEAS z 2016 roku, z którego wynika, iż 92,10% Polaków i 80,70% Polek sięga po alkohol. Wobec tego, Polska nie jest krajem abstynentów, gdyż odsetek osób niesięgających po alkohol wynosił wówczas zaledwie 13,00%⁸.

Z badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Budzów wynika, iż częstotliwość spożywania przez nich alkoholu jest zazwyczaj okazjonalna. Taką odpowiedź wskazało 64,00% badanych. 14,00% badanych przyznało się do spożywania alkoholu raz w miesiącu, 2,00% raz na dwa tygodnie i tyle samo raz w tygodniu. Pozostałe 18,00% respondentów zadeklarowało natomiast abstynencję.

Uwzględniając płeć respondentów, zarówno kobiety (65,38%), jak i mężczyźni (59,09%) najczęściej odpowiadali, że piją alkohol okazjonalnie.

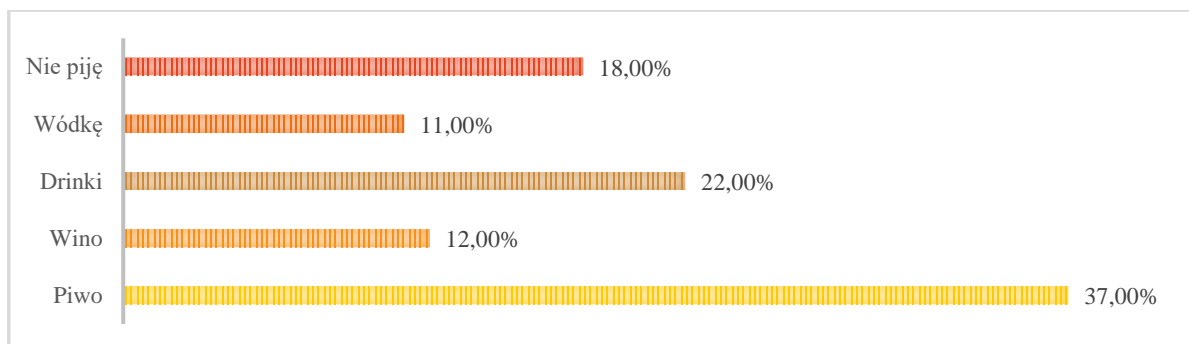

Wykres 12. Jak często spożywa Pan/Pani alkohol?

Okazało się również, że najchętniej spożywanym przez respondentów alkoholem jest piwo. Takiej odpowiedzi udzieliło 37,00% badanych. Kolejno 22,00% ankietowanych wskazało na drinki, a 12,00% na wino. 11,00% przyznało natomiast, że najczęściej spożywa wódkę. Uwzględniając płeć respondenta można zauważyć, że wśród kobiet najczęściej wybierane spośród alkoholi jest piwo, natomiast wśród mężczyzn przeważały deklaracje wskazujące na wódkę.

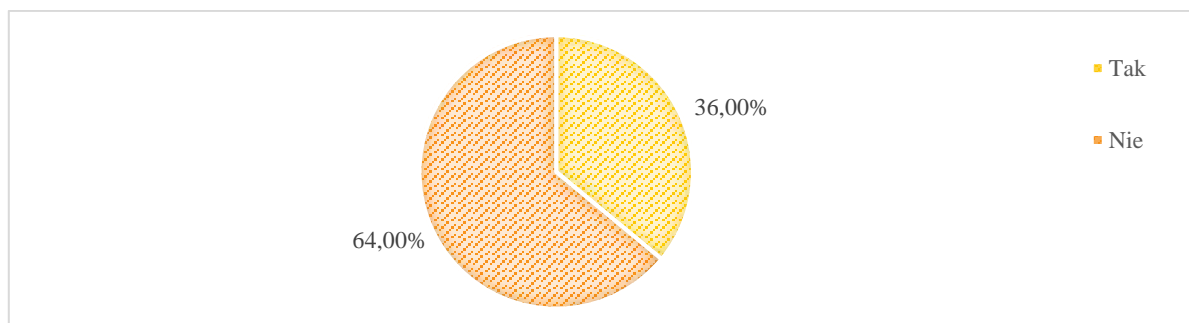
⁷ <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>

⁸ RARHA, *Comparative monitoring of alcohol epidemiology across the UE*, 2016

Wykres 13. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?

W części poruszającej problematykę alkoholizmu zadano także badanym pytanie odnośnie przyzwolenia w ich domu na picie względnie nowych na naszym rynku napojów alkoholowych, to jest cydru i alcopops oraz napojów bezalkoholowych, w tym piwa 0% i napojów energetyzujących przez osoby niepełnoletnie. 36,00% badanych stwierdziło, że w ich domach nie ma zakazu spożywania tego typu napojów. We wszystkich z tych gospodarstw najpopularniejszą używką wśród młodzieży nieletniej były napoje energetyzujące. Ponadto 25,00% z nich przyznało, że w ich domach jest przyzwolenie na picie piwa 0%, a 5,56% potwierdziło, iż dopuszczalne jest również picie cydru. Pozostałe 64,00% respondentów odpowiedziało, że w ich rodzinie nie ma przyzwolenia na picie przez nieletnich napojów energetyzujących, piwa 0%, cydru lub alcopops.

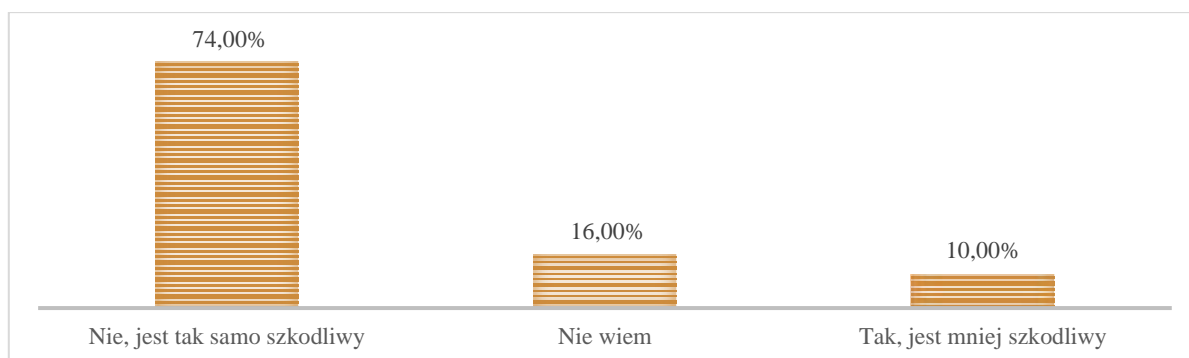

Wykres 14. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących lub 0% przez nieletnich?

W tym miejscu należy odwołać się do oficjalnego stanowiska Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zgodnie z którym „sprzedaż osobom nieletnim tzw. piwa bezalkoholowego (...) będzie budzić wątpliwości wychowawcze oraz może naruszać cele ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż spożywanie przez dzieci oraz młodzież piwa bezalkoholowego wyrabia nawyki konsumpcji piwa w życiu dorosłym.”⁹.

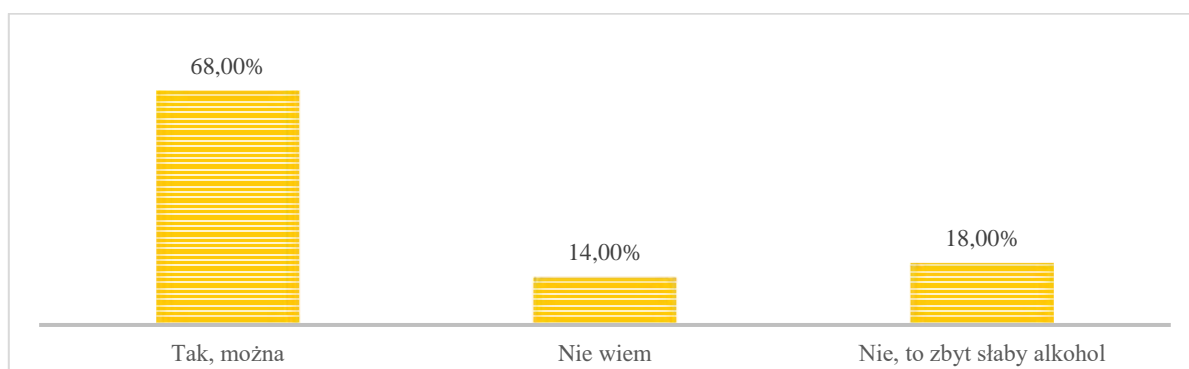
⁹ PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*, Warszawa 2018, <http://www.parpa.pl/index.php/aktualnosci/1178-stanowisko-parpa-ws-sprzedazy-piwa-bezalkoholowego>

Pozytywnym jest, że ponad zdecydowana większość ankietowanych tj. 74,00% ma świadomość, iż niezależnie od tego jaki rodzaj alkoholu jest spożywany jego szkodliwość jest taka sama. Należy jednak zwrócić uwagę, że 10,00% stwierdziło, że alkohol zawarty w piwie czy winie jest mniej groźny niż ten w innych wyżej procentowych napojach. Pozostałe 16,00% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

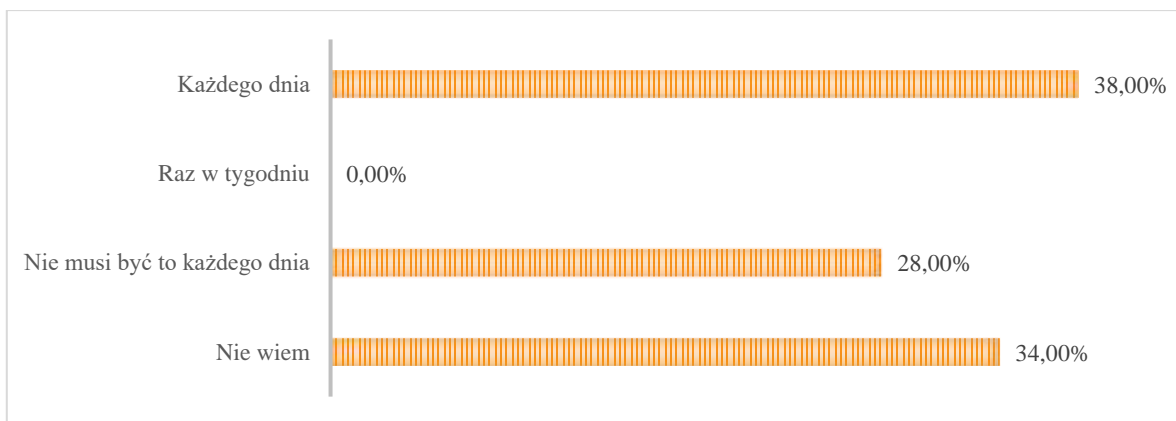
Wykres 15. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?

68,00% respondentów przyznało również, iż można uzależnić się od piwa i wina tak samo, jak od wódki. 18,00% badanych stwierdziło, że piwo i wino są jednak zbyt słabym alkoholem, aby można było się od nich uzależnić. Pozostałe 14,00% nie miało zdania na ten temat.

Wykres 16. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?

Nieco niepokojący okazał się wynik uzyskany w kolejnym pytaniu. Gdy zapytano badanych jaka ich jest ich zdaniem określona częstotliwość spożywania alkoholu, która daje podstawę do mówienia o występującym problemie uzależnienia, 38,00% odpowiedziało, że tylko w przypadku codziennego spożywania alkoholu można się uzależnić. Kolejno 28,00% stwierdziło, iż spożywanie napojów procentowych nie musi odbywać się każdego dnia, aby się od nich uzależnić, a odczuwanie potrzeby napicia się alkoholu nawet raz w miesiącu jest już sygnałem ostrzegawczym. Pozostałe 34,00% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Wykres 17. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?

Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych¹⁰.

Postawy badanych mieszkańców wobec spożywania alkoholu warto podsumować przekonaniem na temat wpływu alkoholu na redukcję stresu. Jak wynika z uzyskanych danych, większość ankietowanych tj. 58,00% podziela opinię, że alkohol nie pomaga w sytuacjach kryzysowych. Należy jednak zwrócić uwagę, iż zdaniem 35,00% respondentów, w zależności od sytuacji spożywanie alkoholu może być pomocne, a według 3,00% zdecydowanie pomaga. Pozostałe 4,00% badanych nie potrafiło odpowiedzieć jednoznacznie na tak zadane pytanie.

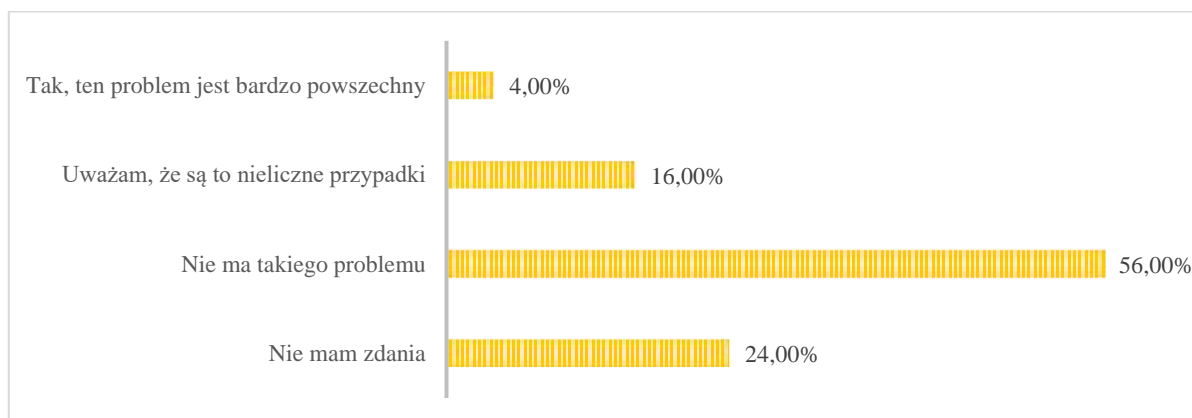
¹⁰ Za: J. Fudała, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551.bezpieczne-picie-alkoholu>

Postawy dorosłych mieszkańców gminy wobec narkotyków

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”¹¹

Pomimo tego, iż problem stosowania narkotyków dotyczy głównie ludzi młodych, warto poznać, jakie są postawy dorosłych wobec tego rodzaju substancji psychoaktywnych.

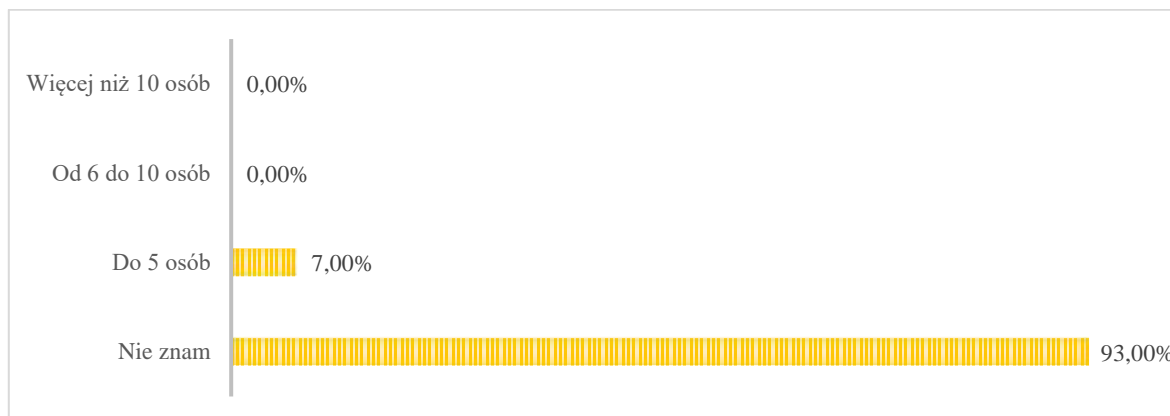
W odpowiedzi na pytanie odnośnie oceny rozpowszechnienia narkomanii na terenie gminy Budzów, większość respondentów tj. 56,00% odpowiedziało, że taki problem w ogóle nie występuje. Kolejno 16,00% ankietowanych przyznało, że jest to problem zauważalny, natomiast są to nieliczne przypadki, a 4,00% stwierdziło, że jest to bardzo powszechny problem. Pozostałe 24,00% badanych nie miało zdania na ten temat.

Wykres 18. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?

¹¹ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. *Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017, http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/novak-starz_g3p1.pdf

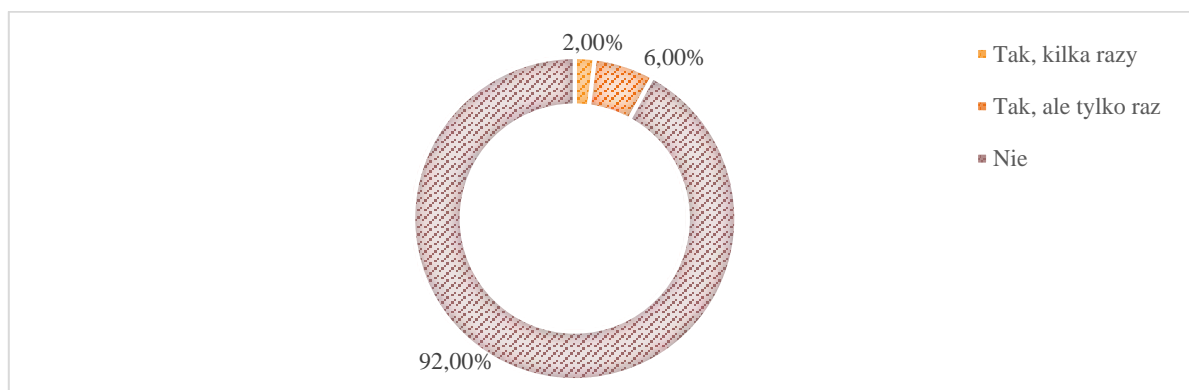
Zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Budzów tj. 93,00% nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto zażywałby narkotyki. Pozostałe 7,00% respondentów przyznało, że zna do pięciu osób, które sięgają po tego typu substancje.

Wykres 19. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

Zapytano także mieszkańców, czy w swoim otoczeniu znają miejsca, w których można zdobyć narkotyki. 6,00% badanych przyznało, że posiada taką wiedzę, natomiast pozostałe 94,00% zaprzeczyło.

Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się łącznie 8,00% respondentów, w tym 2,56% kobiet i 27,27% mężczyzn. 2,00% zadeklarowało użycie narkotyków kilka razy, natomiast 6,00% stwierdziło, że był to jednorazowy kontakt. Pozostałe 92,00% badanych zaprzeczyło by kiedykolwiek sięgało bo tego typu substancje psychoaktywne.

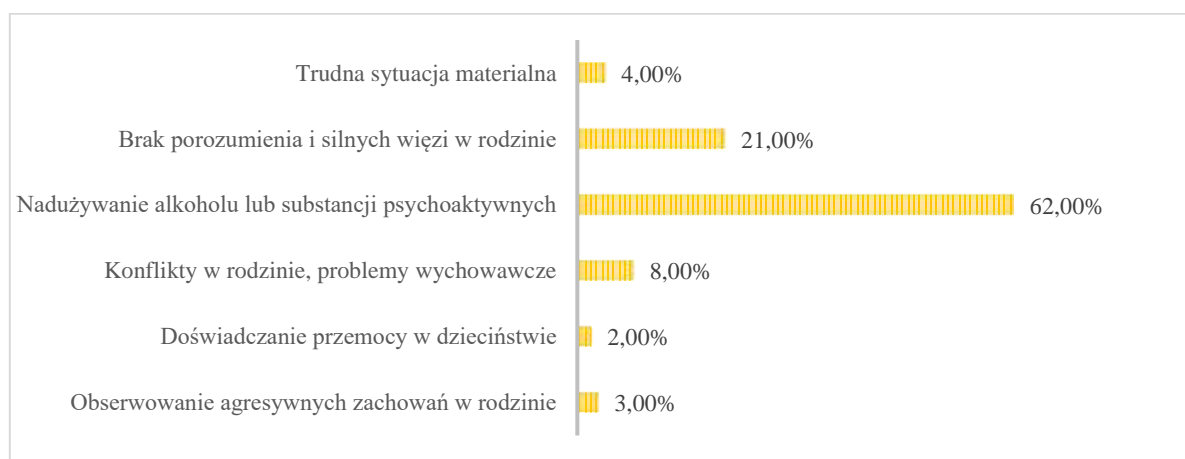
Wykres 20. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?

Używanie narkotyków w sytuacjach kryzysowych, podobnie jak w przypadku alkoholu nasila uzależniające działanie. Pozytywnym jest, iż większość badanych tj. 96,00% zdecydowanie przyznało, że tego typu używki nie pomagają w radzeniu sobie ze stresem. Pozostałe 4,00% ankietowanych nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie.

W drodze badania pozyskano również opinie mieszkańców gminy Budzów na temat szkodliwości nowych substancji psychoaktywnych jakimi są dopalacze. 78,00% respondentów było zgodnych w twierdzeniu, że dopalacze są równie szkodliwe jak narkotyki. 3,00% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 19,00% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

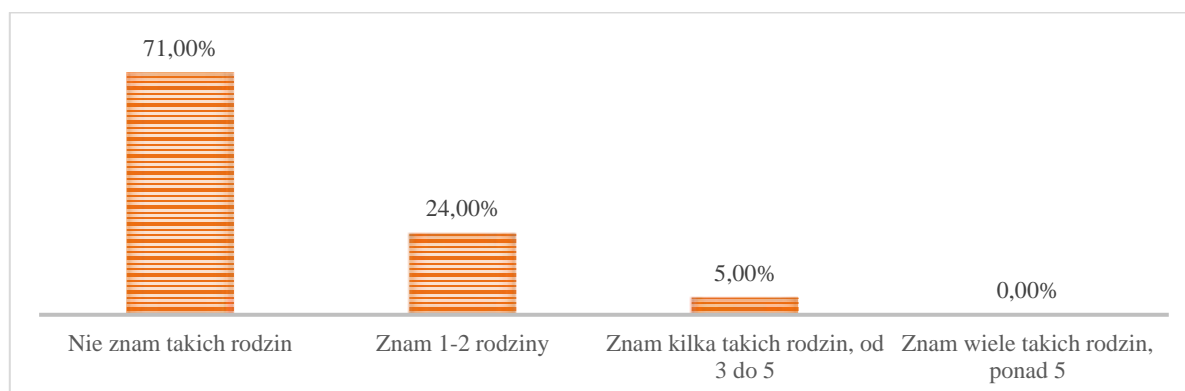
Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym

Na początku tej części badania mieszkańcy gminy Budzów zostali zapytani o najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie. Z pozyskanych danych wynika, iż dla 62,00% jest nim nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych. Odpowiedź ta była najczęściej wskazywana zarówno w grupie kobiet, jak i mężczyzn (odpowiednio 69,23% i 45,45%). Kolejno 21,00% badanych jako główną przyczynę występowania przemocy w rodzinie wskazało brak porozumienia i silnych więzi rodzinnych. 8,00% stwierdziło, że wpływ na to mogą mieć konflikty w rodzinie i problemy wychowawcze, a 4,00% przyznało, że trudna sytuacja materialna. 3,00% ankietowanych jako najpoważniejsze źródło przemocy wskazało obserwowanie agresywnych zachowań w rodzinie, a pozostałe 2,00% doświadczanie przemocy w dzieciństwie.

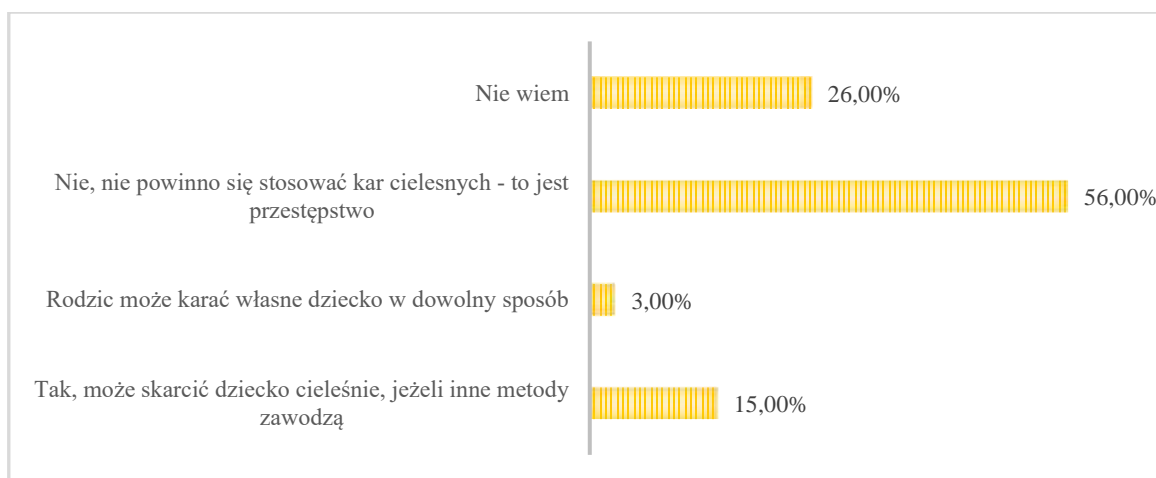
Wykres 21. Jak w Pana/Pani opinii jest najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie?

Nieco niepokojący jest wynik, iż wśród ankietowanych, łącznie 29,00% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc. Pozostałe 71,00% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Wykres 22. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc w rodzinie?

Jak wynika z pozyskanych danych, większość mieszkańców gminy Budzów tj. 56,00% skłaniała się ku stwierdzeniu, że kary cielesne zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Niemniej jednak 15,00% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą, a 3,00% było zdania, że rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 26,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Warto nadmienić, iż w grupie respondentów uznających stosowanie kar cielesnych za dopuszczalną metodę wychowawczą znalazło się ponad trzykrotnie więcej mężczyzn niż kobiet.

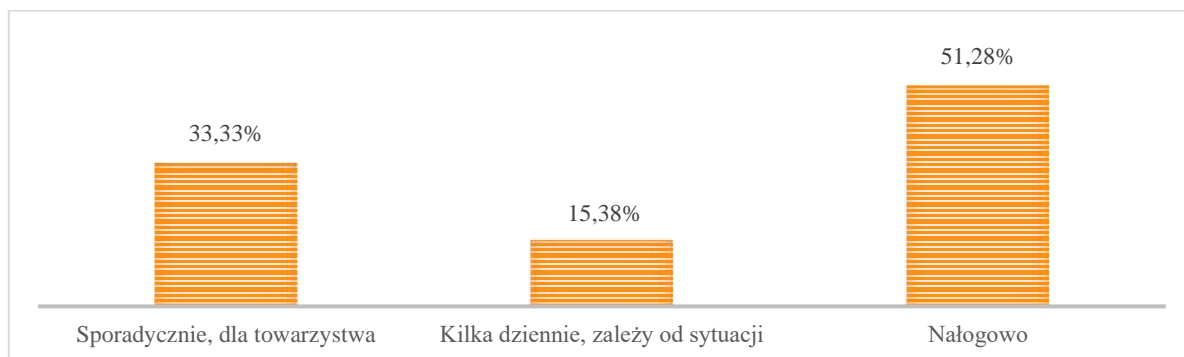

Wykres 23. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć własne dziecko?

Postawy mieszkańców wobec palenia papierosów

Badania Omnibus z 2017 roku¹² na temat postaw wobec palenia tytoniu pokazują, iż niemal jedna czwarta Polaków, to jest 24%, pali papierosy nałogowo, a więc każdego dnia. Wynik ten utrzymuje się na podobnym poziomie od 2015 roku. Mimo to warto dodać, iż na przestrzeni 2011-2015 roku spadła liczba palących nałogowo. Choć była to niewielka ilość, to w 2013 roku udział osób palących nałogowo spadł o 4 punkty procentowe w porównaniu do roku 2011 i o 3 punkty procentowe od 2013 do 2015 roku. Ponadto badania pokazują, że palenie papierosów jest uwarunkowane od płci, gdyż częściej mężczyźni sięgają po papierosy niż kobiety (29% wobec 20%).

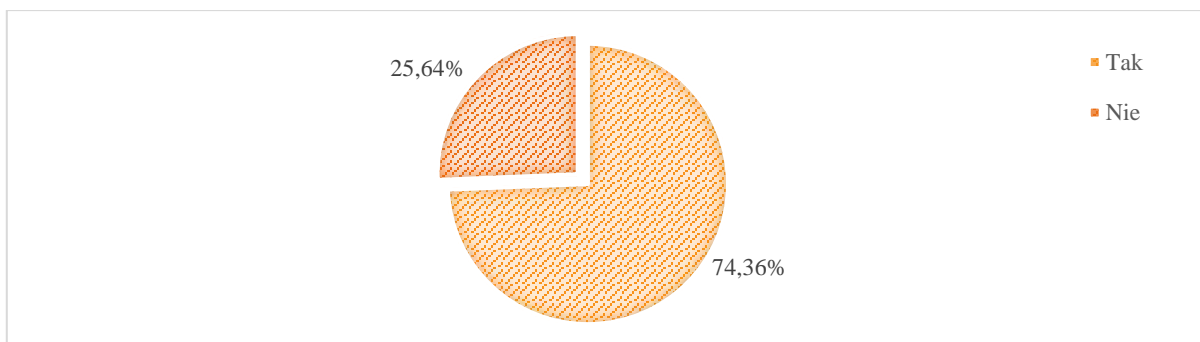
W trakcie ankietyzacji nie zabrakło więc pytania o to, czy mieszkańcy palą papierosy. Wśród badanych z terenu gminy Budzów, 39,00%; w tym 29,49% kobiet oraz 72,73% mężczyzn przyznało się do palenia, natomiast pozostałe 61,00% zaprzeczyło. W grupie mieszkańców, którzy przyznali się do palenia, największy odsetek tj. 51,28% stanowiły osoby palące nałogowo, w tym 30,43% palących kobiet i 81,25% mężczyzn. Kolejno 33,33% zadeklarowało, że pali sporadycznie, dla towarzystwa, a 15,38% kilka razy dziennie i jest to zależne od sytuacji.

Wykres 24. Jak często pali Pan/Pani papierosy?

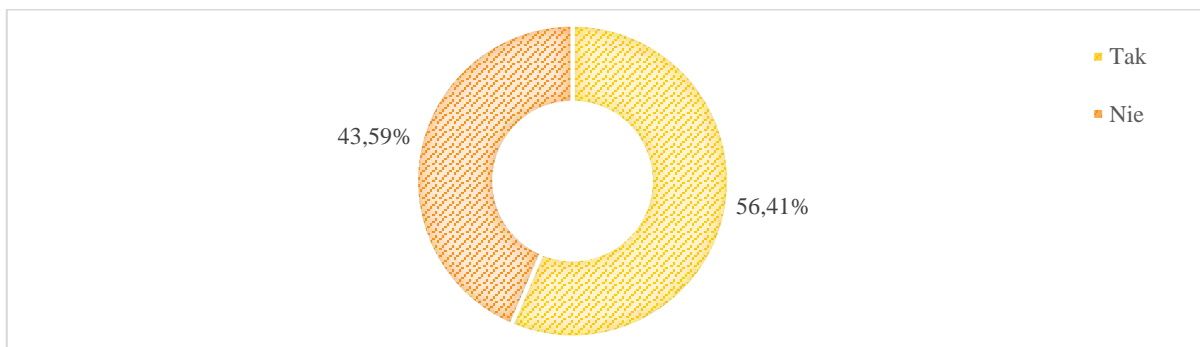
Zbadano także postawy palących ankietowanych wobec wpływu palenia papierosów na ich zdrowie. Jak się okazało, 74,36% z nich ma świadomość tego, że papierosy wpływają w sposób negatywny na zdrowie człowieka. Pozostałe 25,64%, było zdania, że palenie nie szkodzi ich zdrowiu.

¹² A. Trzasańska i in., *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017, <https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/04/Postawy-Polak%C3%B3w-do-palenia-tytoniu-Raport-2017.pdf>, s. 6.

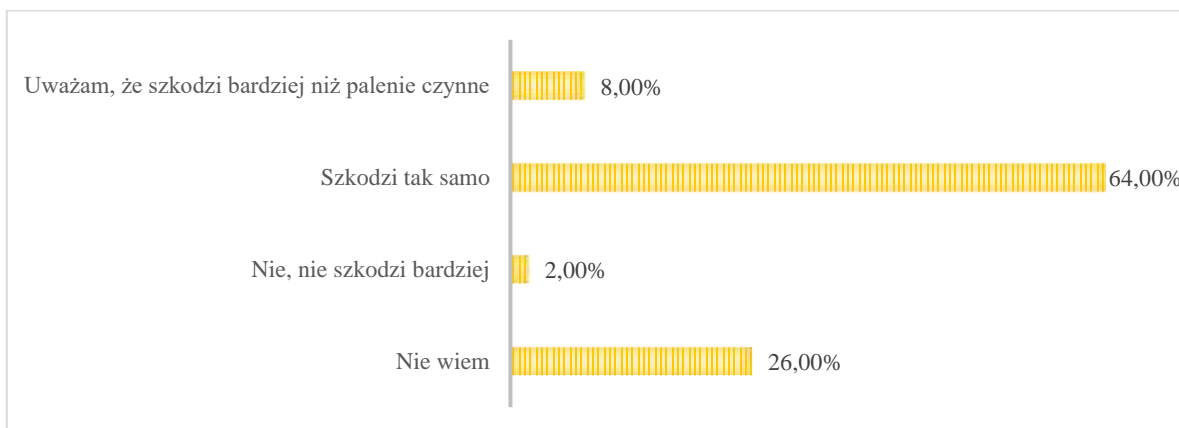
Wykres 25. Czy palenie szkodzi Pana/Pani zdrowiu?

Nieco niepokojącym jest, że aż 56,41% palących; w tym 34,78% kobiet i 87,50% mężczyzn przyznało, że pali papierosy w obecności dzieci. Pozostałe 43,59% z grona palących mieszkańców zaznaczyło, iż nigdy nie zdarzyło się im palić w obecności dzieci.

Wykres 26. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?

W kontekście konsekwencji zdrowotnych, jakie powoduje palenie zapytano ogółu badanych, czy ich zdaniem palenie bierne szkodzi tak samo jak czynne. 64,00% ankietowanych, zarówno palących, jak i niepalących była zdania, iż w obu przypadkach szkodliwość jest taka sama. 2,00% badanych wyraziło zdanie odmienne, a 8,00% stwierdziło, że palenie bierne jest bardziej szkodliwe dla organizmu człowieka. Pozostałe 26,00% nie miało opinii na ten temat.

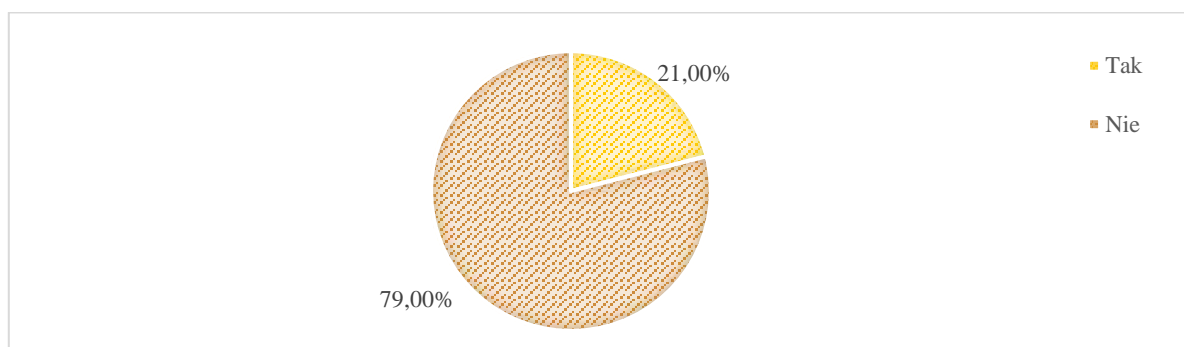
Wykres 27. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?

Profilaktyka uzależnień

Wielokrotne używanie substancji psychoaktywnych nasila ich uzależniające działanie, które objawia się silną potrzebą ich ciągłego przyjmowania, pomimo bycia świadomym szkód (somatycznych, psychicznych, społecznych), jakie te substancje powodują¹³. Co więcej, uzależnienie to choroba niezwykle złożona wymagająca kompleksowego leczenia.

Mając na uwadze powyższe, na zakończenie badania zapytano mieszkańców o to, czy na terenie swojej gminy znają instytucje, które udzielają pomocy osobom uzależnionym.

Uzyskany w tym pytaniu wyniki jest bardzo niepokojący, gdyż 79,00% badanych nie zna żadnej instytucji na terenie gminy, udzielającej pomocy osobom uzależnionym. Pozostałe 21,00% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą. Odpowiedzi respondentów wskazywały najczęściej na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Ośrodek Zdrowia. Pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na Urząd Gminy i Punkt Konsultacyjny. W celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji działających w obszarze profilaktyki alkoholowej, zasadnym wydaje się podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Wykres 28. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?

Zasadność organizowania spotkań informacyjnych na temat możliwości i form udzielanej pomocy osobom uzależnionym potwierdzają również odpowiedzi badanych, którzy wskazali je jako priorytetowy kierunek działań jakie powinny podejmować władze gminy w celu przeciwdziałania uzależnieniom. W dalszej kolejności należy skupić się na prowadzeniu profilaktycznej działalności edukacyjnej z zakresu postaw prozdrowotnych, której adresatami będą dzieci i młodzież szkolna.

¹³ Za: A. Dietrich-Muszalska, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015, <http://a.umed.pl/psychiatria/dydaktyka/2015/Uzaleznienia%20od%20SPA%20VI.pdf>

Istotnym jest również organizowanie spotkań informacyjno-profilaktycznych w zakresie szkód, jakie powoduje spożywanie alkoholu. Na ostatniej pozycji mieszkańcy jako zasadne wskazali tworzenie centrum integracji społecznej dla młodzieży.

Podsumowując rozdział dotyczący problemów społecznych w opinii badanych mieszkańców z terenu gminy Budzów można stwierdzić, iż najbardziej zauważalnym problemem społecznym w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm, którego ważność została oceniona przez mieszkańców na poziomie nieco poniżej istotnego.

Większość respondentów skłaniała się ku stwierdzeniu, iż częstotliwość spożywania alkoholu w miejscach publicznych, na przestrzeni ostatnich 10 lat utrzymuje się na podobnym poziomie. W opinii badanych widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest zdecydowanie rzadszy. Spożycie alkoholu wśród osób dorosłych pozostaje niezmiennie od kilku lat, natomiast wzrosło spożycie alkoholu przez nieletnich.

Ponadto z przeprowadzonych badań wynika, że mieszkańcy gminy Budzów spożywają napoje procentowe okazjonalnie, a najczęściej spożywanym przez nich alkoholem jest piwo. Jako zadowalający można ocenić poziom wiedzy mieszkańców na temat alkoholu, gdyż większość badanych ma świadomość tego, że bez względu na to jaki rodzaj alkoholu jest spożywany (piwo, wino, czy wódka), to zarówno jego szkodliwość, jak i możliwość uzależnienia od niego są takie same. Nieco niepokojącym jest jednak fakt, iż w opinii aż 38,00% badanych tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia. Co więcej, tyle samo ankietowanych przyznało, że spożywanie alkoholu w sytuacji kryzysowej może wpływać na redukcję stresu.

Jak przyznało 56,00% mieszkańców problem narkomanii nie występuje na terenie gminy Budzów, a zdaniem 16,00% są to sporadyczne przypadki. Badani w większości nie znają miejsc, w których można kupić narkotyki, jak również osób zażywających tego typu substancje. 8,00% ankietowanych przyznało się do zażywania narkotyków, przy czym 6,00% zadeklarowało, że był to jednorazowy kontakt, natomiast 2,00% potwierdziło kilkakrotne użycie narkotyków.

W trakcie ankietyzacji okazało się również, iż w próbie badawczej znalazło się 39,00% osób palących, z czego ponad 51,00% przyznało się do palenia nałogowego. Co ważniejsze, 64,00% ogółu badanych mieszkańców wyraziło opinie, że palenie bierne szkodzi tak samo, jak palenie czynne, a według 8,00% jest nawet bardziej szkodliwe dla organizmu człowieka. Pomimo tego ponad 56,00% z grona palących przyznało, że robi to w obecności dzieci. Istotnym jest również fakt, iż 74,36% palących ma świadomość tego, że palenie ma szkodliwy wpływ na ich zdrowie.

Informacje pozyskane w części ankietyzacji poruszającej tematykę przemocy w rodzinie wskazują, że 29,00% badanych zna przypadki rodzin, w których stosowana jest tego rodzaju przemoc. Z badań wynika również, iż nadal wiele osób dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci. Zdaniem 15,00% ankietowanych rodzic może ukarać tak swoje dziecko jeśli inne metody zawodzą, a według 3,00% można karać własne dziecko w dowolny sposób. 56,00% badanych wyraziło natomiast zdanie odmienne w tym temacie, uważając stosowanie tego typu metod wychowawczych za przestępstwo.

Z pozyskanych danych wynika również, iż w opinii respondentów, najczęstszą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest alkoholizm lub nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Na tle zgromadzonych informacji, niepokojący jest wynik dotyczący znajomości instytucji świadczących pomoc dla osób uzależnionych. Aż 79,00% badanych mieszkańców przyznało się do braku wiedzy na dany temat; tak więc koniecznym jest podjęcie działalności profilaktyczno- informacyjnej w tym zakresie.

CZEŚĆ III

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych

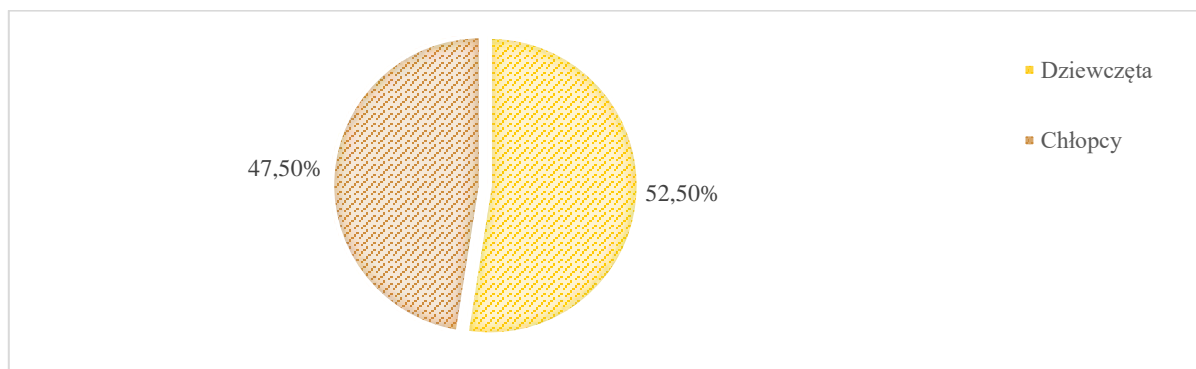
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

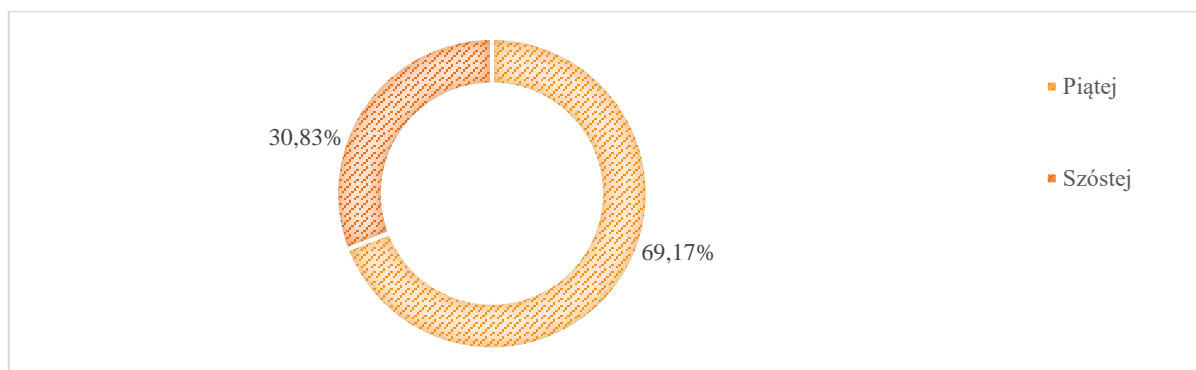
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 120 uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych z terenu gminy Budzów. W grupie badanych znalazły się 63 dziewczęta i 57 chłopców.

Wykres 29. Podaj swoją płeć.

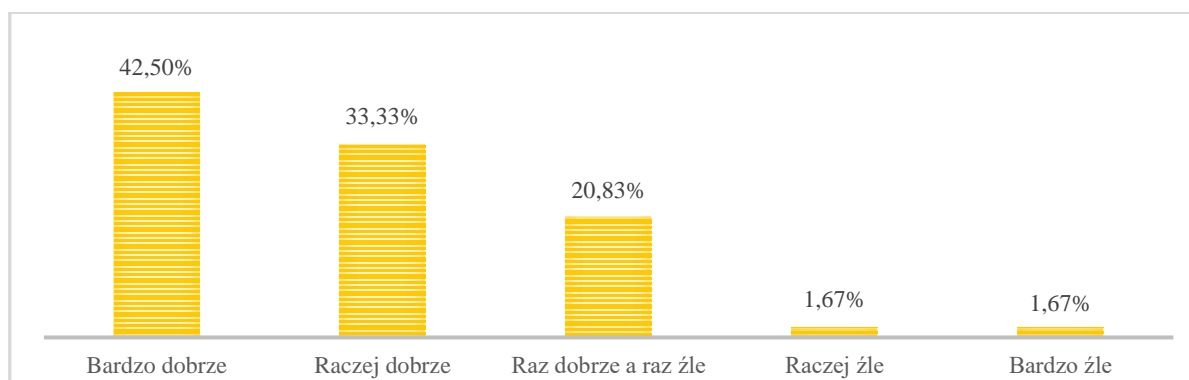

Wykres 30. Jesteś uczniem klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

„Szkoła jest odzwierciedleniem problemów, z jakimi spotyka się społeczeństwo. Klimat moralny i społeczny narodu, społeczności lokalnej czy rodziny znajduje swoje odbicie w sposobie postrzegania przez uczniów wartości edukacji oraz w ich zachowaniu w szkole. Narastające stare i pojawiające się nowe problemy społeczne, takie jak alkoholizm, przestępczość, bezrobocie etc., porażka społeczeństwa w realizowaniu podstawowych potrzeb dzieci, począwszy od potrzeb fizjologicznych i bezpieczeństwa, skończywszy na potrzebie samorealizacji wpływają na pojawianie się i wzmaganie problemów z zachowaniem, wśród których znaczące miejsce zajmuje agresja i przemoc. Związek między problemami społecznymi a zachowaniami uczniów wskazuje na wielość czynników tkwiących poza szkołą, nad którymi nie ma ona kontroli.”¹⁴

Chcąc pozyskać informacje dotyczące klimatu panującego w szkołach, zadano uczniom klas piątych i szóstych pytanie o to jak czują się w swojej szkole. Z odpowiedzi badanych wynika, iż najczęściej czują się bardzo dobrze. Taką odpowiedź wskazało 42,50% uczniów i jednocześnie była ona najczęściej wybierana zarówno w grupie dziewcząt jak i chłopców. Kolejno 33,33% ankietowanych oceniło swoje samopoczucie w szkole jako raczej dobre, a 20,83% stwierdziło, że jest ono zmienne. Pozostali uczniowie ocenili klimat panujący w szkole negatywnie, w tym 1,67% przyznało, że podczas pobytu w szkole czuje się raczej źle i tyle samo odpowiedziało, że bardzo źle.

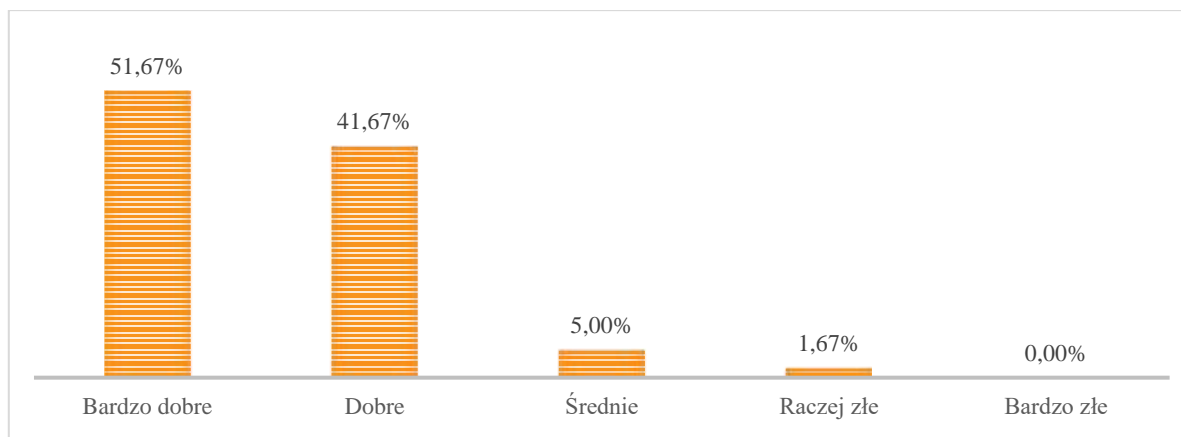

Wykres 31. Jak się czujesz w swojej szkole?

Zapytano także uczniów, czy zdarza im się wagarować. Zdecydowana większość badanych tj. 96,67% zaprzeczyła takiemu działaniu. Pozostałe 3,33% uczniów przyznało natomiast, że zdarza się im celowo opuszczać zajęcia.

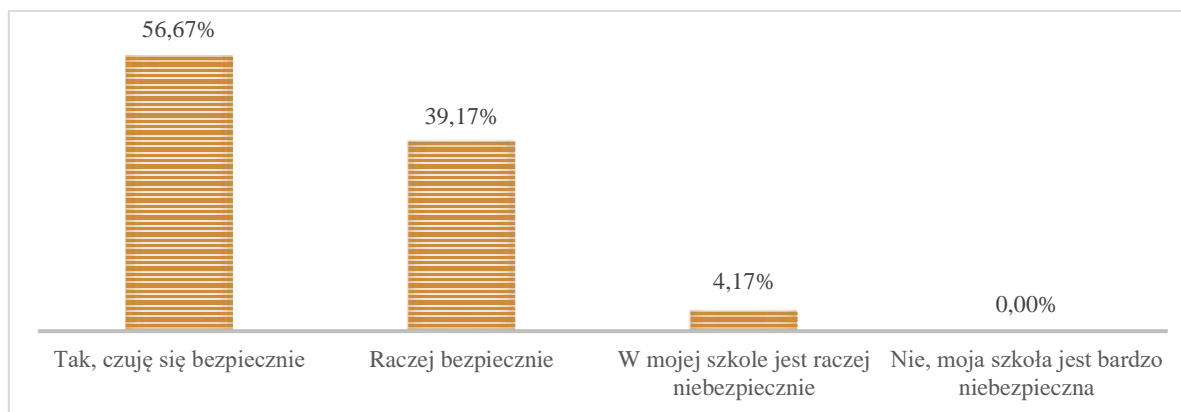
¹⁴ Kołodziejczyk, J., *Agresja i przemoc w szkole*, Kraków 2004, <http://www.powiatwolowski.pl/files/file/Agresja-przemoc-wszkole.pdf>, str.5

Uczniowie oceniając swoje zachowanie podczas pobytu w szkole, bez względu na płeć najczęściej skłaniali się ku odpowiedzi wskazującej na zachowanie bardzo dobre (51,67%). Następnie 41,67% badanych zadeklarowało, że zachowuje się dobrze, a 5,00% określiło swoje zachowanie jako średnie. Dwóch uczniów (1,67%) przyznało się do raczej złego zachowania w szkole.

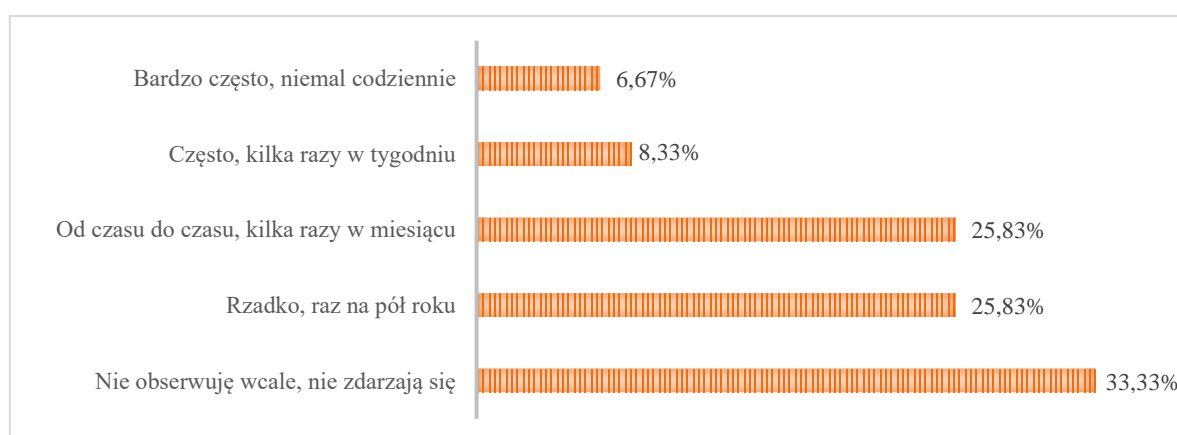
Wykres 32. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Ponadto 56,67% uczniów klas piątych i szóstych przyznało, iż szkoła jest dla nich miejscem zdecydowanie bezpiecznym. Kolejno 39,17% ankietowanych odpowiedziało, że w szkole czuje się raczej bezpiecznie. Pozostałe 4,17% badanych stwierdziło natomiast, iż szkoła to miejsce raczej niebezpieczne.

Wykres 33. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Pomimo tego, że uczniowie wysoko oceniają swoje poczucie bezpieczeństwa w szkole, to jednak zdarza im się obserwować w szkole zjawiska przemocy rówieśniczej. Zapytano więc jak często zdarzają się w szkole tego typu sytuacje. 25,83% przyznało, iż obserwuje tego typu zjawiska rzadko, raz na pół roku. Taki sam odsetek stanowiły odpowiedzi badanych potwierdzające występowanie zjawisk przemocy kilka razy w miesiącu. Kolejno 8,33% ankietowanych zadeklarowało, że bywa świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w tygodniu, a 6,67% respondentów potwierdziło, że takie sytuacje zdarzają się bardzo często, niemal codziennie. Pozostałe 33,33% badanych stwierdziło, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają.

Wykres 34. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Uczniowie zostali także bezpośrednio zapytani o to czy kiedykolwiek sami byli ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy. Z odpowiedzi respondentów wynika, że 15,00% z nich, w tym 4,76% dziewcząt i 26,32% chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 22,50% ankietowanych; w tym 14,29% dziewcząt i 31,58% chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o odpowiedź, czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Z pozyskanych odpowiedzi wynika, że wśród badanych uczniów znane są różne formy przemocy. 24,17% respondentów przyznało, że zdarzają się zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np. Skype, Messenger itp. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 12,50% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 10,83%. Zastraszanie potwierdziło 31,67%, a próby szantażu 20,83% respondentów. 36,67% ankietowanych było świadkami pobicia lub opluwania. 34,17% zaobserwowało pokazywanie nieprzyzwoitych gestów czy też grożenie. 35,83% respondentów spotkało się z poniżaniem, a 42,50% zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami. Najczęściej spotykaną formą przemocy okazały się natomiast agresja słowna i wyzwiska, wskazane przez 52,50% ankietowanych.

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, ta forma przemocy była znana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (53,97%), jak i chłopców (50,88%).

Wykres 35. Czy znasz przypadki stosowania poszczególnych form przemocy?

Następnie zapytano uczniów, czy kiedykolwiek sami doświadczyli, którejs z form przemocy wymienionej w poprzednim pytaniu. 31,67% badanych, w tym 20,63% dziewcząt i 43,86% chłopców przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali uczniowie tj. 68,33% odpowiedzieli, że nigdy nie doświadczyli takich zachowań ze strony swoich rówieśników.

Co więcej, poproszono uczniów klas piątych i szóstych o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Ponad 19,00% ankietowanych przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, natomiast pozostałe 80,83% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

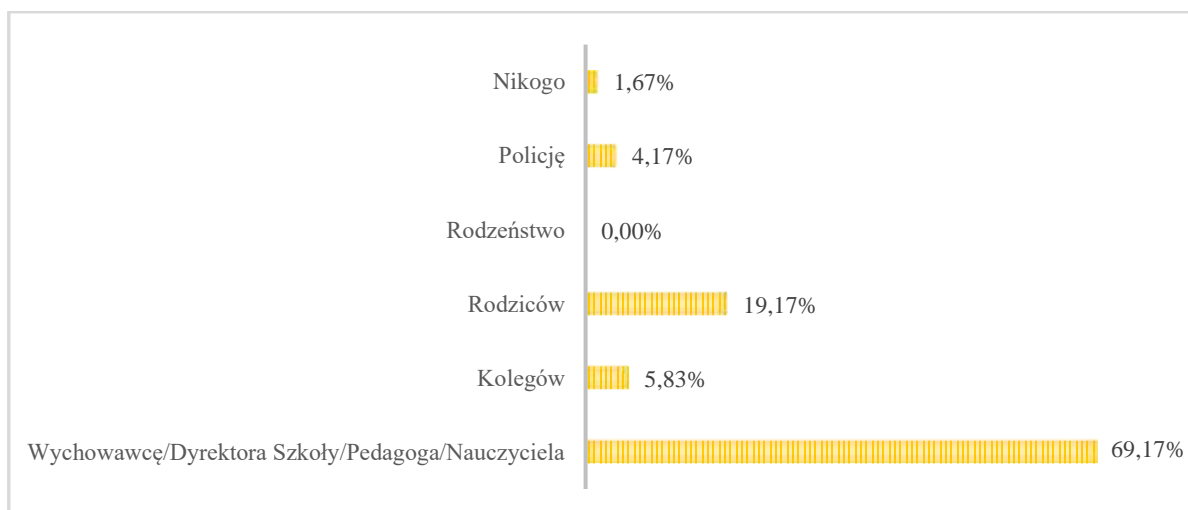
Gdy zapytano respondentów o to czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy, 13,33%; w tym 7,94% dziewcząt i 28,07% chłopców przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali uczniowie tj. 86,67% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

Czy poza terenem szkoły spotykasz się z aktami przemocy?	Tak	Nie
	19,17%	80,83%
Czy uczestniczyłaś/eś w czynnym akcie przemocy?	Tak	Nie
	13,33%	86,67%

Tabela 3. Akty przemocy wśród uczniów klas piątych i szóstych szkoły podstawowej

Bycie ofiarą przemocy jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Nauczyciele powinni zatem kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniło się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają. Tym bardziej, że na pytanie kogo w pierwszej kolejności uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, ponad 69,00% odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 19,17% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia u rodziców, a 5,83% poprosiłoby o pomoc kolegów. 4,17% wskazało na Policję, a pozostałe 1,67% uczniów przyznało natomiast, że nie powiedziałoby o takim fakcie nikomu.

Uzyskany w tym pytaniu wynik jest bardzo pozytywny, gdyż świadczy o tym, iż uczniowie darzą zaufaniem swoich nauczycieli, pedagoga oraz dyrekcję i w sytuacji zagrożenia właśnie do nich zwrócą się z problemem. Dzięki temu grono pedagogiczne będzie w stanie szybko zareagować i wskazać takiej osobie najlepszą ścieżkę rozwiązania problemu.

Wykres 36. Kogo zawiadomisz w pierwszej kolejności jeśli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

Podsumowując wyniki zebrane w części ankietyzacji dotyczącej problemu agresji i przemocy rówieśniczej można stwierdzić, iż środowisko szkolne, w którym funkcjonują badani uczniowie stwarza dla nich przyjazne warunki rozwoju. Jak najczęściej przyznają uczniowie podczas pobytu w szkole czują się bardzo dobrze i jednocześnie bezpiecznie.

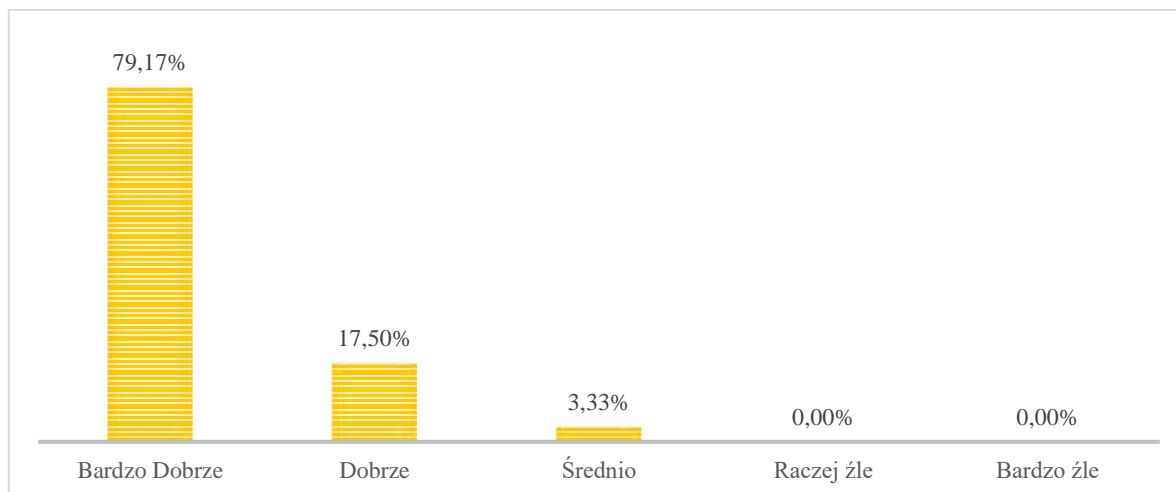
Pomimo pozytywnej oceny klimatu panującego w szkole, uczniowie potwierdzają, iż zdarza się im obserwować zjawiska przemocy rówieśniczej. 15,00% badanych przyznało, że osobiście doświadczyło przemocy, a 22,50% zna w szkole uczniów, przed którymi odczuwa lęk.

Najczęściej występującymi w środowisku szkolnym formami przemocy okazała się agresja słowna oraz ośmieszanie i wulgaryzmy. 31,67% uczniów zadeklarowało, że osobiście doświadczyło między innymi tych form przemocy. W grupie ankietowanych ponad 19,00% potwierdziło występowanie aktów przemocy także poza murami szkolnymi; a 13,33% przyznało się do uczestnictwa w czynnym akcie przemocy.

Problem przemocy w środowisku domowym

W trakcie ankietyzacji uczniowie klas piątych i szóstych odpowiedzieli również na pytania związane ze swoimi relacjami rodzinnymi oraz klimacie panującym w ich domu.

Pierwsze pytanie tej części badań dotyczyło relacji badanych z rodzicami i jak się okazało zdecydowana większość uczniów tj. 79,17%, bez względu na płeć określiła je jako bardzo dobre. Kolejno 17,50% oceniło je jako dobre, a 3,33% jako średnie. Żaden z ankietowanych nie ocenił swoich relacji z rodzicami jako negatywnych.

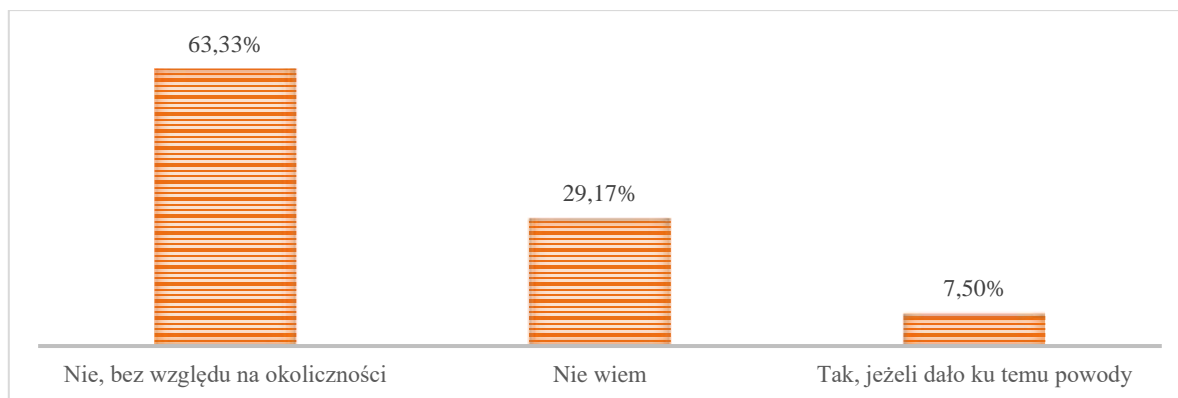

Wykres 37. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto, pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, większość z nich tj. 69,17% odpowiedziała, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych. Była to odpowiedź najczęściej wskazywana zarówno przez dziewczęta (65,08%), jak i chłopców (73,68%). Kolejno 29,17% zadeklarowało, iż czasem coś powie rodzicom, ale nie zawsze. 0,83% ankietowanych stwierdziło, że raczej nie rozmawia z rodzicami na takie tematy i tyle samo przyznało, że w ogóle nie podejmuje takich rozmów.

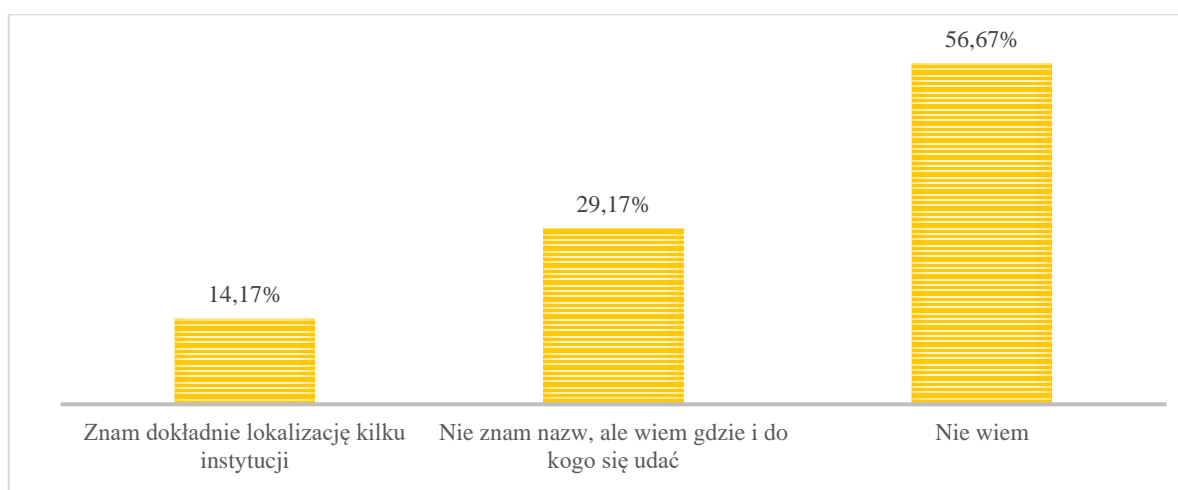
Gdy zapytano respondentów, czy w swoim domu czują się bezpiecznie, zdecydowana większość tj. 99,17% udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Tylko jeden z badanych (0,83%) przyznał, że w domu nie czuje się bezpiecznie.

W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytano o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 63,33% uczniów odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa tego zrobić bez względu na okoliczności. W ocenie 7,50% mogą w ten sposób ukarać dziecko, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 29,17% uczniów nie wyraziło swojej opinii na dany temat.

Wykres 38. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?

Nieco niepokojący okazał się wynik dotyczący poziomu wiedzy uczniów w zakresie instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Jak wynika z danych, 56,67% uczniów nie posiada wiedzy w tym zakresie. 14,17% respondentów zna dokładną lokalizację kilku instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy dla osób dotkniętych problemem przemocy, a 29,17% ankietowanych, zadeklarowało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc.

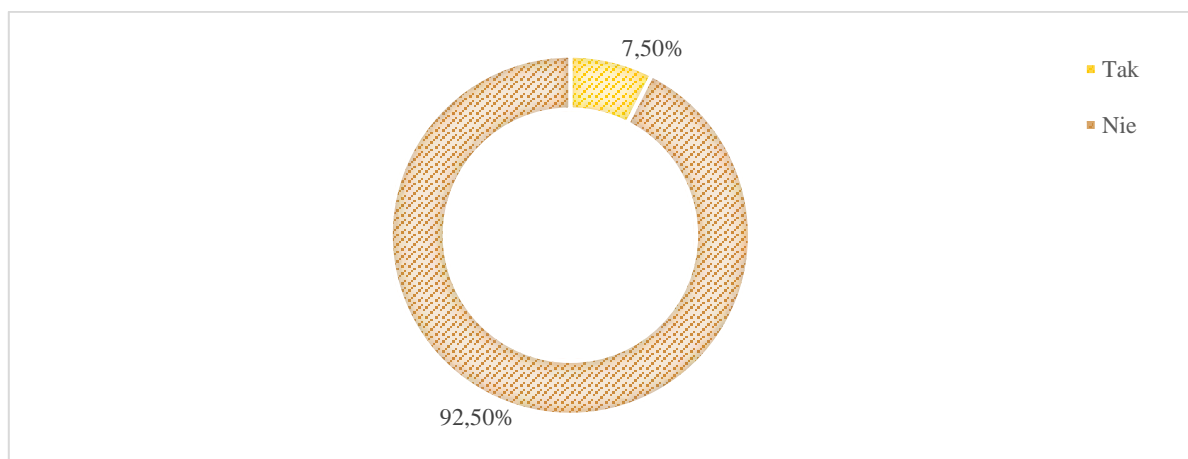
Wykres 39. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?

Analiza danych dotyczących problemu agresji i przemocy w środowisku domowym pokazuje, iż badani uczniowie z klas piątych i szóstych szkół podstawowych pozytywnie oceniają swoje relacje z rodzicami i określają je najczęściej jako bardzo dobre. Zazwyczaj darzą rodziców pełnym zaufaniem, a dom jest dla nich miejscem, w którym czują się bezpiecznie. Nieco niepokojącym jest, iż 56,67% badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

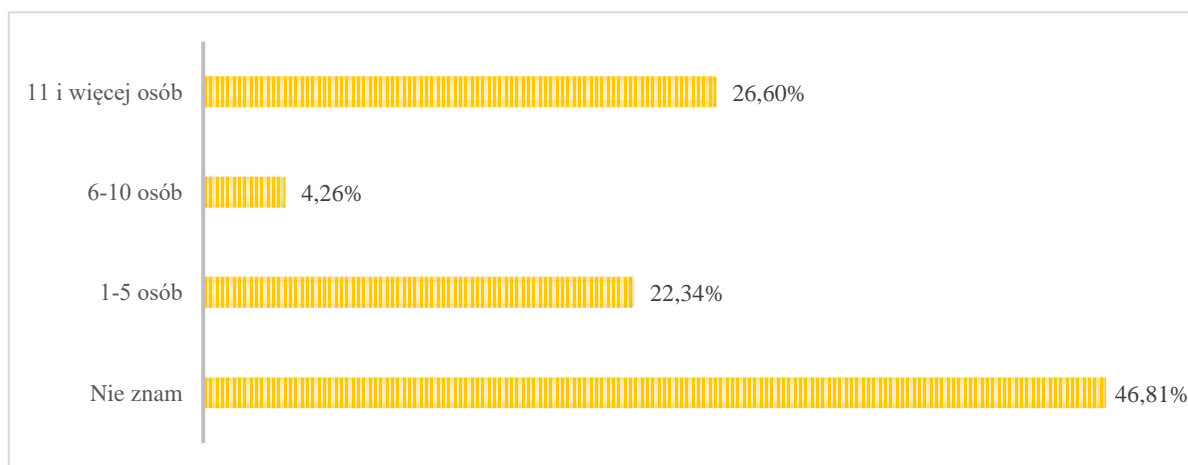
Palenie papierosów

Kolejna część ankiety dotyczyła doświadczeń uczniów z wyrobami nikotynowymi. Zapytano badanych czy mają już za sobą inicjację nikotynową. Wśród uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Budzów, 7,50% ankietowanych; w tym 1,59% dziewcząt i 14,04% chłopców przyznało się do zapalenia papierosa. Pozostałe 92,50% uczniów odpowiedziało, że jeszcze nigdy nie zdarzyło im się zapalić.

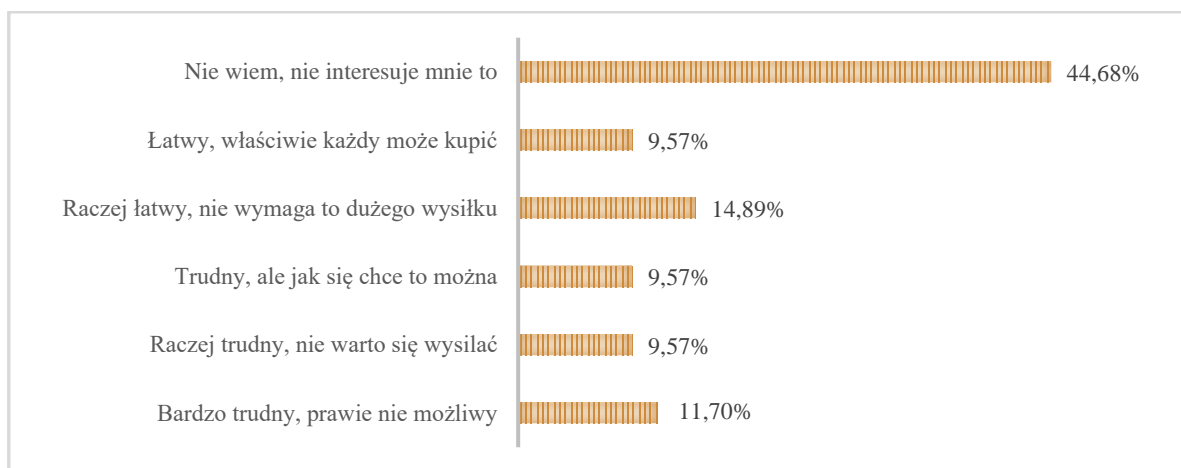
Wykres 40. Czy kiedykolwiek paliłeś/eś papierosa?

W drodze badania okazało się również, iż ogółem 48,33% uczniów; w tym 42,86% dziewcząt i 54,39% chłopców zna w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy. Pozostałe 51,67% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

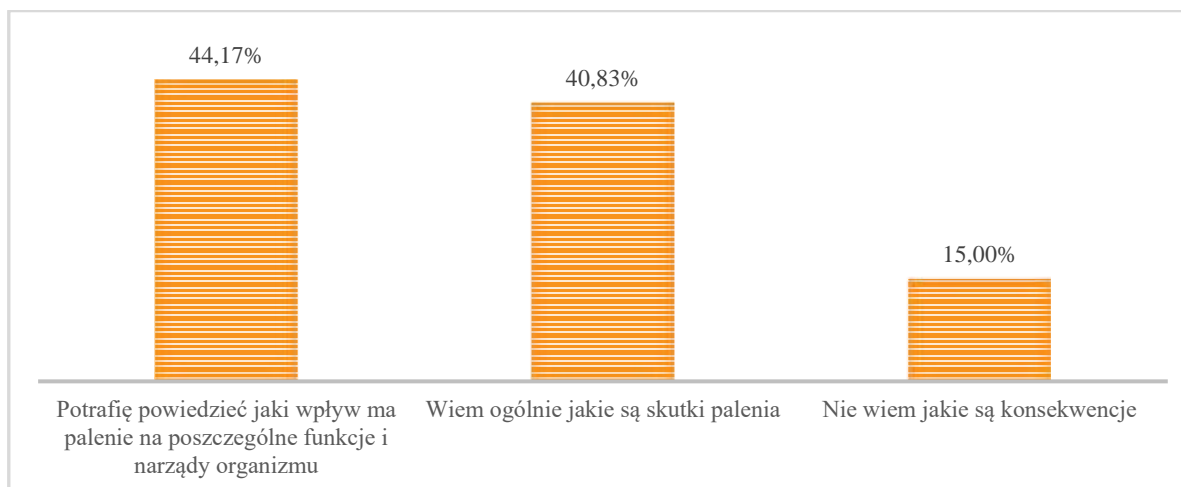
Wykres 41. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?

Uczniowie zapytani o dostęp do papierosów w swoim środowisku najczęściej odpowiadali, że nie interesują się tym tematem. Taką odpowiedź wskazało 45,00% badanych. Pozostałe osoby dokonały oceny dostępności wyrobów tytoniowych i najczęściej skłaniały się ku stwierdzeniu, że zakup wyrobów tytoniowych jest trudny. 16,67% oceniło dostęp do papierosów jako raczej trudny i nie wartego wysiłku, a 14,17% jako bardzo trudny, wręcz niemożliwy. 10,83% przyznało, że jest to trudne zadanie, ale możliwe kiedy ma się odpowiednie znajomości. 8,33% badanych uznało, że zakup papierosów jest raczej łatwy i nie wymagający wysiłku, a 5,00% określiło dostęp do papierosów jako bardzo łatwy.

Wykres 42. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?

Ponadto uczniowie stosunkowo wysoko ocenili swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia. Ponad 44,00% uczniów zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a blisko 41,00% przyznało, że zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 15,00% badanych odpowiedziało, że nie wie jakie są konsekwencje palenia papierosów.

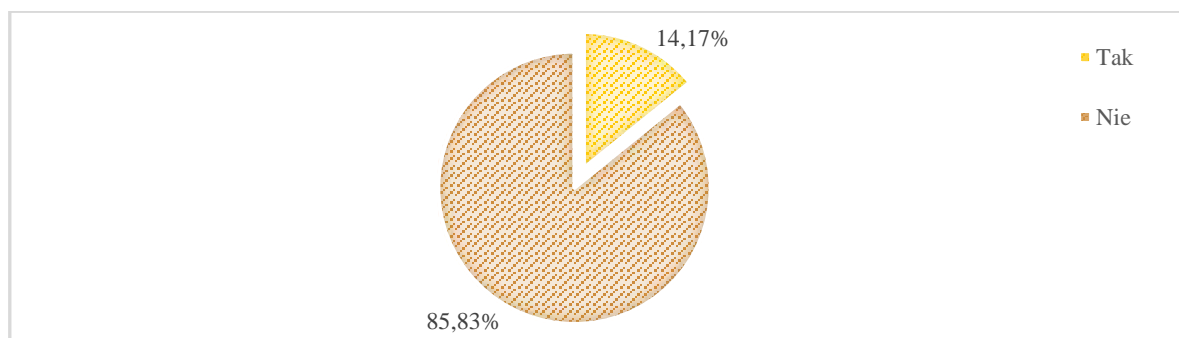

Wykres 43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Podsumowując dane zebrane w podrozdziale dotyczącym palenia papierosów można stwierdzić, iż większość badanych uczniów klas piątych i szóstych nie miała dotychczas kontaktu z wyrobami nikotynowymi. Niemniej jednak, 7,50% ankietowanych przyznało się do palenia papierosów, a ponad 48,00% uczniów zadeklarowało, że zna niepełnoletnie osoby palące. Poziom wiedzy uczniów na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów można uznać za zadowalający, gdyż jak się okazało ponad 44,00% z nich potrafi powiedzieć jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a blisko 41,00% zadeklarowało, że zna ogólne skutki palenia. Jeśli chodzi o dostępność papierosów, z opinii badanych wynika, iż dostęp do wyrobów nikotynowych w ich środowisku jest trudny.

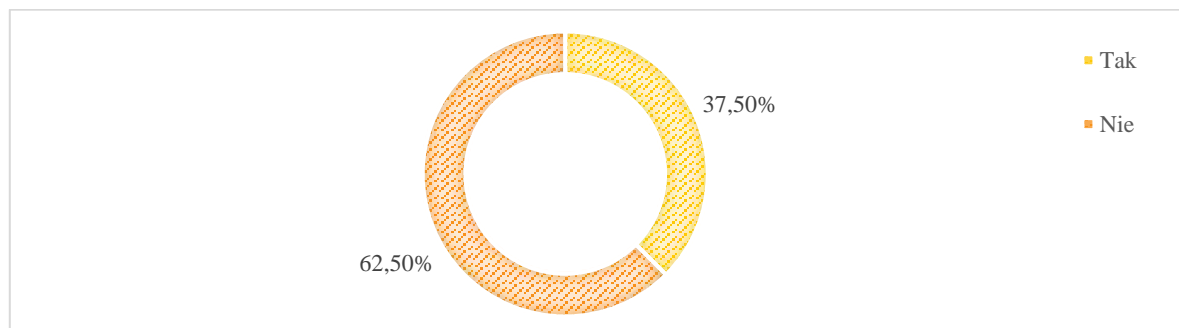
Picie alkoholu

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych z terenu gminy Budzów wynika, iż 14,17% badanych, w tym 12,70% dziewcząt i 15,79% chłopców odbyło już inicjację alkoholową. Pozostali ankietowani tj. 85,83% odpowiedzieli, że jeszcze nigdy nie pili alkoholu.

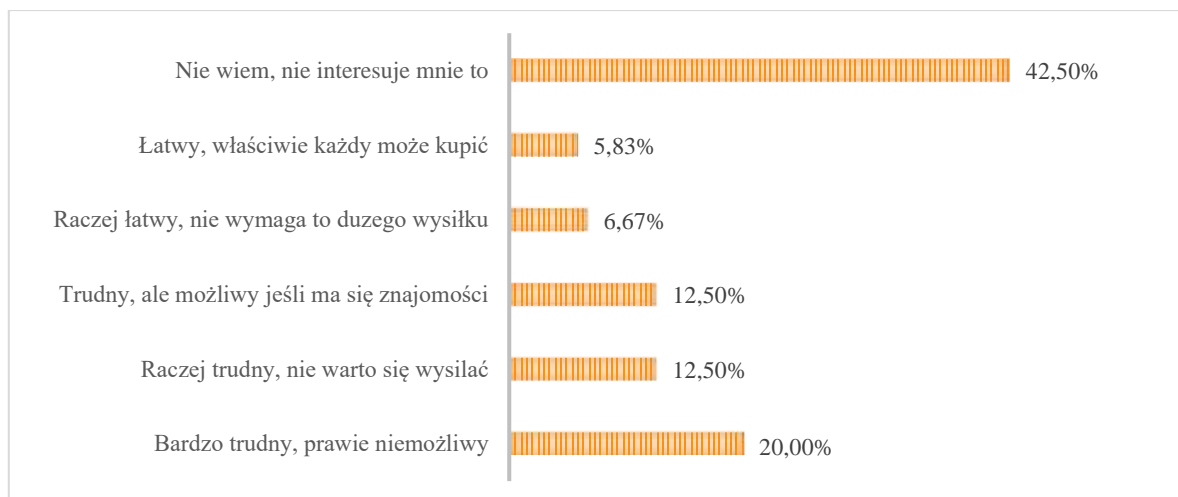
Wykres 44. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?

Gdy zapytano uczniów czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które sięgają po alkohol, 37,50% przyznało, że zna takie osoby. W grupie tej znalazło się 26,98% dziewcząt oraz 49,12% chłopców z ogółu badanych. Pozostałe 62,50% przyznało, że nie posiada takich znajomości.

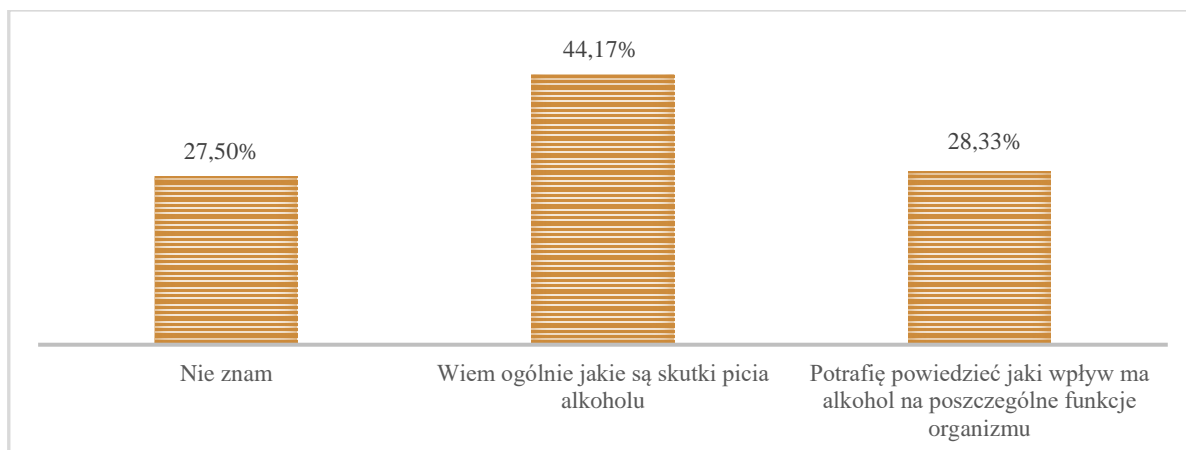
Wykres 45. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Jak wynika z pozyskanych danych, większość badanych uczniów klas piątych i szóstych uważa alkohol za towar trudno dostępny. 20,00% ankietowanych przyznało, że zakup alkoholu jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. Zdaniem 12,50% badanych jest to zadanie raczej trudne, dlatego nie warto nawet podejmować wysiłku. Tyle samo badanych stwierdziło, że zakup alkoholu jest trudny, ale prosząc odpowiednie osoby jest to osiągalne. 6,67% zadeklarowało, że dostęp do alkoholu jest raczej łatwy i nie wymaga dużego wysiłku ani znajomości, a 5,83% badanych stwierdziło, że właściwie każdy może swobodnie nabyć napoje alkoholowe. Pozostałe 42,50% nie potrafiło ocenić dostępności alkoholu w swoim środowisku z uwagi na brak zainteresowania tym tematem.

Wykres 46. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?

W badaniach nie zabrakło również pytania o znajomość konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu. 44,17% uczniów zadeklarowało, iż posiada ogólną wiedzę na temat skutków picia, a 28,33% stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ ma alkohol na poszczególne funkcje organizmu. Warto jednak zwrócić uwagę, że 27,50% ankietowanych przyznało, że nie zna zdrowotnych konsekwencji picia alkoholu.

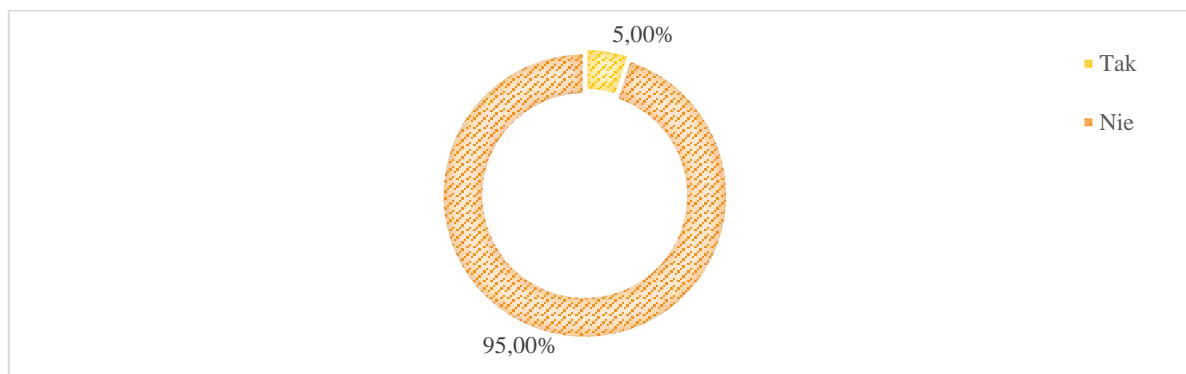

Wykres 47. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Dane zebrane wśród uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych z terenu gminy Budzów wskazują, iż 14,17% z nich odbyło już inicjację alkoholową. Pomimo tego, iż dostęp do alkoholu badani ocenili jako trudny, wręcz niemożliwy, 37,50% z nich przyznało, że zna osoby niepełnoletnie spożywające napoje alkoholowe. Uwagę zwraca wynik wskazujący, iż 27,50% badanych uczniów nie zna konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjno- profilaktycznych w tym zakresie.

Zażywanie narkotyków

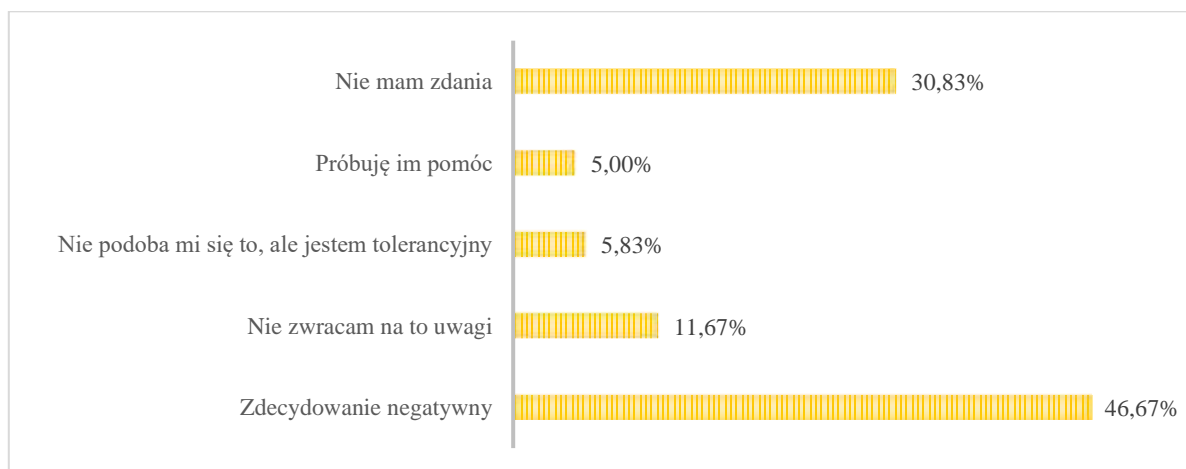
Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas piątych i szóstych wynika, że zdecydowana większość badanych tj. 95,00% nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Pozostałe 5,00% przyznało natomiast, że zna osoby zażywające tego typu substancje psychoaktywne.

Wykres 48. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

Zapytano także badanych uczniów czy kiedykolwiek ktoś namawiał ich do zażycia narkotyków. 3,33% ankietowanych potwierdziło, że spotkało się z taką sytuacją, natomiast pozostałe 96,67% zaprzeczyło.

W trakcie ankietyzacji pojawiło się również pytanie o to jaki jest stosunek badanych uczniów do osób zażywających narkotyki. Największy odsetek tj. 46,67% stanowiły odpowiedzi ankietowanych wskazujące na negatywny stosunek do osób, które używają tego typu substancji psychoaktywnych. Kolejno 11,67% stwierdziło, że nie zwraca uwagi na zachowania innych. 5,83% przyznało, że nie podoba się im takie zachowanie ale są tolerancyjni wobec wyborów innych, a 5,00% zadeklarowało, że stara się pomóc osobom zażywającym narkotyki. Pozostałe 30,83% nie potrafiło wyrazić swojej opinii na dany temat.

Wykres 49. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

Dane dotyczące poziomu wiedzy uczniów klas piątych i szóstych w zakresie konsekwencji zdrowotnych wskazują, iż 45,00% badanych zna ogólne skutki zdrowotne zażywania tego typu substancji, a 22,50% jest w stanie wskazać wpływ narkotyków na poszczególne funkcje organizmu. Niepokojącym jest jednak fakt, iż 32,50% uczniów nie posiada żadnych informacji w tym zakresie.

Wykres 50. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Okazało się również, że 35,00% uczniów nie zna prawnych konsekwencji posiadania narkotyków. 40,00% badanych stwierdziło, że wie jakie są ogólne kary, a 25,00% zadeklarowało, że potrafi powiedzieć dokładnie, jakie grożą za to sankcje.

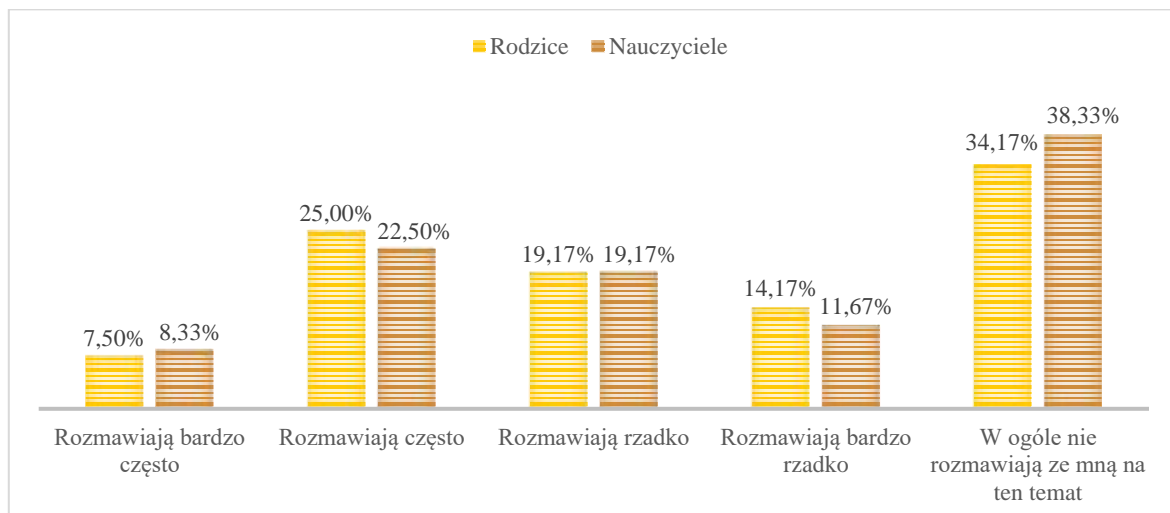
Wykres 51. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Odwołując się do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem¹⁵ należy zaznaczyć, iż szkolna profilaktyka narkomanii zaczyna się od dostrzegania przez dorosłych, w tym przypadku nauczycieli i rodziców – potencjalnych zagrożeń w środowisku lokalnym oraz rozpoznania skali problemu w danej społeczności szkolnej czy też rodzinie.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem, Dz.U. z 2003 r. Nr 26, poz. 226.

Kolejnym etapem jest natomiast informowanie o narkomanii oraz skutkach używania tego rodzaju środków psychoaktywnych.

Mając na uwadze powyższe, uczniowie zostali zapytani czy rodzice oraz nauczyciele rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków. Jak wynika z odpowiedzi respondentów, zarówno rodzice jak i nauczyciele najczęściej nie podejmują z nimi rozmów na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków czy dopalaczy.

Wykres 52. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?

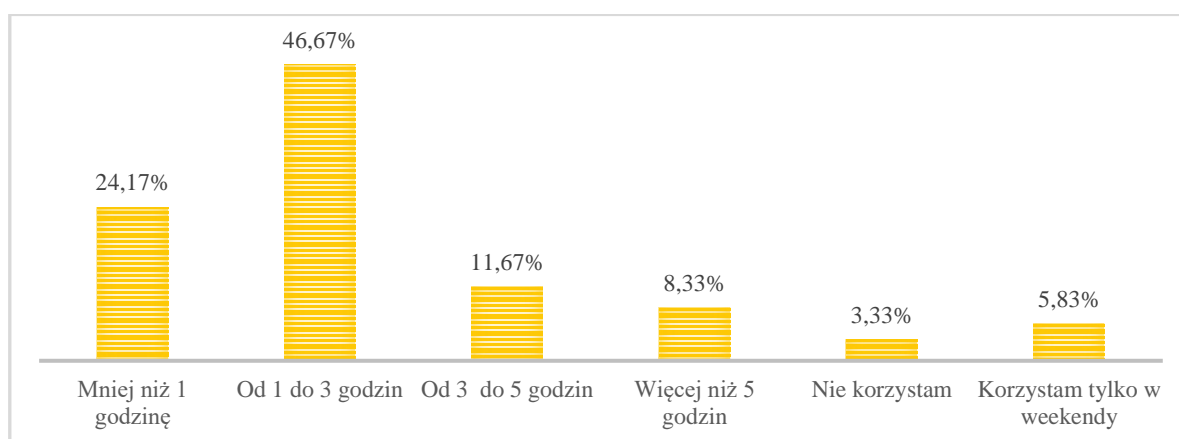
Reasumując, zdecydowana większość uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych z terenu gminy Budzów nie zna w swoim środowisku osób zażywających narkotyki. Do posiadania takich znajomości przyznało się 5,00% badanych. Co więcej, 3,33% uczniów przyznało, że zdarzyło się, że ktoś namawiał ich do użycia narkotyków. Jak wynika z pozyskanych danych uczniowie zazwyczaj mają negatywny stosunek do osób zażywających tego typu substancje psychoaktywne.

Uwagę zwraca wynik dotyczący poziomu wiedzy uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, jak również sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. 32,50% uczniów przyznało się do braku wiedzy na temat skutków zdrowotnych zażywania narkotyków, a 35,00% nie zna konsekwencji prawnych za posiadanie narkotyków. Jak najczęściej przyznają uczniowie, ani rodzice, ani nauczyciele nie rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków. Wobec powyższego zasadnym wydaje się podjęcie działań informacyjno- profilaktycznych w danej tematyce, skierowanych nie tylko bezpośrednio do uczniów, ale również do rodziców oraz opiekunów.

Uczniowie a inne zagrożenia

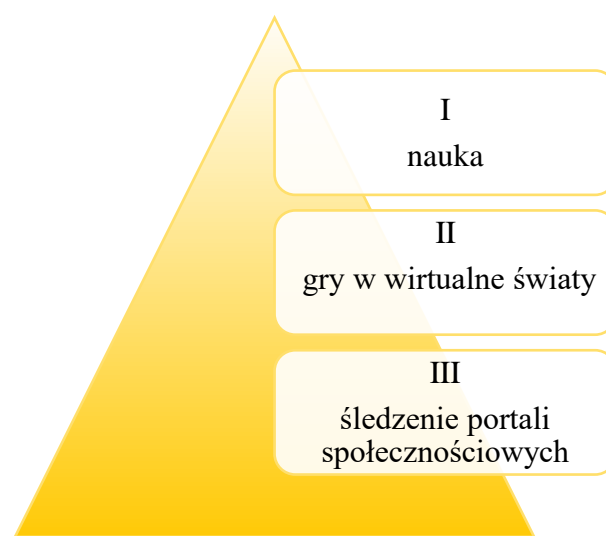
Komputer i Internet w życiu uczniów

Jak wynika z pozyskanych danych zdecydowana większość badanych uczniów klas piątych i szóstych posiada swój komputer, telefon czy tablet. Jak najczęściej przyznają uczniowie, że sprzętów elektronicznych korzystają od jednej do trzech godzin w ciągu dnia. Taką odpowiedź wskazało 46,67% badanych i jednocześnie była ona najczęściej wybierana zarówno w grupie dziewcząt (42,86%) jak i chłopców (50,88%).

Wykres 53. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na odwiedzanie stron internetowych w związku z nauką, kolejno gry w wirtualne światy oraz śledzenie portali społecznościowych. Najrzadziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Gdy zapytano badanych o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie, 49,17% odpowiedziało, że takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają. Pozostali ankietowani przyznali, że zdarza się im nawiązywać nowe kontakty w Sieci; w tym 42,50% zadeklarowało, że robi to okazjonalnie, a 8,33% odpowiedziało, że zdarza się to bardzo często.

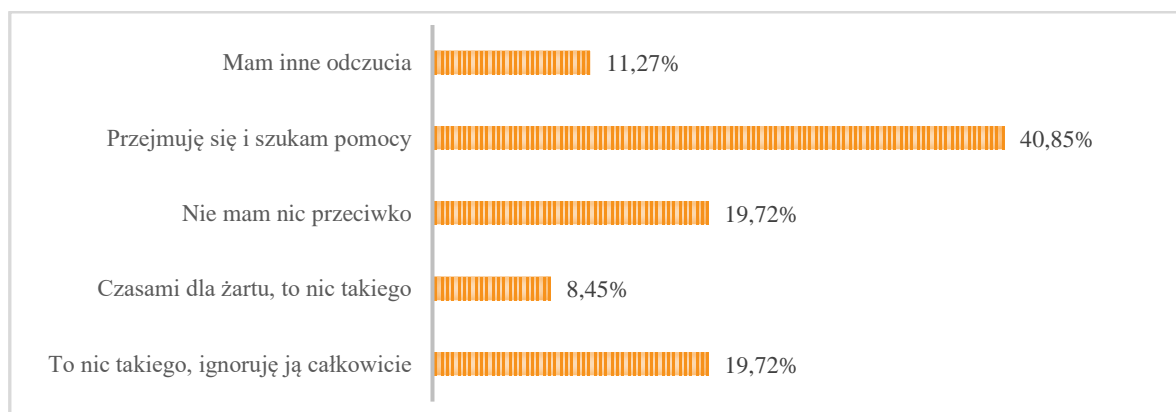
Z pozyskanych danych wynika, iż uczniowie klas piątych i szóstych z terenu gminy Budzów najczęściej korzystają ze sprzętów elektronicznych od jednej do trzech godzin na dobę i wykorzystują ten czas na odwiedzanie stron internetowych w związku z nauką.

Należy zwrócić uwagę, iż ponad połowa ankietowanych przyznała, że zawiera nowe znajomości w Internecie, stąd zasadnym wydaje się podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat zagrożeń czyhających w Sieci.

Uczniowie a problem zjawiska cyberprzemocy

W trakcie ankietyzacji pojawiły się również pytania mające na celu zdiagnozowanie problemu cyberprzemocy występującego w środowisku badanych. Na początku zapytano uczniów czy wiedzą czym jest cyberprzemoc. Ponad 59,00% badanych zadeklarowało, że wie na czym polega to zjawisko, niestety pozostałe 40,83% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Uczniowie, którzy uprzednio potwierdzili posiadanie wiedzy na temat zjawiska cyberprzemocy, zostali zapytani o swoje odczucia co do aktów tego typu przemocy. Jak wynika z odpowiedzi, ankietowani najczęściej przejmują się tym zjawiskiem i szukają pomocy. Taką odpowiedź wskazało 40,85% badanych i jednocześnie była ona najczęściej wybierana zarówno w grupie dziewcząt (47,06%), jak i chłopców (35,14%). Należy jednak zwrócić uwagę, iż w grupie chłopców równie liczne (32,43%) okazały się deklaracje o tym, że nie mają nic przeciwko takim sytuacjom.

Wykres 54. Jakież są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

W drodze przeprowadzonego badania okazało się również, iż 21,67% uczniów, w tym 15,87% dziewcząt i 26,67% chłopców osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż zdarzyło się, że wbrew ich woli zrobiono im zdjęcie lub nagrano film z ich udziałem. Kolejno 51,67% zaprzeczyło takim sytuacjom, a pozostałe 26,67% nie przypominało sobie takiego zdarzenia.

Kolejno zadano uczniom pytanie, czy sami kiedykolwiek byli sprawcą oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Zdecydowana większość respondentów tj. 95,00% zaprzeczyła, natomiast pozostałe 5,00% badanych przyznało się do tego typu zachowań.

Nieco niepokojący okazał się wynik dotyczący wiedzy uczniów na temat organizacji czy serwisów świadczących pomoc dla osób dotkniętych problemem cyberprzemocy. Jak wynika z odpowiedzi respondentów, ponad 79,00% z nich nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 20,83% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi wskazać choć jedną instytucję lub organizację, która zajmuje się taką pomocą i najczęściej były to Akademia Bezpiecznego Internetu oraz Sieciaki.pl.

Badania przeprowadzone wśród uczniów klas piątych i szóstych szkół podstawowych z terenu gminy Budzów wskazują, iż większość z nich ma świadomość czym jest zjawisko cyberprzemocy. Niemniej jednak spora grupa uczniów nie posiada wiedzy w tym zakresie. Uczniowie najczęściej przejmują się aktami tej formy przemocy i szukają pomocy. 21,67% badanych potwierdziło, że doświadczyło cyberprzemocy, gdyż zdarzyło się, że zrobiono im zdjęcie lub nagrano film z ich udziałem bez ich zgody. Co więcej, 5,00% badanych przyznało się do oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Podsumowując powyżej przedstawione wyniki badań nasuwa się wniosek, iż nauczyciele i rodzice powinni więcej rozmawiać z dziećmi o zjawisku cyberprzemocy, gdyż jego występowanie jest coraz bardziej popularne, a bardzo szerokie grono uczniów nie posiada wiedzy na temat tego gdzie należy się zgłosić w przypadku doświadczenia takiej formy przemocy. Należy zatem podejmować działania profilaktyczne ukierunkowane na poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń związanych z cyberprzemocą, tak by uczniowie nie byli obojętni i potrafili odpowiednio zareagować wobec takiej formy przemocy.

CZEŚĆ IV

Analiza ankiet przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych

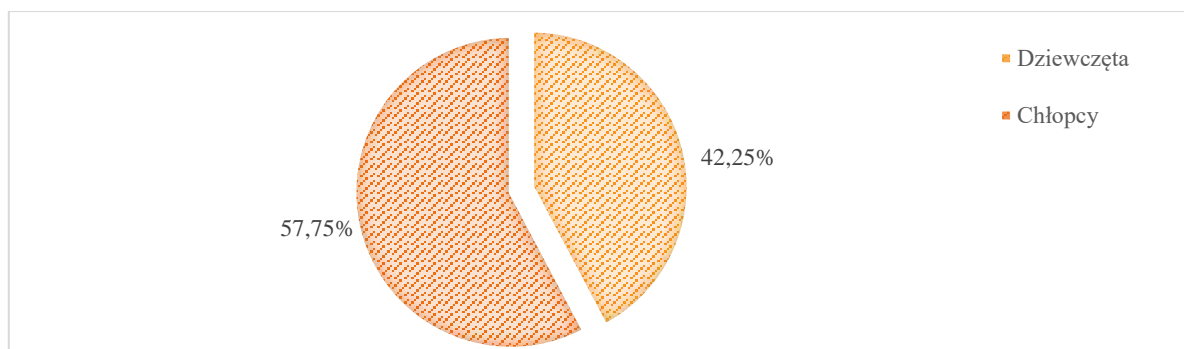
Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

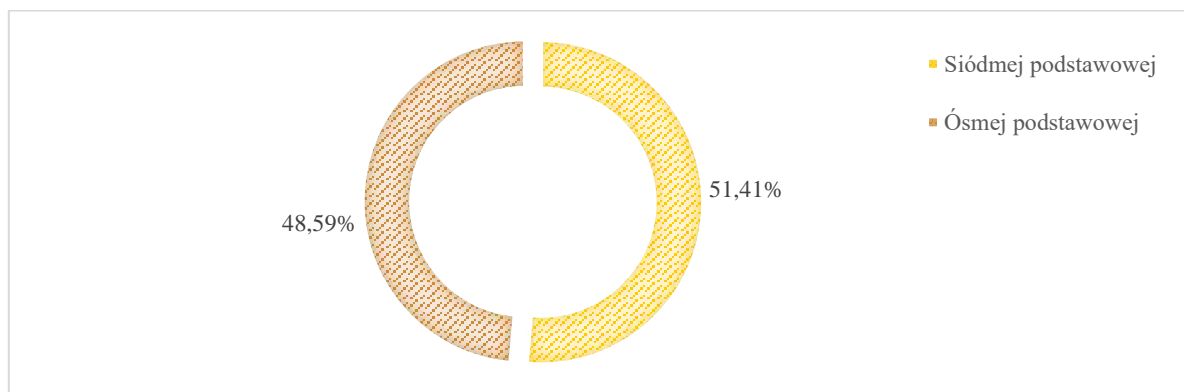
- 1) przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- 2) używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- 3) używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 142 uczniów klas siódmych i ósmych szkół podstawowych z terenu gminy Budzów; w tym 60 dziewcząt i 82 chłopców.

Wykres 55. Podaj swoją płeć.

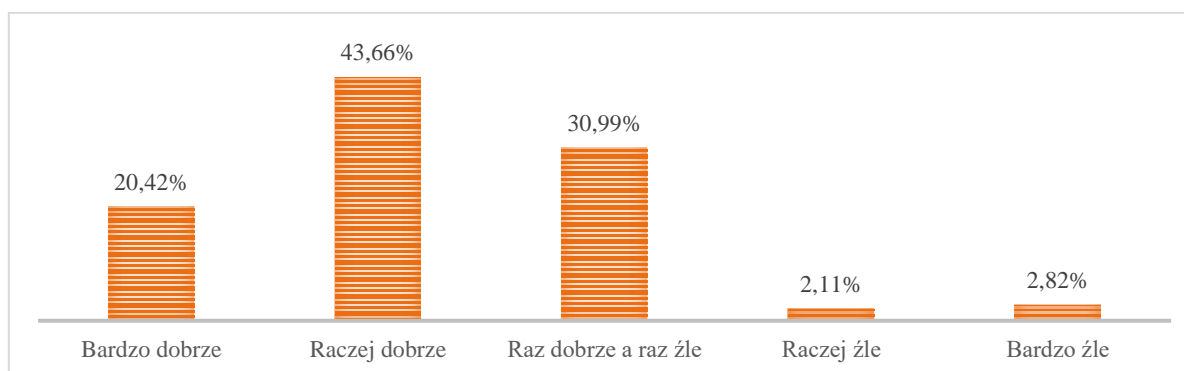

Wykres 56. Jesteś uczniem klasy?

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Szkoła jest jednym ze źródeł przemocy i równocześnie znaczącym środowiskiem w życiu dziecka. Przez swoje intencjonalne oddziaływanie nie tylko stymuluje intelektualny rozwój ucznia, ale także wspiera kształcenie cech jego osobowości. Bardzo ważną rolę w tym procesie odgrywa klimat oraz relacje interpersonalne dziecka zarówno z nauczycielami jak i z uczniami. Jest to równocześnie obszar, na którym młody człowiek styka się z przemocą i tę przemoc odczuwa¹⁶.

Na początku tej części badania zapytano uczniów klas siódmych i ósmych jak czują się w swojej szkole. Najliczniejsze okazały się odpowiedzi wskazujące na raczej dobre samopoczucie w szkole, stanowiące 43,66%. Kolejno 30,99% uczniów zadeklarowało, że w szkole czuje się raz dobrze, a raz źle, a 20,42% stwierdziło, że bardzo dobrze. Pozostali badani negatywnie ocenili swoje samopoczucie w szkole; w tym 2,11% przyznało, że jest ono raczej złe, a 2,82% stwierdziło, że nawet bardzo złe.

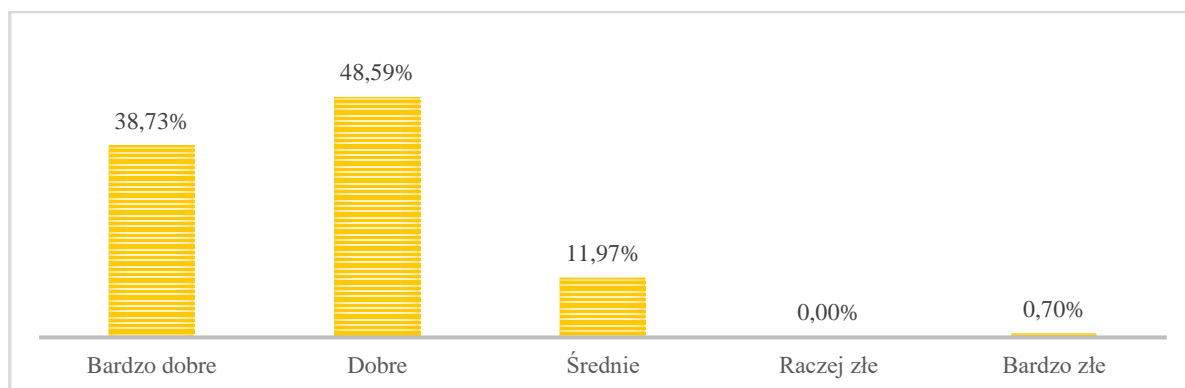
Wykres 57. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?

Gdy zapytano uczniów, czy zdarza im się wagarować, blisko 12,00%; w tym 13,33% dziewcząt oraz 10,98% chłopców przyznało, że w ciągu ostatnich miesięcy zdarzyło im się celowo opuścić zajęcia. Pozostałe 88,03% zaprzeczyło takiej sytuacji.

Uczniowie oceniając swoje zachowanie w szkole i na przerwach, najczęściej określali je jako dobre; taką odpowiedź wskazało 48,59% badanych. Kolejno 38,73% stanowiły deklaracje ankietowanych wskazujące na zachowanie bardzo dobre. Przeciętne noty wystawiło sobie 11,97% uczniów. Tylko jeden z uczniów (0,70%) ocenił swoje zachowanie negatywnie, określając je jako bardzo złe.

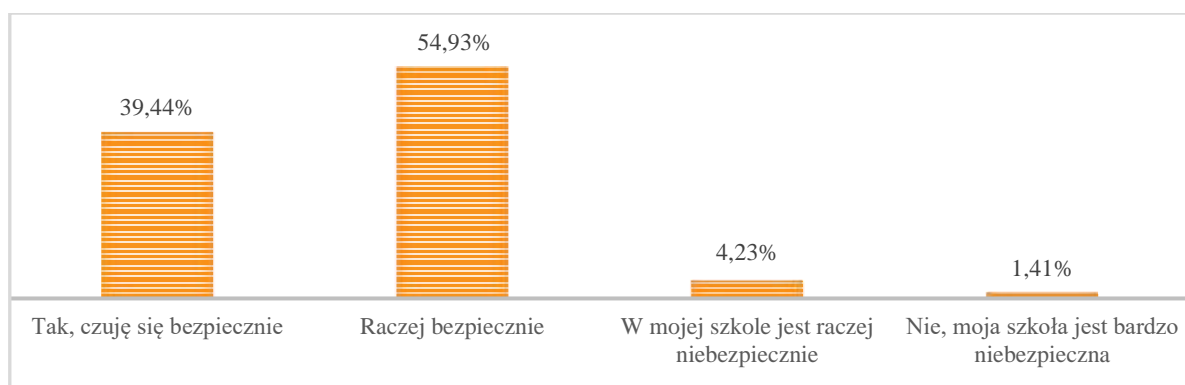
¹⁶ Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, Warszawa 2012, http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/34/plik/ot-613_2.pdf

Uwzględniając płeć respondenta, zarówno w grupie dziewcząt (50,00%), jak i chłopców (47,56%) najliczniejsze okazały się deklaracje wskazujące na zachowanie dobre.

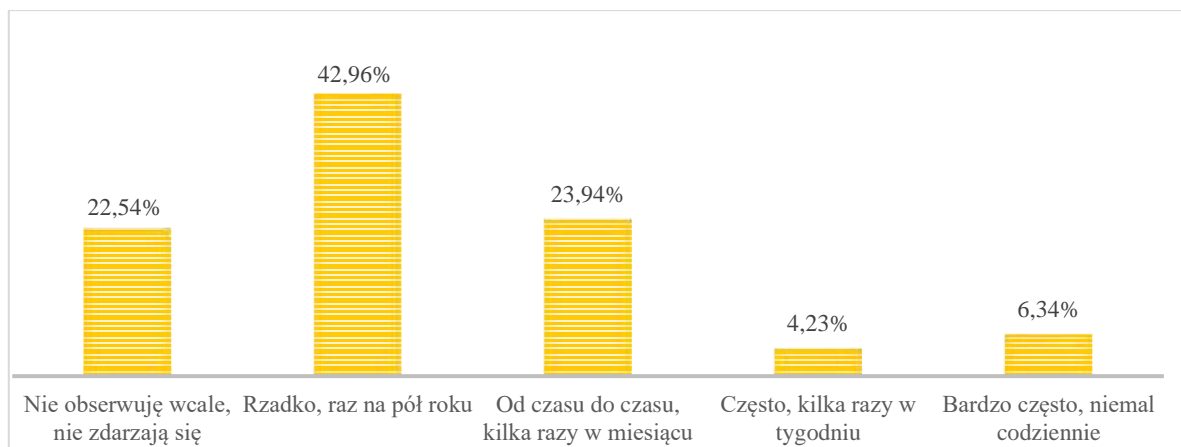
Wykres 58. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?

Wysokie były również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Blisko 55,00% badanych zadeklarowało, iż w szkole czuje się raczej bezpiecznie, a 39,44% uczniów stwierdziło, że zdecydowanie bezpiecznie. W opinii 4,23% ankietowanych szkoła to raczej niebezpieczne miejsce, a według 1,41% wręcz bardzo niebezpieczne.

Wykres 59. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

Pomimo wysokich ocen dotyczących poczucia bezpieczeństwa w szkole, uczniowie potwierdzili, że zdarza im się obserwować zjawiska przemocy rówieśniczej. Zapytano więc badanych jak często zdarzają się w szkole tego typu sytuacje. Najliczniejsze okazały się odpowiedzi badanych wskazujące na występowanie takich sytuacji rzadko, raz na pół roku (42,96%). Kolejno 23,94% stanowiły deklaracje uczniów potwierdzające obserwowanie zjawisk przemocy kilka razy w miesiącu. 4,23% było świadkami przemocy wobec innych uczniów kilka razy w tygodniu, a 6,34% stwierdziło, że zjawiska przemocy występują w szkole bardzo często, niemal codziennie. Pozostałe 22,54% uczniów odpowiedziało, iż w szkole takie przypadki w ogóle się nie zdarzają.

Wykres 60. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?

Jak wynika z badań, 18,31% uczniów; w tym 15,00% dziewcząt i 20,73% chłopców osobiście doświadczyło przemocy. Ponadto 13,38% ankietowanych; w tym 13,33% dziewcząt i 13,41% chłopców przyznało, że są w szkole uczniowie, których się boją.

W kolejnym pytaniu poproszono uczniów o odpowiedź, czy w szkole spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Z pozyskanych danych wynika, że wśród badanych uczniów klas siódmych i ósmych znane są różne formy przemocy. Blisko 48,00% respondentów zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory, np. Skype, Messenger itp. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 31,69% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 23,24%. Zastraszanie jest znane wśród 25,35%, a próby szantażu potwierdziło 21,13% respondentów. 42,96% ankietowanych było świadkami pobicia lub opluwania, a 53,52% spotkało się z poniżaniem. 40,14% zaobserwowało pokazywanie nieprzyzwoitych gestów czy też grożenie. 64,08% zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami, natomiast najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się agresja słowna, wskazana przez 75,35% ankietowanych. Jednocześnie ta forma przemocy była znana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (83,33%), jak i chłopców (69,51%).

Wykres 61. Czy znasz przypadki stosowania, któreś z wymienionych form przemocy?

W związku z potwierdzeniem przez uczniów występowania w szkole różnych form przemocy rówieśniczej zapytano ich także o to czy sami doświadczyli kiedykolwiek, któregoś z zachowań wymienionych w poprzednim pytaniu. 36,62% ankietowanych; w tym 45,00% dziewcząt i 30,49% chłopców potwierdziło, że osobiście doświadczyło takiej sytuacji. Pozostali badani tj. 63,38% zaprzeczyli by takie zdarzenia miały miejsce.

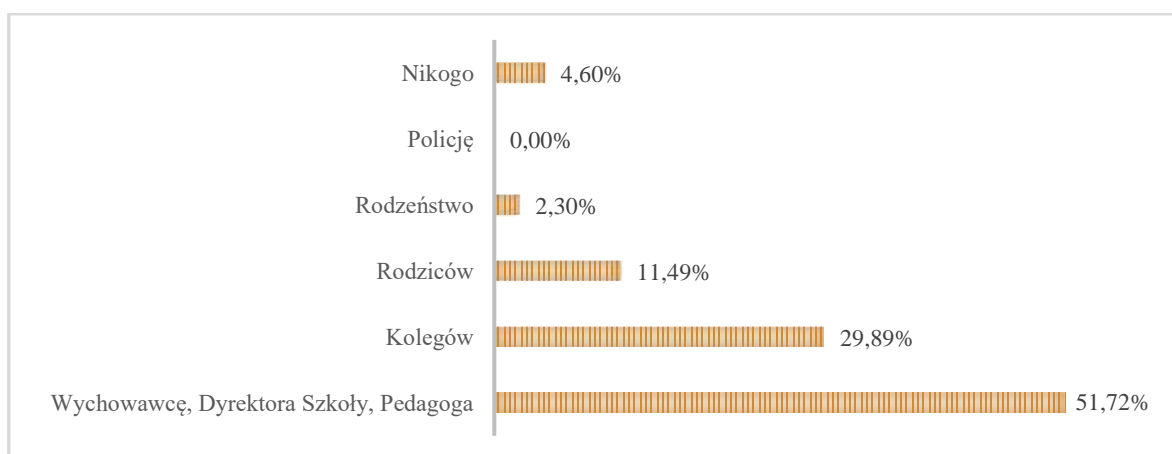
Co więcej, poproszono uczniów o odpowiedź, czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych, 28,17%; w tym 23,33% dziewcząt oraz 31,71% chłopców przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. Pozostałe 71,83% badanych stwierdziło, że poza murami szkoły takie sytuacje nie występują.

Następnie zapytano uczniów, czy kiedykolwiek brali czynny udział w akcie przemocy. W grupie respondentów, 20,42%; w tym 13,33% dziewcząt oraz 25,61% chłopców, przyznało się do stosowania przemocy. Warto zaznaczyć, iż w grupie osób stosujących przemoc znalazło się blisko trzykrotnie więcej chłopców niż dziewcząt. Pozostali uczniowie tj. 79,58% odpowiedzieli, że nigdy nie brali czynnego udziału w akcie przemocy.

Czy poza terenem szkoły spotykasz się z aktami przemocy?	Tak	Nie
	28,17%	71,83%
Czy uczestniczyłeś w czynnym akcie przemocy?	Tak	Nie
	20,42%	79,58%

Tabela 4. Akty przemocy wśród uczniów klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej

Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, 61,27% odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 15,49% zawiadomiłoby o takim fakcie rodziców, a 12,68% szukałoby wsparcia wśród kolegów. 4,93% wskazało na Policję, a 1,41% na rodzeństwo. Pozostałe 4,23% ankietowanych stwierdziło natomiast, że nie powiedziałoby o tym nikomu.

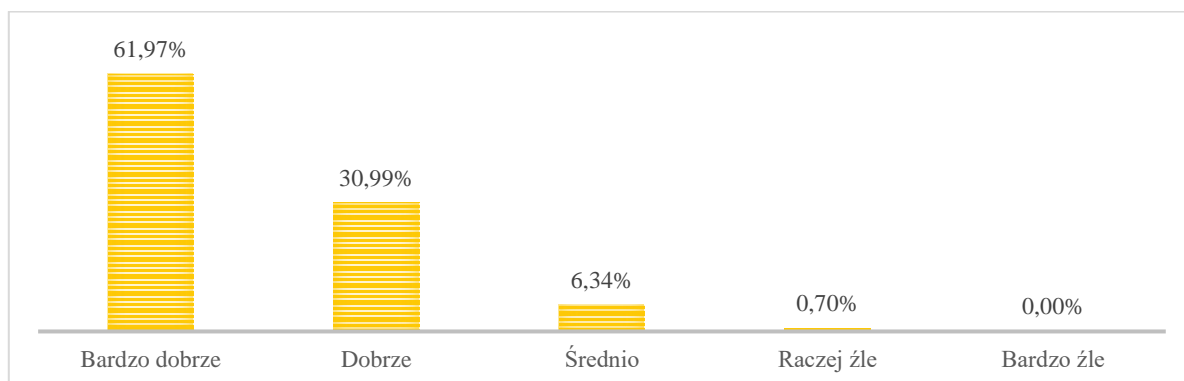
Wykres 62. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów wynika, iż podczas pobytu w szkole czują się raczej dobrze i bezpiecznie. Jak przyznają uczniowie, zdarza im się obserwować zjawiska przemocy w szkole i jak deklarują najczęściej występują one rzadko, raz na pół roku. Dość liczne były również odpowiedzi badanych potwierdzające obserwowanie aktów przemocy kilka razy w miesiącu. 18,31% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy w szkole, a 13,38% stwierdziło, że są w szkole uczniowie, przed którymi odczuwają lęk.

Najczęściej spotykanymi wśród uczniów formami przemocy okazała się agresja słowna, ośmieszanie i wulgaryzmy. 36,62% ankietowanych przyznało, że doświadczyło między innymi takich form przemocy osobiście. Ponad 28,00% uczniów potwierdziło występowanie zjawisk przemocy również poza murami szkolnymi, a 20,42% przyznało się do czynnego uczestnictwa w akcie przemocy.

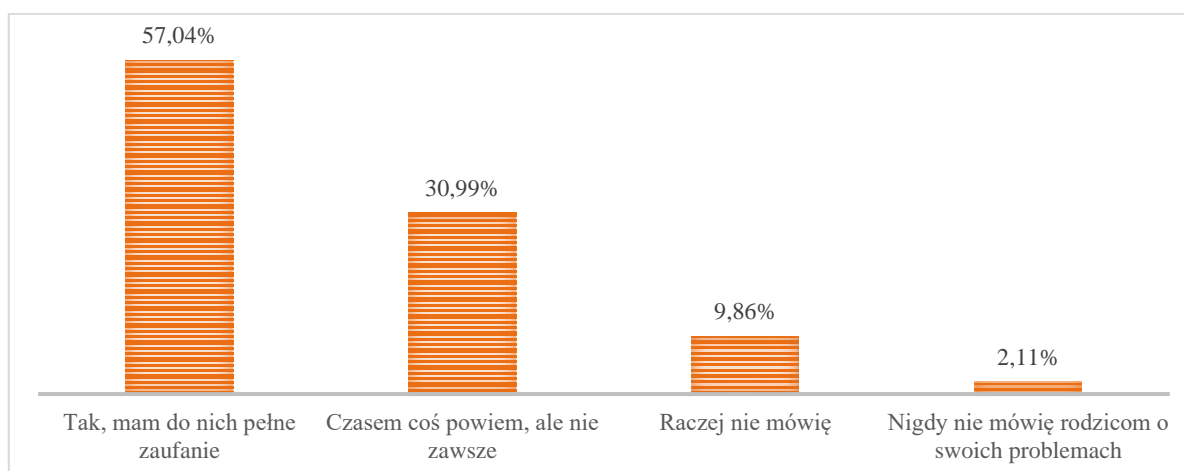
Problem przemocy w środowisku domowym

Na początku tej części warto wspomnieć, iż badana młodzież w zdecydowanej większości postrzega swoje relacje z rodzicami jako pozytywne. 61,97% uczniów oceniło je jako bardzo dobre, a 30,99% jako dobre. 6,34% ankietowanych stwierdziło, że są one różnie-raz dobre, a raz złe. Jeden z uczniów (0,70%) ocenił swoje relacje z rodzicami jako negatywne, określając je jako raczej złe.

Wykres 63. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

Ponadto pytając uczniów o to, czy mogą porozmawiać na temat swoich problemów z rodzicami, ponad 57,00% przyznało, że ma pełne zaufanie do swoich najbliższych i chętnie rozmawia z nimi na temat swoich problemów. Kolejno 30,99% odpowiedziało, że podejmuje takie rozmowy z rodzicami, jednak nie zawsze o wszystkim im mówi. 9,86% stanowili uczniowie deklarujący, że raczej nie mówią o swoich problemach, a 2,11% osoby w ogóle nie rozmawiające z rodzicami na takie tematy. Uwzględniając płeć respondenta, zarówno wśród dziewcząt (45,00%), jak i chłopców (65,85%) przeważały odpowiedzi dotyczące pełnego zaufania wobec rodziców.

Wykres 64. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?

Co więcej, 69,72% uczniów wyraziło zdanie, że rodzice nie mają prawa uderzyć swojego dziecka bez względu na okoliczności. W ocenie 7,04% mogą to zrobić, jeśli są ku temu powody. Pozostałe 23,24% uczniów nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że uczniowie najczęściej czują się bezpiecznie w swoim domu. Taką odpowiedź wskazało 97,89% ankietowanych, podczas gdy trzech uczniów (2,11%) odpowiedziało przecząco na to pytanie.

Na koniec tej części badań zapytano uczniów o instytucje, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy. Uzyskany wynik jest dość niepokojący, gdyż 44,37% badanych nie posiada wiedzy w tym zakresie. 41,55% odpowiedziało, że nie zna nazw takich instytucji, ale wie gdzie i do kogo udać się po pomoc. Z kolei 14,08% ankietowanych zadeklarowało, że zna nazwy i dokładną lokalizację instytucji, które zajmują się niesieniem pomocy osobom pokrzywdzonym.

Wykres 65. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy?

Wyniki badań pokazują, że większość uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów postrzega swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre i chętnie podejmuje z nimi rozmowy na temat swoich problemów. Jak zadeklarowała zdecydowana większość respondentów, w swoim domu czują się bezpiecznie. Nieco niepokojącym jest jednak fakt, iż ponad 44,00% badanych nie zna w swoim środowisku żadnych instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Palenie papierosów

Badania CBOS realizowane w latach 1992–2003 wskazywały na stopniowy wzrost odsetka uczniów regularnie palących papierosy (z 23% do 31%), jednak w roku 2008 odnotowaliśmy spadek w tym zakresie (do 22%). Obecnie możemy mówić o spadku wartości tego wskaźnika – w 2018 roku regularne palenie deklarowało 18% badanych. Od 2010 roku odsetek niepalących utrzymuje się na podobnym poziomie około 60%, jednakże zmieniła się proporcja palących regularnie oraz palących w wyjątkowych sytuacjach. Osoby palące w wyjątkowych sytuacjach stanowią około 20%–21% w ostatnich trzech latach, gdy liczba regularnie palących zmniejszyła się z 21% do 18%.¹⁷

W trakcie badania zapytano więc uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów, czy kiedykolwiek zdarzyło się im zapalić papierosa. Do odbycia inicjacji nikotynowej przyznało się 27,46% badanych uczniów, z czego 14,79%; w tym 11,67% dziewcząt i 17,07% chłopców zapaliło e-papierosa, a 12,68%; w tym 5,00% dziewcząt i 18,29% chłopców paliło tradycyjne papierosy. Pozostałe 72,54% stanowili uczniowie niepalący.

Należy zwrócić uwagę, iż osoby palące e-papierosy w zdecydowanej większości (95,24%) uważały, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy. Ponadto jeden z badanych palących e-papierosy przyznał, że robi to za przyzwoleniem rodziców.

Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n= 142
Nigdy nie paliłam/-em papierosów	72,54% - 103 osoby K- 83,33% M- 64,63%
Tak, ale elektronicznego (e-papierosa)	14,79% - 21 osób K- 11,67% M- 17,07%
Tak, tradycyjne papierosy	12,68% - 18 osób K- 5,00% M- 18,29%

Tabela 5. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

¹⁷ CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019, <https://www.cinn.gov.pl/portals?id=166545>

Ankietowanym mającym już za sobą inicjację nikotynową zadano pytanie o to, ile razy zdarzyło im się zapalić papierosa. Jak wynika z uzyskanych danych, najwyższy odsetek tj. 33,33% stanowiły odpowiedzi badanych, którzy przyznali się do jednorazowej próby palenia (1-2 razy). Pozostałe osoby przyznały się do palenia z różną częstotliwością.

Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=18
1-2 razy	33,33%- 6 osób
3-5 razy	16,67%- 3 osoby
6-9 razy	16,67%- 3 osoby
10-19 razy	11,11%- 2 osoby
20-39 razy	5,56%- 1 osoba
40 razy lub więcej	16,67%- 3 osoby

Tabela 6. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?

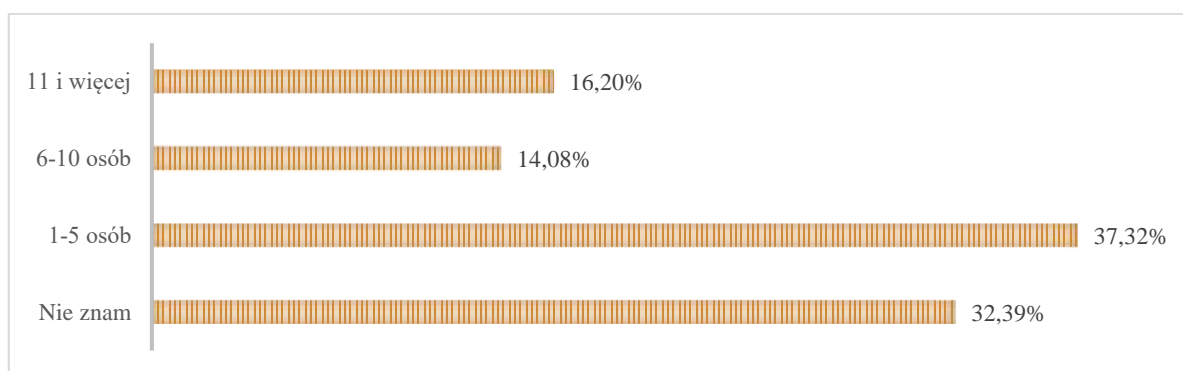
Gdy zapytano badanych jak często sięgali po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni, 77,78% z nich odpowiedziało, że ani razu. W przypadku osób, które przyznały się do palenia w ostatnim czasie, najliczniejsze okazały się odpowiedzi wskazujące na mniej niż jeden papieros na tydzień, stanowiące 11,11%.

Jak często sięgająś/es po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=18
Ani razu	77,78%- 14 osób
Mniej niż jeden papieros na tydzień	11,11%- 2 osoby
Mniej niż jeden papieros dziennie	0,00%
6-10 papierosów dziennie	0,00%
11-20 papierosów dziennie	5,56%- 1 osoba
Więcej niż 20 papierosów dziennie	5,56%- 1 osoba

Tabela 7. Jak często sięgająś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?

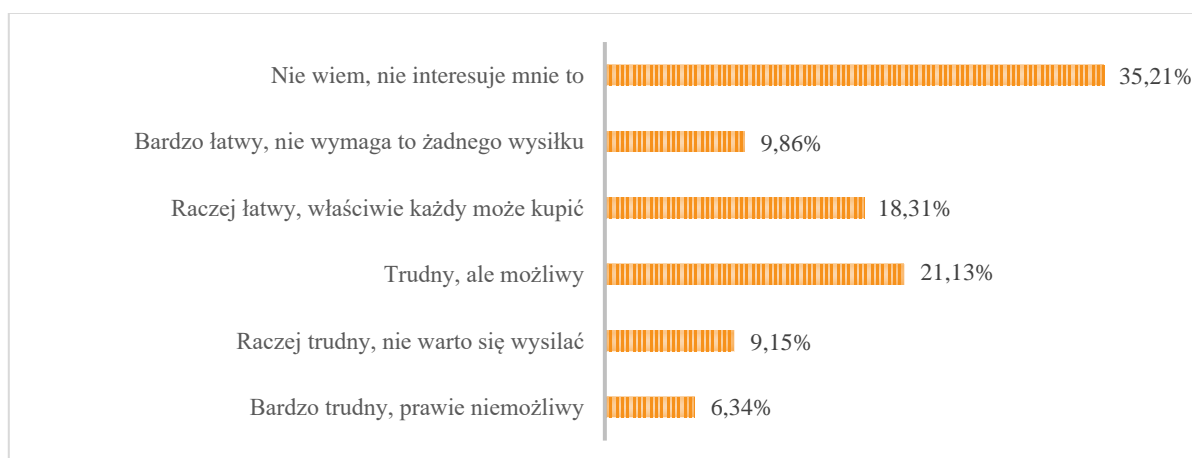
Z przeprowadzonych badań wynika również, iż pierwszym kontaktem z wyrobami nikotynowymi najczęściej sprzyjają wakacje. Połowa uczniów, mających już za sobą inicjację nikotynową pierwszego papierosa zapaliło po namowie innej osoby. Pozostali uczniowie decyzję o zapaleniu pierwszego papierosa podjęli samodzielnie, bez namowy osób trzecich.

Co więcej, ogółem 67,61% respondentów w odpowiedzi na pytanie o znajomość osób poniżej 18 roku życia, które palą papierosy odpowiedziało twierdząco. W grupie tej znalazło się 71,67% dziewcząt i 64,63% chłopców. Pozostałe 32,39% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

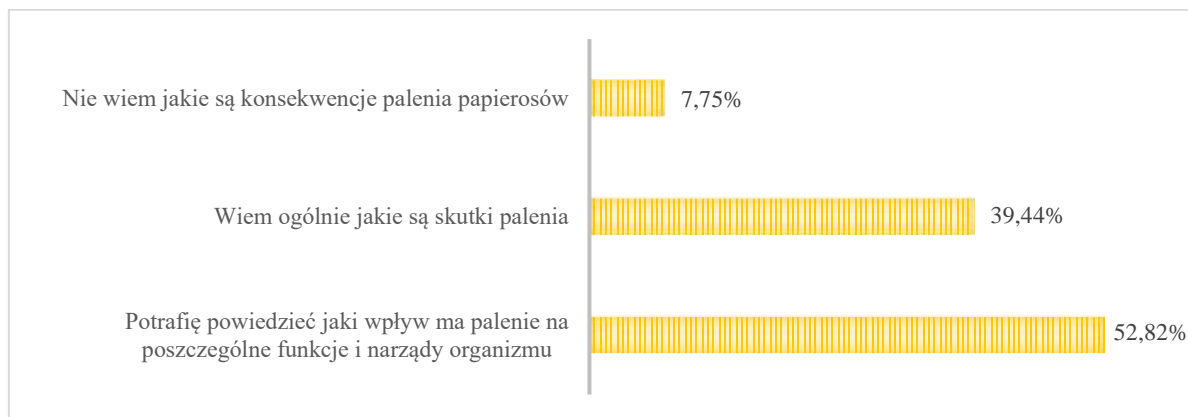
Wykres 66. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?

Uczniowie zostali także poproszeni o ocenę dostępności papierosów w swoim środowisku. Dla 21,13% dostęp do papierosów jest trudny, ale jednak możliwy. Kolejno 18,31% stwierdziło, że zakup papierosów jest raczej łatwy i właściwie każdy może je kupić, a 9,86% przyznało, że zakup papierosów jest bardzo łatwy i nie wymaga większego wysiłku. 9,15% określiło dostęp do wyrobów tytoniowych jako raczej trudny i nie warty wysiłku, a 6,34% odpowiedziało, że zakup tytoniu przez osobę niepełnoletnią jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. Pozostałe 35,21% nie wiedziało jak odpowiedzieć na to pytanie, gdyż nie interesuje się tym tematem.

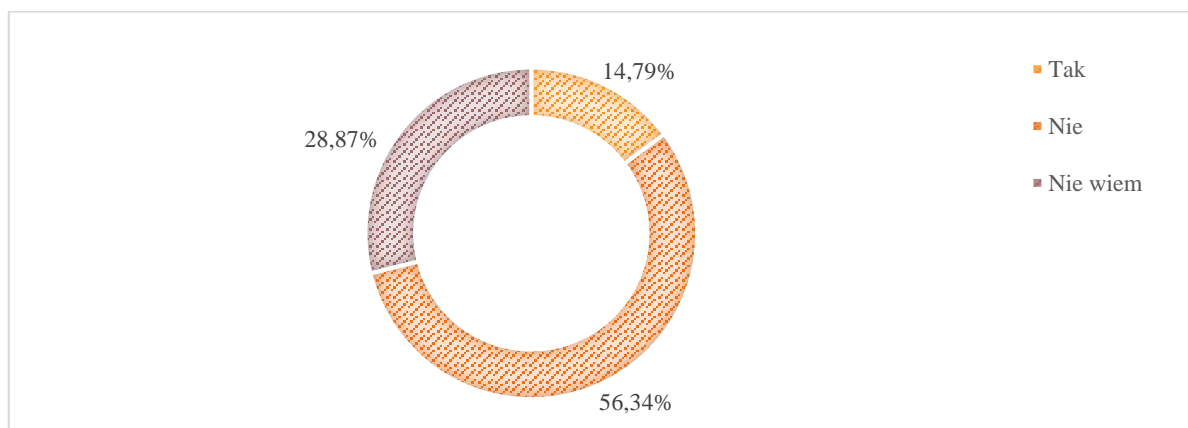
Wykres 67. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?

Uczniowie stosunkowo wysoko ocenili swoją wiedzę na temat zdrowotnych konsekwencji palenia papierosów. 52,82% badanych zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć, jaki wpływ ma palenie na poszczególne funkcje organizmu, a 39,44% zna ogólne skutki palenia. Pozostałe 7,75% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Wykres 68. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?

Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie czy ich zdaniem palenie może pomagać w trudnej sytuacji. 14,79% uczniów potwierdziło, że palenie jest przydatne w takich sytuacjach, natomiast 56,34% zaprzeczyło by palenie mogło pomagać w trudnych chwilach. Pozostałe 28,87% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Wykres 69. Czy uważasz, że palenie pomaga w trudnych sytuacjach?

Z badań przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów wynika, iż 27,46% ankietowanych odbyło już inicjację nikotynową, w tym 12,68% przyznało się do palenia tradycyjnych papierosów, a 14,79% do e-papierosów. Respondenci najczęściej odpowiadali, że była to jednorazowa próba palenia.

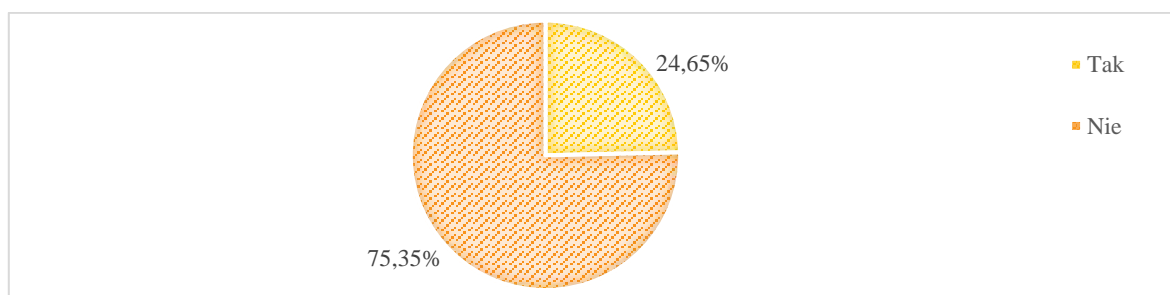
Jak wynika z pozyskanych danych, 67,61% uczniów zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby palące papierosy. Co więcej, badani oceniając dostępność do wyrobów tytoniowych określali go najczęściej jako dość trudny, ale jednak możliwy. Niestety, znajomość w swoim gronie osób palących oraz w miarę łatwa dostępność do papierosów może przekładać się na wcześniejsze rozpoczęcie inicjacji nikotynowej. Wobec powyższego pozytywnym jest wynik dotyczący stosunkowo wysokiego poziomu wiedzy uczniów na temat konsekwencji zdrowotnych palenia papierosów.

Picie alkoholu

Badania przeprowadzone przez CBOS w 2016 roku ugruntowały tezę, iż napoje alkoholowe to najbardziej rozpowszechniona substancja psychoaktywna wśród nieletnich w Polsce od wielu lat¹⁸. Jak się okazuje, 75,1% młodzieży w wieku 12-17 lat ma już za sobą pierwsze doświadczenia z alkoholem. Co więcej, do inicjacji alkoholowej wśród polskich nastolatków najczęściej dochodzi w wieku 13 lat, zaś miejscem, w którym po raz pierwszy dochodzi do inicjacji alkoholowej jest własny dom.

Poniżej zaprezentowano dane statystyczne dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów.

Gdy zapytano ankietowanych, czy kiedykolwiek zdarzyło im się spożywać napoje alkoholowe, 75,35% odpowiedziało, że taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca. Pozostałe 24,65% badanych, w tym 28,33% dziewcząt i 21,95% chłopców przyznało się do odbycia inicjacji alkoholowej.

Wykres 70. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?

Wśród osób mających już za sobą inicjację alkoholową, najwyższy odsetek stanowiły odpowiedzi wskazujące jako moment jej rozpoczęcia na wiek 13 lat.

W jakim wieku zdarzyło Ci się po raz pierwszy wypić napój alkoholowy?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n= 142
Nie piłam/em	75,35%- 107 osób
11 lat	6,34%- 9 osób
12 lat	4,93%- 7 osób
13 lat	9,15%- 13 osób
14 lat	3,52%- 5 osób
15 lat	0,00%
16 lat	0,70%- 1 osoba

Tabela 8. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?

¹⁸ CBOS, *Młodzież 2016*, Warszawa 2017, dostęp on-line: <http://www.cinn.gov.pl/portal?id=166545>

Z pozyskanych danych wynika, iż podobnie jak w przypadku papierosów, pierwszym kontaktem z alkoholem sprzyja okres wakacyjny. Nieco niepokojącym jest, iż młode osoby najczęściej sięgają po alkohol pod wpływem silnych emocji lub złego nastroju.

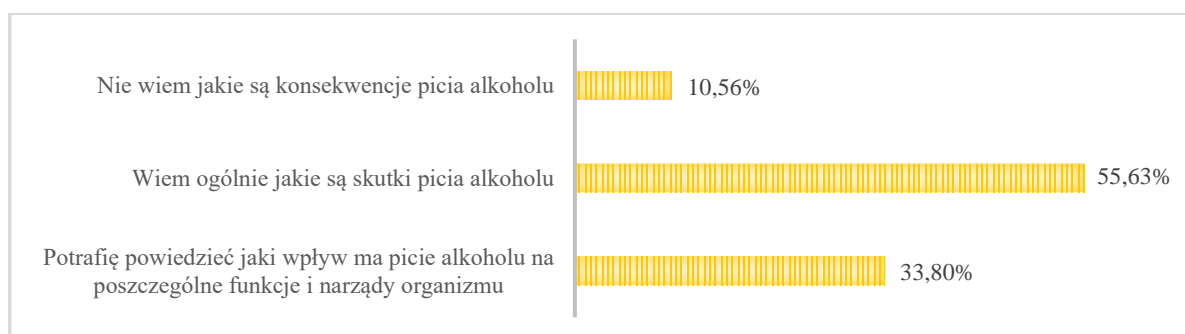
Wśród osób mających już za sobą inicjację alkoholową, 60,00% zadeklarowało, iż do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał, a alkohol pili z własnej inicjatywy. Pozostałe 40,00% badanych przyznało, iż pierwszy raz alkoholu spróbowało za namową osób trzecich.

Gdy zapytano uczniów o częstotliwość spożywania alkoholu, 62,86% zadeklarowało, że zdarzyło im się wypić alkohol tylko raz. Kolejno 25,71% stanowiła grupa badanych, którzy odpowiedzieli, że spożywają alkohol okazjonalnie, kilka razy w roku. 5,71% uczniów sięga po alkohol kilka razy w miesiącu i tyle samo przyznało się do picia alkoholu kilka razy w tygodniu.

Jak często sięgasz po alkohol?	Uczniowie klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej n=35
Codziennie lub prawie codziennie	0,00%
Kilka razy w tygodniu	5,71% - 2 osoby
Kilka razy w miesiącu	5,71% - 2 osoby
Kilka razy w roku	25,71% - 9 osób
Piłam/em tylko raz	62,86% - 22 osoby

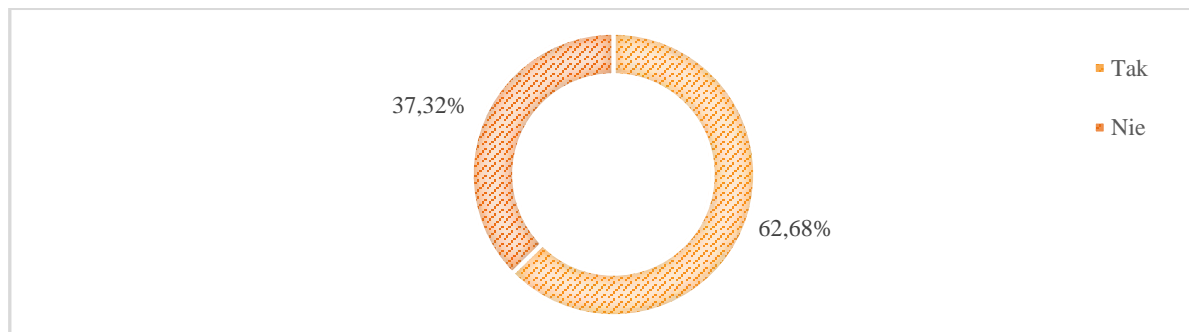
Tabela 9. Jak często sięgasz po alkohol?

Uczniowie stosunkowo wysoko ocenili swój poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu. 55,63% posiada ogólne informacje na temat skutków spożywania alkoholu, a 33,80% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi powiedzieć, jaki wpływ ma picie na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 10,56% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

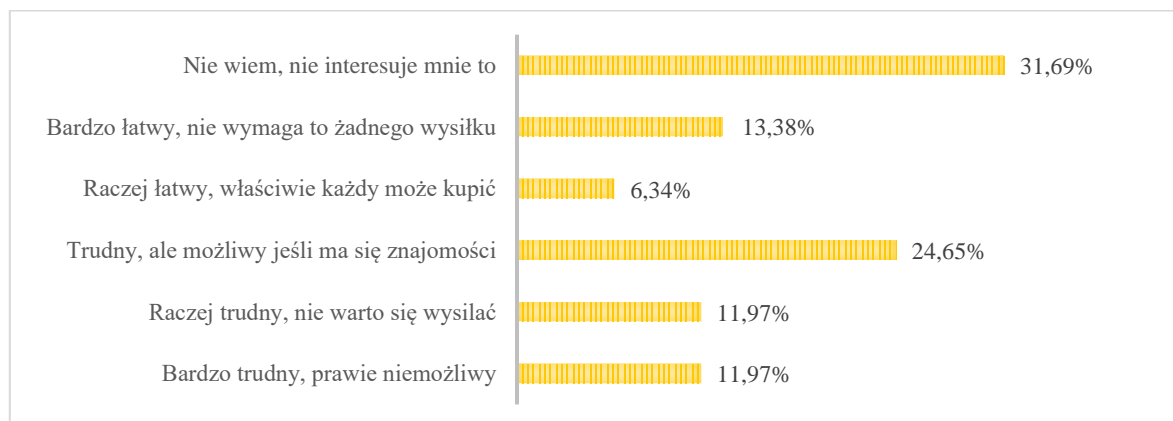
Wykres 71. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?

Gdy zapytano ankietowanych o to czy znają w swoim otoczeniu osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol, 62,68%; w tym 70,00% dziewcząt i 57,32% chłopców potwierdziło, że zna takie osoby. Pozostałe 37,32% zaprzeczyło takim znajomościom.

Wykres 72. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?

Na koniec tej części badań poproszono uczniów o ocenę dostępności alkoholu w ich środowisku. Opinie respondentów w tym zakresie były dość zróżnicowane. Dla 24,65% ankietowanych zakup alkoholu jest trudny ale odpowiednie znajomości ułatwiają jego zdobycie. Kolejno 13,38% przyznało, że dostęp do alkoholu jest bardzo łatwy i nie wymaga żadnego wysiłku. 11,97% stanowiły odpowiedzi badanych określające dostęp do alkoholu jako raczej trudny i taki sam procent uznał zakup alkoholu za prawie niemożliwy. Według 6,34% alkohol jest towarem raczej łatwo dostępnym i właściwie każdy może go kupić. Pozostałe 31,69% uczniów nie wyraziło swojej opinii gdyż nie interesuje się tym tematem.

Wykres 73. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?

Jak wskazują dane pozyskane w części badań dotyczących spożywania alkoholu, 24,65% uczniów klas siódmych i ósmych ma za sobą inicjację alkoholową. W grupie tej znalazło się 28,33% ogółu dziewcząt i 21,95% chłopców. W odpowiedzi na pytanie kiedy doszło do pierwszego kontaktu z alkoholem uczniowie najczęściej wskazywali na wiek 13

lat. 62,86% osób mających za sobą inicjację alkoholową zadeklarowało, że spożywało alkohol tylko raz. 25,71% z nich przyznało natomiast, że spożywa alkohol kilka razy w roku.

62,68% ankietowanych potwierdziło, że zna w swoim środowisku niepełnoletnie osoby pijące. Co więcej, dostęp do alkoholu w środowisku badanych został określony jako dość trudny, ale jednak możliwy.

Wobec powyższego, pozytywnym jest, iż zdecydowana większość badanych tj. ponad 89,00% posiada wiedzę w zakresie konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu.

Zażywanie narkotyków

Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Narkotyki są coraz bardziej wszechobecne. Przepisy prawne, obowiązujące w Rzeczypospolitej, nakładają szereg sankcji karnych na dealerów narkotyków, osoby, które je wytwarzają, przetwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży, czy też sami są ich posiadaczami. Narkomania to obecnie jeden z najaktualniejszych problemów cywilizacyjnych, do których sięga coraz większa liczba młodych ludzi.¹⁹

Z badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów wynika, że żaden z nich nie miał dotychczas kontaktu z narkotykami.

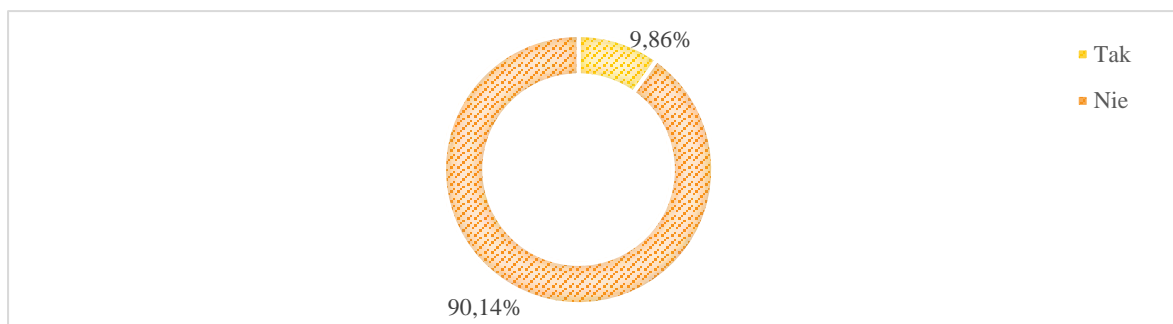
Badani zostali również zapytani o przyjmowanie substancji takich, jak leki uspokajające i nasenne z przepisu lekarza. Zdecydowana większość uczniów tj. 88,73% zaprzeczyło by taka sytuacja kiedykolwiek miała miejsce. Niemniej jednak 11,27% potwierdziło zażywanie tego typu leków; w tym 9,86% krócej niż przez trzy tygodnie, a 1,41% przez trzy tygodnie lub dłużej.

Wykres 74. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające lub nasenne z przepisu lekarza?

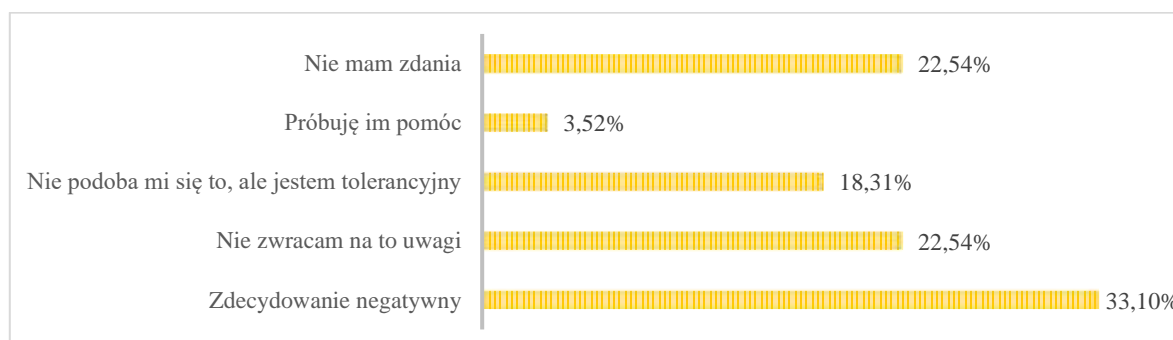
¹⁹ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Praca zbiorowa *Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*,
Lublin 2017

Gdy zapytano respondentów czy znają w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki, 9,86% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Pozostałe 90,14% zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Wykres 75. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?

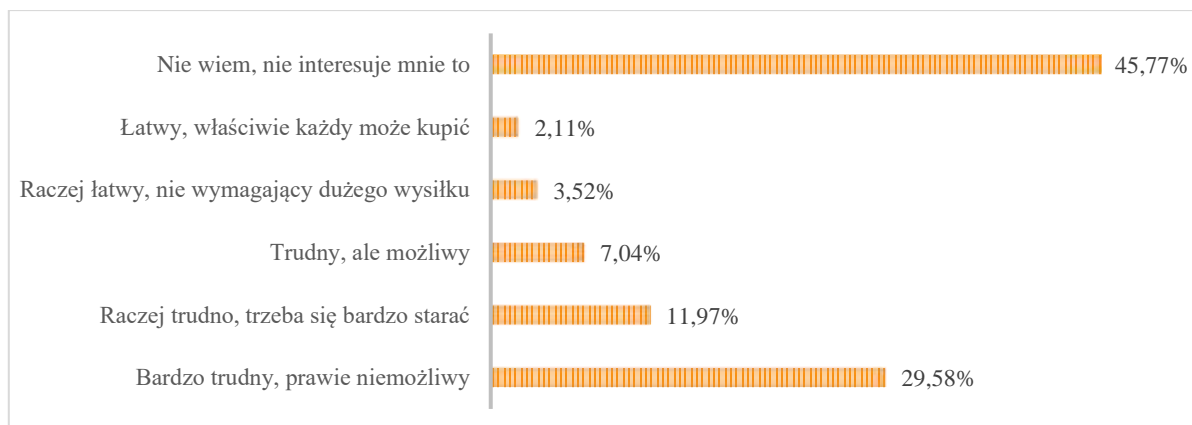
Z pozyskanych danych wynika, iż większość badanych tj. 33,10% ma negatywny stosunek do osób zażywających narkotyki. Kolejno 22,54% odpowiedziało, że nie zwraca na to uwagi, a 18,31% stwierdziło, że takie zachowanie się im nie podoba ale są tolerancyjni wobec wyborów innych. 3,52% uczniów przyznało, że stara się pomóc osobom, które zażywają narkotyki. Pozostałe 22,54% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Wykres 76. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?

Gdy zapytano badanych czy kiedykolwiek ktoś namawiał ich do spróbowania narkotyków, 3,52% przyznało, że spotkało się z tego typu propozycjami. Pozostałe 96,48% zaprzeczyło takim sytuacjom.

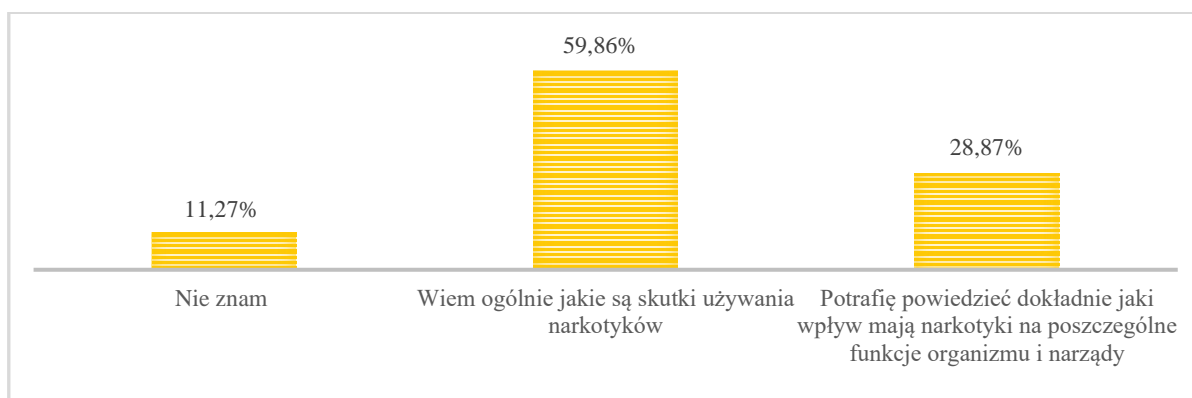
W kwestionariuszu ankiety nie zabrakło również pytania o dostęp do narkotyków. Większość uczniów tj. 29,58% skłaniało się ku stwierdzeniu, że ich zakup jest bardzo trudny, wręcz niemożliwy. Kolejno 11,97% stanowiły odpowiedzi osób, według których zakup narkotyków jest raczej trudny. 7,04% badanych stwierdziło, że jest to zadanie trudne, ale jednak możliwe. 3,52% odpowiedziało, że zakup narkotyków jest zadaniem raczej łatwym, niewymagającym dużego wysiłku, a 2,11% przyznało, że jest to bardzo łatwe i właściwie każdy może je kupić. Pozostałe 45,77% ankietowanych nie wiedziało jak odpowiedzieć, gdyż się tym nie interesuje.

Wykres 77. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku?

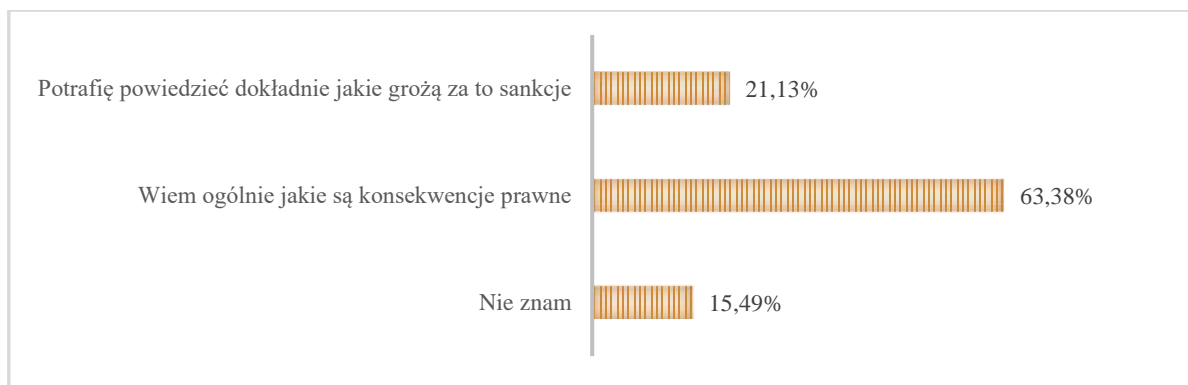
W drodze badania okazało się, iż zdecydowana większość uczniów tj. 90,14% nie zna miejsc ani osób, u których można zakupić narkotyki. Pozostałe 9,86% badanych przyznało natomiast, że wie gdzie można dokonać takiego zakupu.

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika również, że 59,86% uczniów zna ogólne skutki zdrowotne zażywania narkotyków, a 28,87% ankietowanych jest w stanie wskazać ich wpływ na poszczególne funkcje organizmu. Pozostałe 11,27% badanych przyznało się do braku wiedzy na ten temat.

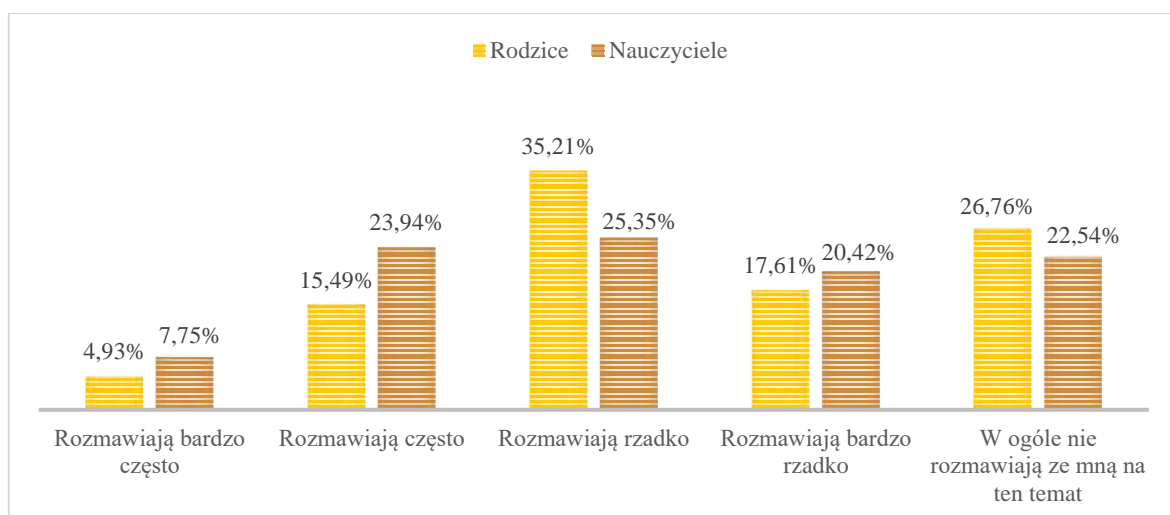
Wykres 78. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?

Uczniowie zapytani o znajomość sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków w większości zadeklarowali posiadanie wiedzy w tym zakresie. 63,38% badanych odpowiedziało, że zna ogólne konsekwencje prawne, a 21,13% zadeklarowało, że potrafi dokładnie powiedzieć jakie grożą za to kary. Pozostałe 15,49% uczniów przyznało, że nie posiada wiedzy na dany temat.

Wykres 79. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?

Uczniowie klas siódmych i ósmych zapytani o to czy rodzice lub nauczyciele rozmawiają z nimi na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków, najczęściej odpowiadali, że takie rozmowy są podejmowane ale rzadko.

Wykres 80. Czy rodzice lub nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat szkodliwości zażywania narkotyków/dopalaczy?

Dane zebrane w części badań dotyczącej problemu narkomanii wskazują, iż uczniowie klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów nie mieli dotychczas styczności z substancjami psychoaktywnymi takimi jak narkotyki.

9,86% uczniów potwierdziło znajomość osób zażywających narkotyki i tyle samo przyznało, że wie gdzie można dokonać zakupu tego typu substancji.

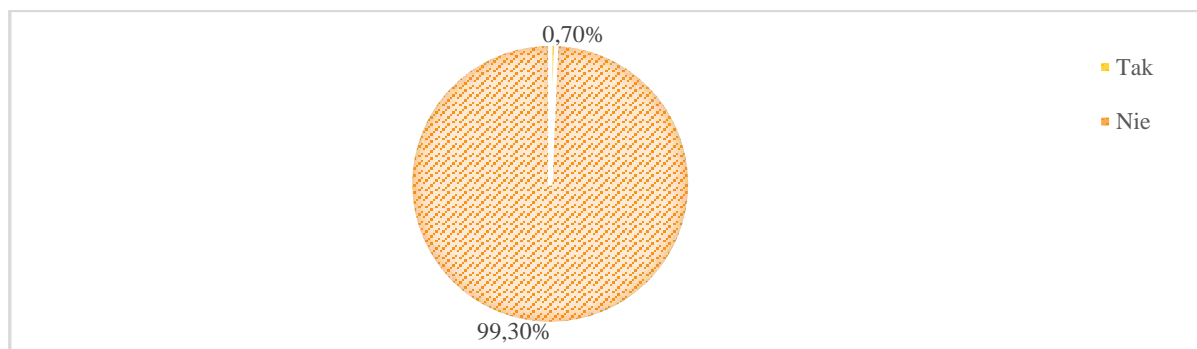
Pozytywnym jest fakt, że blisko 89,00% badanych ma świadomość konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a 84,51% posiada wiedzę na temat sankcji prawnych z tytułu ich posiadania.

Zażywanie dopalaczy

W Polsce od dekady mamy do czynienia z intensyfikacją zjawiska dopalaczy będącego przedmiotem szczególnej uwagi władz państwowych i całego społeczeństwa. W latach 2009-2010 na terenie naszego kraju było ponad tysiąc sklepów sprzedających tego typu substancje²⁰, bowiem dopalacze jako wyroby typowo kolekcjonerskie zyskały status legalności. Niemniej jednak, problem pojawił się w momencie ich zażywania przez młodych ludzi. Co ważniejsze, według badań Global Drug Survey²¹, w 2015 roku Polska była wiodącym państwem pod względem liczby osób, które sięgnęły po dopalacze. Niewątpliwie informacje te podnoszą wagę tego zjawiska na tle pozostałych problemów społecznych, tym bardziej, że nasza wiedza o dopalaczach w wymiarze farmakologicznym i społeczno-kulturowym jest wciąż ograniczona²².

Poniżej zaprezentowano wyniki na temat wiedzy oraz dostępności dopalaczy w uznaniu uczniów z terenu gminy Budzów.

Badając dość nowe zjawisko używania dopalaczy uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź, czy kiedykolwiek mieli z nimi styczność. Tylko jeden z uczniów (0,70%) potwierdził kontakt z dopalaczami. Pozostali ankietowani tj. 99,30% odpowiedzieli, że nigdy nie zażywali tego typu substancji psychoaktywnych.

Wykres 81. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?

Uczeń, który potwierdził użycie dopalaczy, przyznał, że pierwszy kontakt z nimi miał miejsce podczas wakacji, a powodem ich użycia były silne emocje.

²⁰ Gajos-Kaniewska, D., NIK: *Polska przegrywa walkę z dopalaczami*, 2017, <https://www.rp.pl/Zdrowie/306039953-NIK-Polska-przegrywa-walkę-z-dopalaczami.html>

²¹ <https://www.newsweek.pl/polska/dopalacze-w-polsce-narkotyki-syntetyczne-konopie-uzaleznienie/e7pnhp8>

²² Sierosławski, J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2015r.*, <http://www.parpa.pl/images/file/Raport%20ESPAD%202015.pdf>

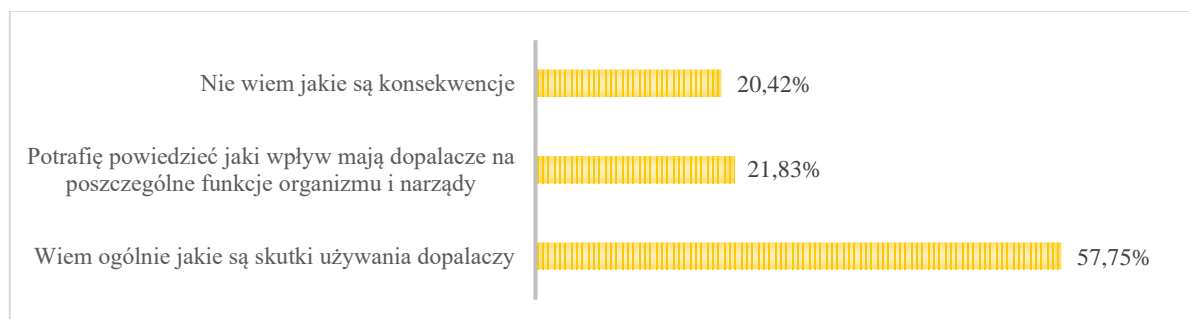
Pozytywnym jest, iż większość ankietowanych tj. 63,38% postrzega dopalacze jako realne zagrożenie. Zdaniem 21,83% badanych to przereklamowany temat, a dla 10,56% chwilowa moda. Pozostałe 4,23% respondentów wyraziło inną opinię o dopalaczach.

Gdy zapytano ankietowanych, czy znają w swoim środowisku osoby zażywające dopalacze pojawiło się 8,45% odpowiedzi potwierdzających takie znajomości. Pozostałe 91,55% respondentów przyznało, że nie zna takich osób.

Ponadto 39,44% uczniów zadeklarowało, że nie posiada wiedzy na temat tego gdzie i od kogo można kupić dopalacze, a 56,34% stwierdziło, że nie wie gdyż się tym nie interesuje. Pozostałe 4,23% badanych przyznało natomiast, że wie gdzie można dokonać zakupu tego rodzaju środków psychoaktywnych.

Większość ankietowanych tj. 73,24% było zdania, że dopalacze nie pomagają w sytuacji kryzysowej, a kolejne 19,01% nie miało zdania w tym temacie. Pozostałe 7,74% stwierdziło natomiast, że dopalacze są pomocne w takich przypadkach.

Gdy zapytano o konsekwencje zdrowotne stosowania dopalaczy, 57,75% uczniów zadeklarowało, że posiada ogólną wiedzę na temat skutków ich zażywania. 21,83% stwierdziło, że potrafi powiedzieć jaki wpływ mają dopalacze na poszczególne funkcje organizmu i narządy. Dość wysoki odsetek tj. 20,42% stanowili uczniowie, którzy przyznali się do braku wiedzy w tym zakresie.

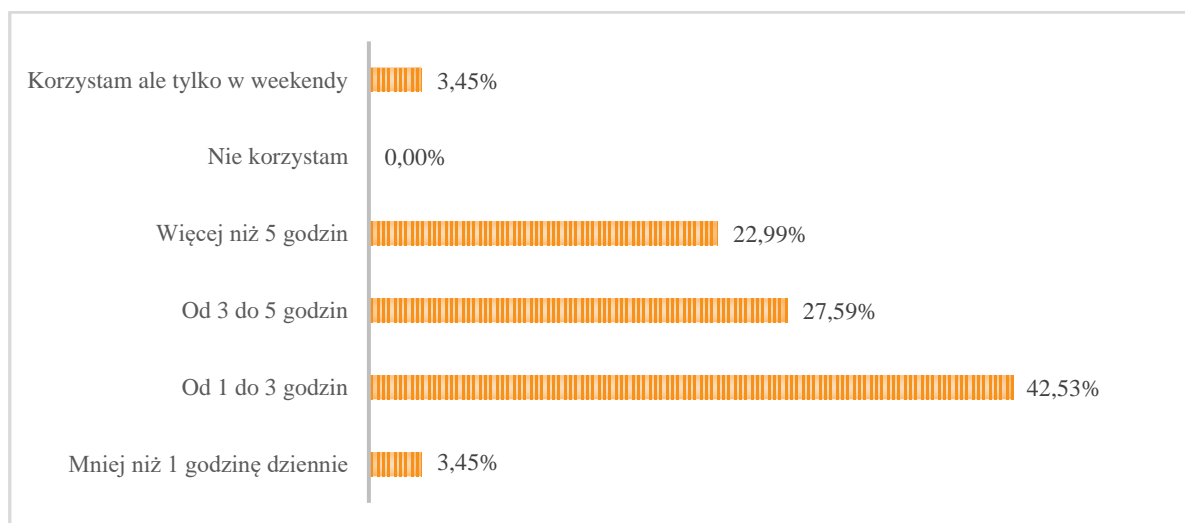
Wykres 82. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?

Jak wynika z pozyskanych danych zdecydowana większość uczniów klas siódmych i ósmych z gminy Budzów nigdy nie miała styczności z dopalaczami. Tylko jeden z uczniów przyznał się do stosowania dopalaczy. Ponadto większość badanych nie zna osób, które zażywają dopalacze, ani też miejsc i osób, od których można by było je kupić. Uczniowie postrzegają dopalacze najczęściej jako realne zagrożenie. Większość ankietowanych posiada wiedzę w zakresie konsekwencji zdrowotnych używania tego rodzaju substancji.

Młodzież a inne zagrożenia

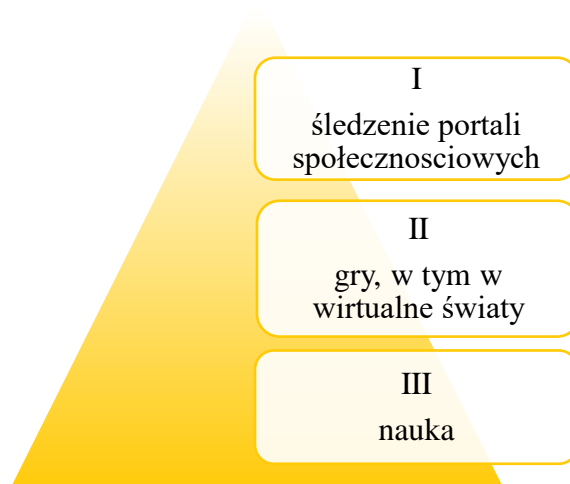
Komputer i Internet w życiu uczniów

Jak wynika z badań, zdecydowana większość badanych uczniów klas siódmych i ósmych z gminy Budzów dysponuje własnym sprzętem elektronicznym takim jak komputer, tablet czy telefon. Łatwa dostępność do tego rodzaju sprzętów, często pociąga za sobą niepożądane konsekwencje w postaci uzależnienia od nich. Dlatego też, w trakcie ankietyzacji nie zabrakło pytania o to, ile czasu uczniowie poświęcają w ciągu dnia na korzystanie z komputera, tabletu czy telefonu. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które zadeklarowały, że korzystają z tych sprzętów od 1 do 3 godzin dziennie i jednocześnie była to najczęściej wybierana odpowiedź w grupie chłopców. Wśród dziewcząt przeważały deklaracje dotyczące korzystania ze sprzętów elektronicznych od 3 do 5 godzin dziennie.

Wykres 83. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?

Badani korzystając z komputera, telefonu czy tabletu najczęściej poświęcają czas na śledzenie portali społecznościowych, uczestnictwo w grach; w tym wirtualnych światach, oraz odwiedzanie stron internetowych w związku z nauką. Najbardziej korzystają ze stron tematycznych lub zawierających fora.

Uczniowie zapytani o to, czy często zawierają nowe znajomości w Internecie najczęściej odpowiedzieli, że raczej jest to okazjonalna sytuacja. Odpowiedź tę wskazało 47,18% ankietowanych. 19,01% badanych przyznało, że bardzo często zawiera takie znajomości, a pozostałe 33,80% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

Informacje pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, iż uczniowie klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów dysponują własnym sprzętem elektronicznym, z którego korzystają najczęściej od jednej do trzech godzin dziennie, w celu śledzenia portali społecznościowych.

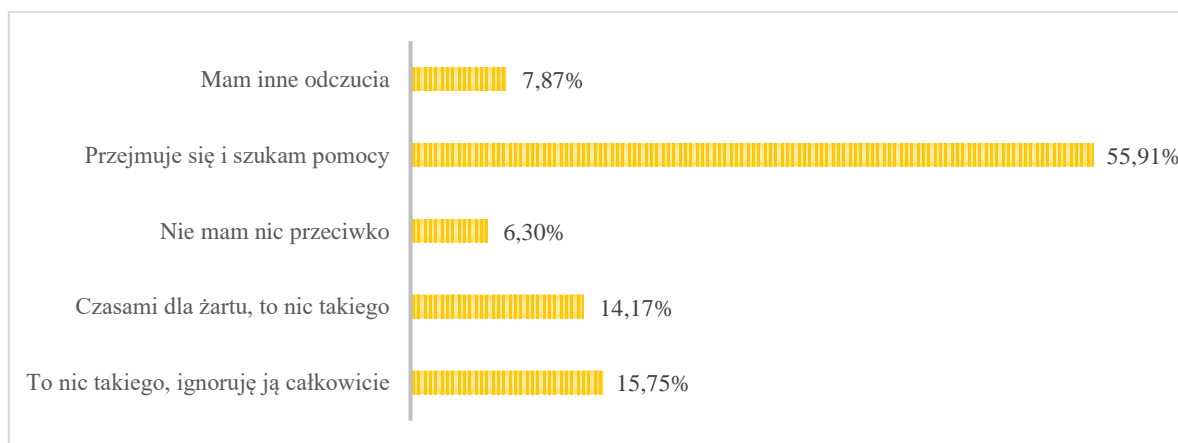
47,18% ankietowanych zadeklarowało, iż zawiera okazjonalnie znajomości w Internecie, a ponad 19,00% przyznało, że robi to bardzo często. Należy zatem uświadamiać młode osoby jak bezpiecznie korzystać z sieci Internetowej, gdyż jak wiadomo tego typu kontakty często mogą skutkować groźnymi konsekwencjami.

Młodzież a cyberprzemoc

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

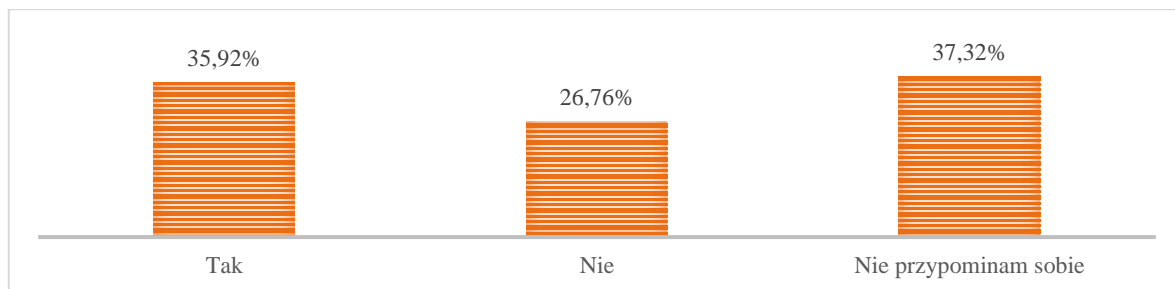
Badania przeprowadzone wśród uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów wskazują na to, że jest to nasilający się problem również w środowisku badanych.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych tj. 89,44% wie czym jest cyberprzemoc. Przejawy tego rodzaju przemocy, uczniowie najczęściej traktują poważnie i zazwyczaj szukają pomocy. Taką odpowiedź wskazało 55,91% respondentów i jednocześnie była ona wybierana najczęściej zarówno w grupie dziewcząt (74,55%), jak i chłopców (41,67%).

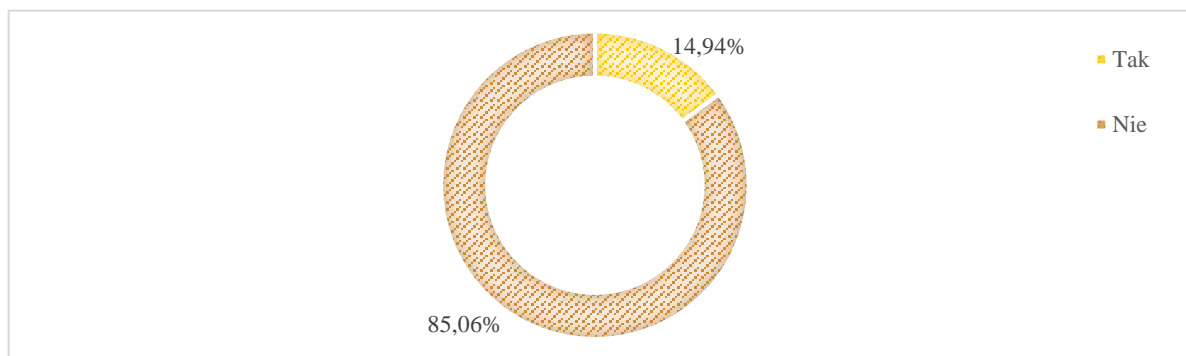
Wykres 84. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

W drodze przeprowadzonych badań okazało się również, iż blisko 36,00% uczniów; w tym 43,33% dziewcząt i 30,49% chłopców osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż zdarzyło się, że ktoś zrobił im zdjęcie lub nagrał film bez ich zgody. 26,76% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, a pozostałe 37,32% nie przypominało sobie takiego zdarzenia.

Wykres 85. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?

Uczniowie zostali również zapytani o to czy sami kiedykolwiek byli sprawcami ośmieszania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Z pozyskanych odpowiedzi wynika, że 14,08% badanych, w tym 23,33% dziewcząt i 7,32% chłopców dopuściło się stosowania takiej formy przemocy rówieśniczej.

Wykres 86. Czy kiedykolwiek byłeś/eś sprawcą szantażu lub oczerniania przy użyciu urządzeń elektronicznych?

Zapytano także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. Uzyskany wynik jest dość niepokojący, bowiem 51,41% badanych nie zna ani jednej takiej organizacji. Pozostałe 48,59% ankietowanych zadeklarowało, że potrafi wskazać przynajmniej jedną instytucję lub organizację, która udziela tego typu pomocy i była to najczęściej organizacja Sieciaki.pl oraz Akademia Bezpiecznego Internetu.

Reasumując, zdecydowana większość uczniów klas siódmych i ósmych z terenu gminy Budzów ma świadomość czym jest zjawisko cyberprzemocy. Blisko 36,00% badanych osobiście doświadczyło tego rodzaju przemocy, gdyż zdarzyło się, że ktoś zrobił im zdjęcie lub kręcił film bez ich zgody. Uczniowie najczęściej traktują poważnie akty cyberprzemocy, przejmują się i szukają pomocy. Ponad 14,00% badanych przyznało, że zdarzyło im się oczerniać kogoś lub szantażować przy użyciu urządzeń elektronicznych i jak wskazują dane tego typu sytuacje zdecydowanie częściej zdarzają się w grupie dziewcząt. Nieco niepokojący jest zatem wynik, iż 51,41% uczniów nie zna żadnej organizacji ani serwisów internetowych, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą.

CZEŚĆ V

Problemy społeczne w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 21 sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych zlokalizowanych na terenie gminy Budzów.

Cel badania

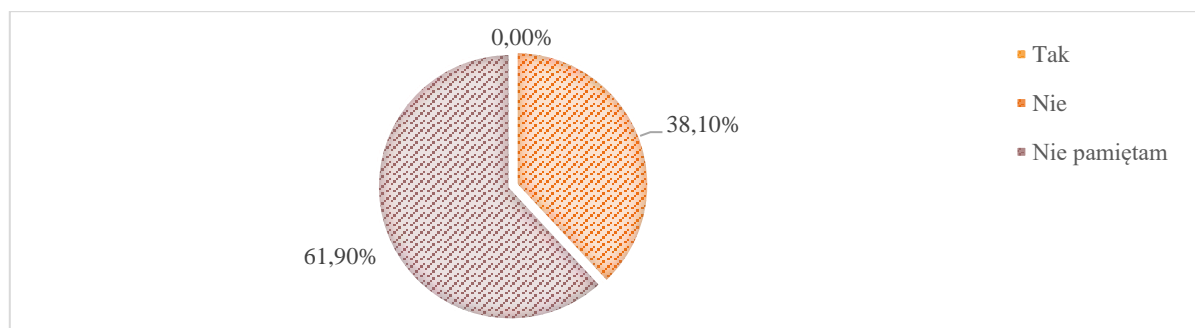
Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy miał na celu analizę postawy sprzedawców względem takich zagadnień jak:

- 1) spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży;
- 2) sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym;
- 3) znajomość przypadków sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim;
- 4) przestrzeganie zasad sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

Wyniki badania

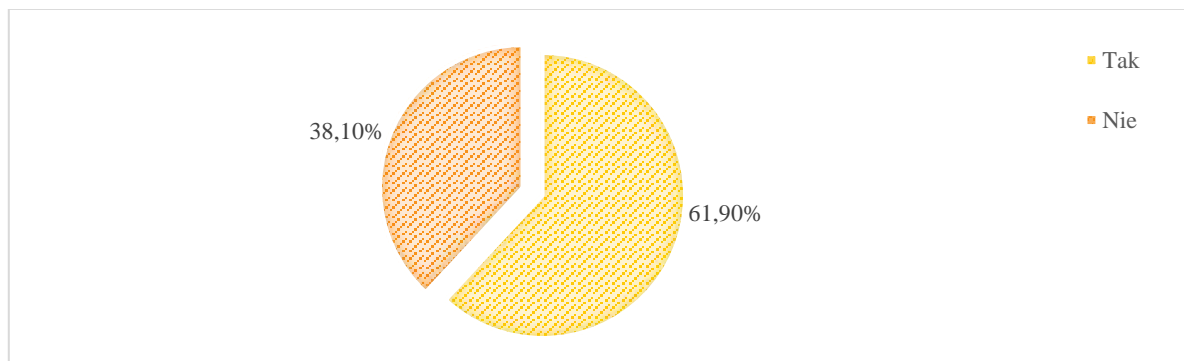
Pierwsze pytanie zadane ankietowanym dotyczyło przypadków spożywania alkoholu w obrębie sklepu oraz częstotliwości tego typu zdarzeń. Wszyscy badani sprzedawcy jednogłośnie odpowiedzieli, że tego typu sytuacje w ogóle się nie zdarzają.

Żaden z respondentów nie potwierdził również występowania nieprzyjemnych zajęć w obrębie sklepu związanych z alkoholem. 38,10% sprzedawców zaprzeczyło takim sytuacjom, a pozostałe 61,90% nie przypominało sobie takich incydentów.

Wykres 87. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu?

Ponadto zapytano sprzedawców czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu. Jak pokazują badania jest to zjawisko dość powszechne, gdyż blisko 62,00% respondentów odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Pozostałe 38,10% zaprzeczyło by takie sytuacje miały miejsce.

Wykres 88. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?

Co więcej, wszyscy ankietowani sprzedawcy uznali za niestosowną sprzedaż alkoholu dorosłej osobie w stanie nietrzeźwości i jednocześnie przyznali, że nigdy nie zdarzyło się im sprzedać alkoholu osobie nietrzeźwej.

W trakcie badania jeden ze sprzedawców (4,76%) potwierdził, że zna przypadki sprzedaży alkoholu oraz papierosów osobom poniżej 18 roku życia. Pozostali ankietowani tj. 95,24% zaprzeczyli by znali przypadki sprzedaży tych używek osobom niepełnoletnim.

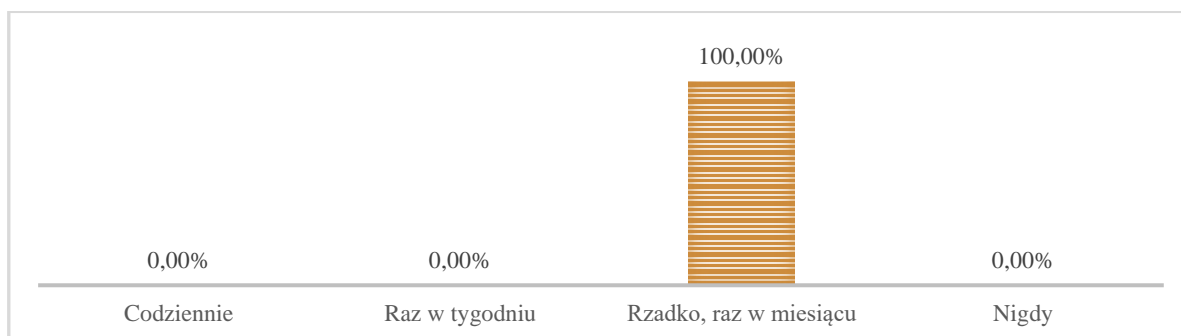
Warto wspomnieć, iż zjawisko sprzedaży alkoholu osobom nieletnim w Polsce jest dość powszechne. Należy zatem w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 lutego 2000 r., gdzie wyraźnie zaznaczono, iż: „*Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z pićm alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić*”²³.

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną uchwałą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

²³ Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r., <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20000060125/T/M20000125L.pdf>

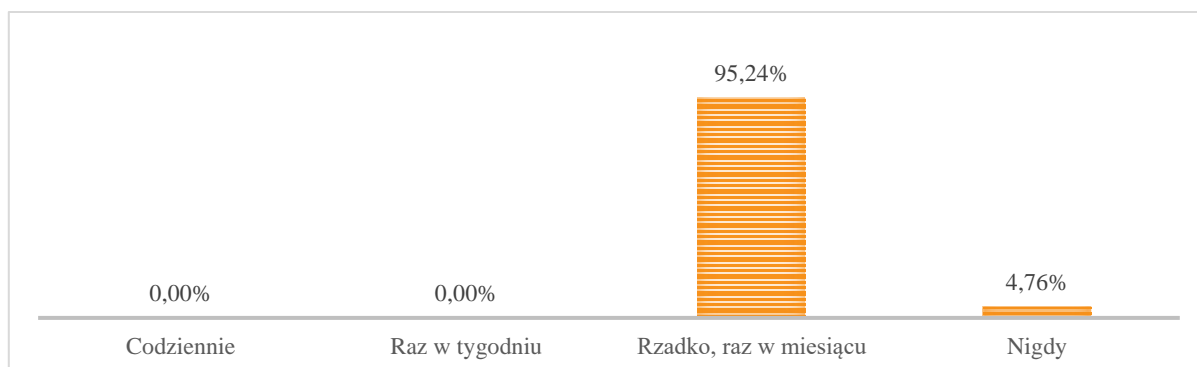
Zapytano więc bezpośrednio sprzedawców, czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Wszyscy sprzedawcy stanowczo zaprzeczyli takim działaniom.

W badaniach nie zabrakło także pytania odnośnie tego, jak często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu napojów alkoholowych oraz tytoniu. W przypadku alkoholu, wszyscy sprzedawcy stwierdzili, że takie sytuacje są rzadkością.

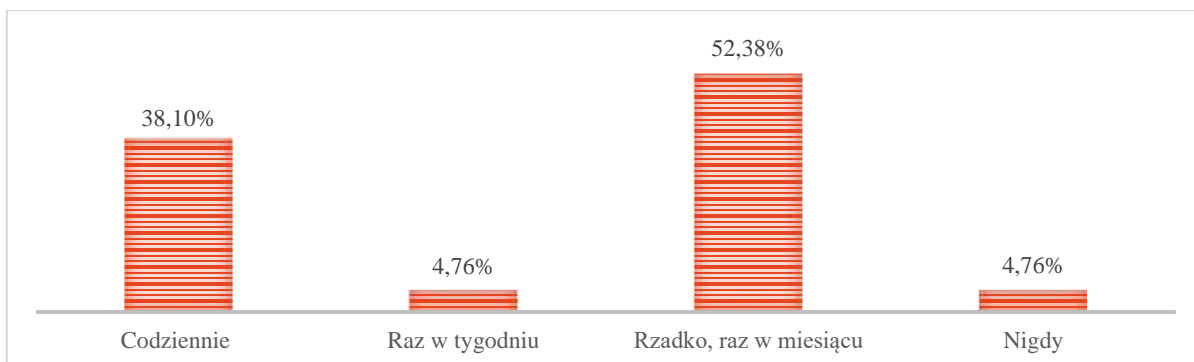
Wykres 89. Jak często osoby poniżej 18 roku życia podejmują próby zakupu napojów alkoholowych?

Gdy zapytano, jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy, 95,24% badanych odpowiedziało, że takie sytuacje zdarzają się rzadko. Jeden ze sprzedawców (4,76%) stwierdził, że nigdy nie spotkał się z taką sytuacją.

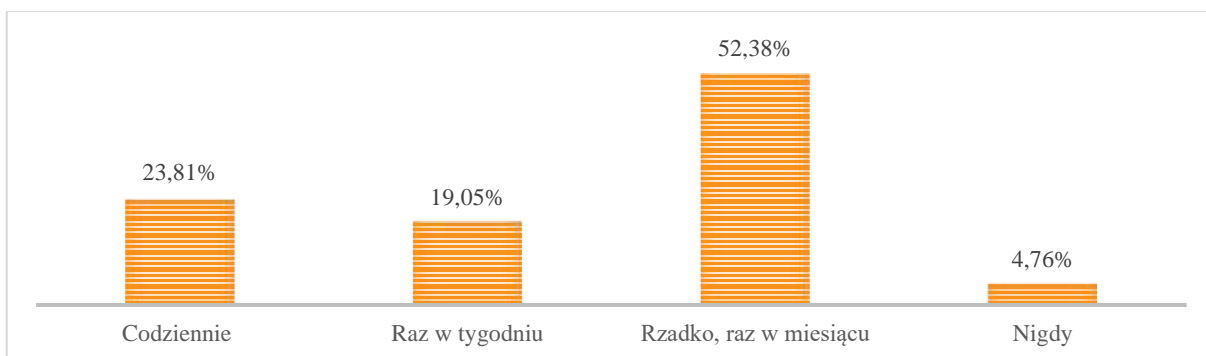
Wykres 90. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości prób zakupu napojów energetyzujących przez osoby poniżej 18 roku życia. 52,38% odpowiedziało, że zdarza się to rzadko, raz w miesiącu. Kolejno 38,10% badanych sprzedawców zadeklarowało, że takie sytuacje zdarzają się codziennie. 4,76% przyznało, że młode osoby kupują tego typu napoje raz w tygodniu i tyle samo stwierdziło, że nigdy nie było takiego przypadku.

Wykres 91. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić napoje energetyzujące?

Zapytano również sprzedawców jak często spotykają się z próbą zakupu piwa bezalkoholowego przez osoby niepełnoletnie. 52,38% ankietowanych przyznało, że spotyka się z takimi sytuacjami rzadko. Kolejno 23,81% odpowiedziało, że próby zakupu piwa bezalkoholowego przez osoby niepełnoletnie zdarzają się codziennie. 19,05% potwierdziło występowanie takich przypadków raz na tydzień, a pozostałe 4,76% stwierdziło, że próby zakupu tego typu piwa przez osoby poniżej 18 roku życia w ogóle się nie zdarzają.

Wykres 92. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%?

Zdarza się, że młodzi ludzie podejmują próby zakupu alkoholu bądź papierosów, lub obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. W tym miejscu należy odwołać się do art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w której wyraźnie zaznaczono, iż „w przypadku wątpliwości co do pełnoletności nabywcy sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.” Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia grozi konsekwencjami w postaci grzywny i utraty zezwolenia.

W związku z powyższym zapytano badanych sprzedawców, czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają co do tego wątpliwości. Wszyscy ankietowani jednogłośnie odpowiedzieli, że w przypadku wątpliwości zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek.

Ponadto w drodze badania okazało się, że zdecydowana większość ankietowanych tj. 85,71% ma świadomość jakie kary grożą sprzedawcy, który sprzeda alkohol osobie niepełnoletniej. Pozostałe 14,29% badanych przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Następnie zapytano ankietowanych czy zdarzały się przypadki kiedy inne osoby dorosłe przebywające w sklepie interweniowały w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol, którzy wyglądali na nieletnich. Żaden ze sprzedawców nie potwierdził takiej sytuacji.

Odwołując się do art.13¹ Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ostatnie pytanie skierowane do sprzedawców dotyczyło zakazu reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży. Jak się okazało, większość sprzedawców tj. 71,43% wie na czym polega ten zakaz. Należy jednak zwrócić uwagę, że pozostałe 28,57% sprzedawców przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie. Zasadnym wydaje się więc podjęcie działań szkoleniowych w tym zakresie.

Powyżej przedstawiona analiza miała na celu nakreślenie problemów społecznych w świadomości sprzedawców napojów alkoholowych z terenu gminy Budzów.

Jak wynika z pozyskanych danych, w okolicach sklepów nie zdarzają się przypadki spożywania alkoholu, jak również nieprzyjemne zajścia z tym związane. Blisko 62,00% badanych potwierdziło, że osoby nietrzeźwe podejmują próby zakupu alkoholu. Pozytywnym jest więc, iż wszyscy ankietowani uznali sprzedaż alkoholu osobie nietrzeźwej za niestosowną jednocześnie deklarując, iż nigdy nie sprzedali alkoholu takiej osobie. Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, zdecydowana większość sprzedawców nie zna przypadków sprzedaży nieletnim alkoholu czy też wyrobów tytoniowych. Żaden ze sprzedawców nie sprzedał nigdy alkoholu ani papierosów osobie, wiedząc, że jest ona niepełnoletnia. Ponadto zdecydowana większość ankietowanych ma świadomość jakie kary grożą za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Wszyscy sprzedawcy w przypadku wątpliwości co do wieku kupującego zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości. Należy jednak zwrócić uwagę, iż 28,57% badanych nie wie na czym polega zakaz reklamy napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży wynikający z art.13¹ Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wobec powyższego zasadnym będzie podjęcie działań szkoleniowych w tym zakresie.

Podsumowanie- diagnoza i profilaktyka zagrożeń społecznych

I. Problem alkoholizmu w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Budzów

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO ALKOHOLIZMU W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

• Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Problem alkoholizmu został oceniony najwyżej w hierarchii problemów, uzyskując wagę punktową 3,96.

- 38,00% mieszkańców uznało problem alkoholizmu za bardzo powszechny, a 20,00% stwierdziło, że jest to problem zauważalny natomiast są to nieliczne przypadki.
- 58,00% badanych mieszkańców było zdania, że osoby spożywające alkohol na terenie gminy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej.
- 66,00% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że zna w swoim otoczeniu osoby nadużywające alkohol.
- Tylko 21,00% respondentów potrafiło wskazać przynajmniej jedną instytucję na terenie gminy, świadczącą pomoc dla osób uzależnionych. Niestety pozostałe 79,00% przyznało, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.
- Większość badanych mieszkańców było zdania, że częstotliwość spożywania alkoholu w miejscach publicznych na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie.
- Zdaniem większości respondentów widok osób pijących i awanturujących się pod wpływem alkoholu jest rzadszy niż w latach poprzednich.
- 62,00% ankietowanych mieszkańców stwierdziło, że spożycie alkoholu wśród osób dorosłych na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie.
- 49,00% respondentów było zdania, że spożycie alkoholu przez osoby nieletnie jest zdecydowanie większe niż w latach poprzednich.
- 61,90% badanych sprzedawców potwierdziło, że spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe.
- Wszyscy ankietowani sprzedawcy odpowiedzieli, że rzadko spotykają się z próbami zakupu alkoholu przez osoby poniżej 18 roku życia.

B. POSTAWY WOBEC ALKOHOLU:

- 24,00% respondentów zadeklarowało abstynencję.
- 64,00% badanych mieszkańców zadeklarowało, że pije alkohol tylko okazjonalnie, a 14,00% przyznało, że spożywa go raz w miesiącu.
- 74,00% ankietowanych ma świadomość tego, że alkohol zawarty w piwie lub winie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.
- Zdaniem 68,00% alkohol zawarty w piwie lub winie może tak samo uzależniać jak inne napoje wysokoprocentowe.
- 38,00% badanych mieszkańców było zdania, że w zależności od sytuacji alkohol może być dobrym sposobem na radzenie sobie ze stresem. Niestety, takie podejście może przyczyniać się także do jego nadużywania, szersząc tym samym problem alkoholizmu.
- 38,00% mieszkańców skłaniało się ku stwierdzeniu, że tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia.
- Wszyscy ankietowani sprzedawcy uznali sprzedaż alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej za niestosowną.
- Jeden z badanych sprzedawców przyznał, że zna przypadki sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.
- Większość badanych sprzedawców zadeklarowało, że są świadomi jaka kara grozi za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 14,29% ankietowanych.
- W przypadku wątpliwości, co do wieku kupującego alkohol wszyscy sprzedawcy zawsze proszą o pokazanie dokumentu tożsamości.
- Zdecydowana większość ankietowanych sprzedawców wie na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 28,57%.

Wnioski i rekomendacje

Wyniki badania wskazują, że w opinii badanych mieszkańców gminy Budzów najbardziej zauważalnym problemem w ich środowisku lokalnym jest alkoholizm. Ważność tego problemu została oceniona nieco poniżej istotnego. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy takich jak m.in.:

- Kontrole punktów sprzedaży alkoholu w zakresie przestrzegania i zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym.
- Prowadzenie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych m.in. z asertywnych technik odmowy sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym. Zasadnym wydają się również przeprowadzenie szkoleń poruszających różne zagadnienia wynikające z Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi jak np. zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży, gdyż jak się okazało kilku sprzedawców nie posiada wiedzy w tym zakresie.
- Zwiększenie poziomu egzekwowania prawa w zakresie spożywania alkoholu w miejscach publicznych.
- Tworzenie programów pomocowych dla osób zagrożonych marginalizacją; w tym osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach lokalnych udzielających pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym, na przykład poprzez plakaty i ulotki informacyjne.
- Podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki alkoholowej-organizacja warsztatów profilaktycznych dla uczniów szkół.
- Promowanie wydarzeń kulturalnych i społecznych o charakterze bezalkoholowym; wzbogacenie oferty aktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Ułatwienie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych, dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, promujących zdrowy tryb życia.

II. Problem narkomanii w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Budzów

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO NARKOMANII W ŚRODOWISKU LOKALNYM:

- Przyjętą miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”. Problemy narkomanii oraz używania nowych substancji psychoaktywnych uzyskały w ocenie mieszkańców wagę punktową odpowiednio 2,78 i 2,48.

- 56,00% badanych było zdania, iż problem narkomanii na terenie gminy w ogóle nie istnieje, a 16,00% stwierdziło, że jest zauważalny, natomiast są to nieliczne przypadki.
- Zdecydowana większość badanych tj. 94,00% nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można nabyć narkotyki.
- 7,00% ankietowanych przyznało, że zna co najmniej jedną osobę, która według nich zażywa narkotyki.

B. POSTAWY WOBEC NARKOTYKÓW:

- Zdecydowana większość badanych mieszkańców, tj. 96,00%, była zgodna w ocenie, że narkotyki nie są dobrym sposobem na radzenie sobie w sytuacjach kryzysowych.
- 78,00% mieszkańców zdecydowanie przyznało, że dopalacze są równie szkodliwe co narkotyki.
- 8,00% badanych przyznało się do eksperymentowania z narkotykami, w tym 6,00% zadeklarowało jednorazowy kontakt, a 2,00% potwierdziło ich kilkukrotne użycie.

Wnioski i rekomendacje

Badania zrealizowane wśród mieszkańców pozwoliły stwierdzić, iż problem narkomanii w niewielkim stopniu dotyczy gminy Budzów. Aby uniknąć rozpowszechnienia się problemu, zasadne jest podejmowanie działań takich jak :

- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania narkomanii.
- Realizowanie lokalnych kampanii społecznych na temat działania substancji psychoaktywnych.
- Rozpowszechnianie rzetelnych informacji na temat substancji odurzających i ich szkodliwości poprzez lokalną prasę, tablice informacyjne, media.
- Promowanie wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia.
- Zapewnienie dostępu do materiałów edukacyjnych z zakresu profilaktyki narkotykowej.
- Współpraca lokalnych instytucji w zakresie podejmowania działań na rzecz ograniczania rozmiarów zjawiska narkomanii.

III. Problem nikotynowy w świadomości dorosłych mieszkańców gminy Budzów

Główne wyniki badania

A. POSTAWY WOBEC WYROBÓW TYTONIOWYCH:

- 39,00% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że pali papierosy.
- Do nałogowego palenia przyznało się 51,28% palących.
- Spośród palących respondentów 25,64% było zdania, że palenie papierosów nie szkodzi ich zdrowiu.
- 56,41% palących papierosy przyznało, że robi to w obecności dzieci.
- 64,00% ogółu badanych było zdania, iż palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne, a 8,00% stwierdziło, że jest nawet bardziej szkodliwe dla organizmu człowieka.
- 95,24% sprzedawców zadeklarowało, że rzadko spotyka się z próbami zakupu papierosów przez nieletnich.
- Jeden ze sprzedawców zadeklarował, że zna przypadki sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.

Wnioski i rekomendacje

Z badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Budzów wynika, że problem uzależnienia od nikotyny nie jest im obcy. Zasadne więc wydaje się podjęcie działań profilaktycznych w tym zakresie, w tym między innymi:

- Realizowanie programów podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych konsekwencji nadużywania papierosów.
- Prowadzenie edukacji społecznej na temat szkodliwości wdychania dymu tytoniowego przez osoby niepalące.
- Kontrolowanie punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych w zakresie przestrzegania ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

IV. Przemoc w opiniach dorosłych mieszkańców gminy Budzów

Główne wyniki badania

A.POSTAWY WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY:

- Jak twierdzi większość ankietowanych tj. 62,00% najpoważniejszym źródłem przemocy jest nadużywanie alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.
- 29,00% badanych mieszkańców potwierdziło znajomość rodzin, w których stosowana jest przemoc.
- 18,00% ankietowanych dopuszcza stosowanie kar cielesnych wobec dzieci, przede wszystkim w sytuacji kiedy inne metody wychowawcze zawodzą.

Dane zebrane w części badań dotyczących zjawiska przemocy wskazują, że problem ten dotyczy również mieszkańców gminy Budzów. Opinie respondentów pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie oraz jej przeciwdziałania; w tym m.in.:

- Organizowanie spotkań z mieszkańcami i programów informacyjnych podczas, których udzielane byłyby porady jak radzić sobie z przemocą w rodzinie.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach wśród dzieci i młodzieży.
- Organizowanie imprez, spotkań integracyjnych dla rodzin, pozwalających na umacnianie więzi rodzinnych.

V. Uczniowie wobec problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi

Główne wyniki badania

A. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH:

- Procent zażywania substancji psychoaktywnych wzrasta dość dynamicznie wraz z wiekiem badanych uczniów.

Poniższa tabela obrazuje procent uczniów poszczególnych etapów edukacji, którzy odbyli już inicjację alkoholową i nikotynową.

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	14,17%	24,65%
Palenie papierosów	7,50%	27,46% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)

Tabela 10. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

- Spośród osób mających za sobą inicjację alkoholową, 40,00% uczniów klas siódmych i ósmych piło alkohol za namową osób trzecich.
- Wśród okoliczności sprzyjających sięganiu po alkohol, uczniowie najczęściej wskazywali okres wakacyjny. Osoby, które przyznały się do picia alkoholu najczęściej deklarowały, że spożywały alkohol tylko raz (62,86%) lub przyznawały, że piją alkohol okazjonalnie, kilka razy w roku (25,71%).
- Spośród osób mających za sobą inicjację nikotynową, połowa uczniów klas siódmych i ósmych zapaliła pierwszego papierosa za namową osób trzecich.
- Zdecydowana większość uczniów palących e-papierosy wyraziła zdanie, że są one mniej szkodliwe niż papierosy tradycyjne.

- Wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Poniższa tabela obrazuje procent znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne wśród uczniów.

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spożywanie alkoholu	37,50%	62,68%
Palenie papierosów	48,33%	67,61%
Zażywanie narkotyków	5,00%	9,86%

Tabela 11. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne

- Wraz z wiekiem wzrasta również możliwość dostępu do substancji psychoaktywnych

Poniższa tabela obrazuje ocenę dostępności substancji psychoaktywnych przez uczniów poszczególnych klas.

Dostępność substancji psychoaktywnych	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Zakup alkoholu		
- bardzo łatwy	5,32%	12,64%
- raczej łatwy	12,77%	10,34%
Zakup papierosów		
- bardzo łatwy	9,57%	19,54%
- raczej łatwy	14,89%	19,54%
Zakup narkotyków		
- bardzo łatwy		10,34%
- raczej łatwy		2,30%

Tabela 12. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych

- Żaden z ankietowanych nie miał dotychczas kontaktu z narkotykami.
- Badani uczniowie prezentują stosunkowo wysoki poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje dość liczna grupa osób, szczególnie wśród uczniów klas młodszych, która takiej wiedzy nie posiada.

Poniższa tabela obrazuje poziom wiedzy uczniów poszczególnych etapów edukacji w zakresie narkotyków.

Zakres wiedzy w zakresie narkotyków	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Konsekwencje zdrowotne		
- <u>nie znam</u>	<u>32,50%</u>	<u>11,27%</u>
- wiem ogólnie jakie są skutki	45,00%	59,86%
- potrafię dokładnie powiedzieć jaki wpływ mają narkotyki na poszczególne funkcje organizmu	22,50%	28,87%
Konsekwencje prawne		
- <u>nie znam</u>	<u>35,00%</u>	<u>15,49%</u>
- wiem ogólnie jakie są kary	40,00%	63,38%
- potrafię dokładnie powiedzieć jakie sankcje grożą za posiadanie narkotyków	25,00%	21,13%

Tabela 13. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca postaw uczniów z terenu gminy Budzów wobec różnego rodzaju substancji psychoaktywnych pozwoliła na ocenę poziomu zagrożeń z nimi związanych.

Analizując szczegółowe dane zauważamy, że wraz z wiekiem wzrasta możliwość dostępu do używek jakimi są papierosy, alkohol czy też narkotyki. Co więcej, naprawdę wielu uczniów ma problem z asertywnością, gdyż jak często przyznają, ich pierwszy kontakt z tego typu używkami nastąpił za namową osób trzecich. Należy zatem rozmawiać z uczniami o asertywności i o różnych technikach odmowy w przypadku, gdy ktoś proponuje im jakąś używkę. Ważna jest tu również rola rodzica. Jak się okazało w obydwu grupach wiekowych rodzice cieszą się bardzo wysokim zaufaniem i uczniowie przyznają, że chętnie dzielą się z nimi swoimi problemami.

Należy pamiętać, że młody człowiek, który ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa i funkcjonuje w środowisku, w którym czuje się dobrze, jest mniej podatny na kontakt z używkami, chętniej rozmawia o swoich problemach. Istotne jest zatem budowanie pozytywnego klimatu społecznego, który daje młodemu człowiekowi możliwość rozwijania kompetencji społecznych takich jak asertywność, umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji czy poczucia własnej wartości.

Reasumując, w zakresie profilaktyki szkolnej, zasadnym będzie podejmowanie następujących działań:

- Kontynuowanie programów informacyjno- profilaktycznych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu palenia papierosów czy używania narkotyków. Wysoki poziom wiedzy w tym zakresie jest bowiem niezbędny do podejmowania odpowiedzialnych i świadomych decyzji dotyczących stosowania tego typu substancji psychoaktywnych.
- Kontynuowanie programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków/dopalaczy. Szczególnie ważne jest rozwijanie technik asertywnej odmowy, gdyż uczniowie często korzystają z tego typu używek za namową osób trzecich. Jest to o tyle istotne, że uczniowie deklarują liczne znajomości wśród osób niepełnoletnich palących papierosy, spożywających alkohol czy zażywających narkotyki. Ponadto wraz z wiekiem badanych procent tego typu znajomości cały czas niebezpiecznie wzrasta.
- Realizowanie szkoleń i warsztatów dla uczniów z zakresu profilaktyki społecznej.
- Preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz warsztatów dla młodzieży także zajęcia dla rodziców/prawnych opiekunów a także dla kadry pedagogicznej.
- Realizowanie warsztatów dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

VI. Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym

Główne wyniki badania

A. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC ZJAWISKA PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ:

- Uczniowie biorący udział w badaniu potwierdzają występowanie przemocy w środowisku szkolnym.
- Wielu uczniów przyznaje, że osobiście doświadczyło w szkole przemocy. Takie sytuacje potwierdziło 15,00% uczniów klas piątych i szóstych oraz 18,31% uczniów klas siódmych i ósmych.
- Zarówno wśród uczniów młodszych jak i starszych najczęściej spotykaną formą przemocy okazała się agresja słowna, a kolejno ośmieszanie i wulgaryzmy.

Poniższa tabela obrazuje występowanie zjawiska przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.

Zjawiska przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory	24,17%	47,89%
publikowanie w Internecie obraźliwych informacji	12,50%	31,69%
publikowanie amatorskich filmów video	10,83%	23,24%
poniżanie	35,83%	53,52%
zastraszanie	31,67%	25,35%
ośmieszanie, wulgaryzmy	<u>42,50%</u>	<u>64,08%</u>
szantaż	20,83%	21,13%
pobicie, opluwanie	36,67%	42,96%
wyzywiska, agresja słowna	<u>52,50%</u>	<u>75,35%</u>
grożenie, pokazywanie nieprzyzwoitych gestów	34,17%	40,14%
doświadczenie powyższych zachowań przez badanych	31,67%	36,62%

Tabela 14. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.

- Wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły, jak również uczestnictwa w czynnych aktach przemocy.

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotykane przejawy przemocy poza szkołą	19,17%	28,17%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	13,33%	20,42%

Tabela 15. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy.

- Uczniowie niezależnie od kategorii wiekowej, najczęściej wskazywali dyrekcję szkoły, wychowawcę czy pedagoga jako osoby, do których się zwrócą, jeśli będą ofiarą lub świadkiem przemocy.
- Dość duża grupa uczniów nie posiada wiedzy na temat instytucji, które świadczą pomoc dla osób, dotkniętych problemem przemocy. Wśród uczniów klas piątych i szóstych do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 56,67% badanych, a wśród uczniów klas siódmych i ósmych 44,37%.

Wnioski i rekomendacje

Jak wynika z diagnozy równie istotnym problemem występującym w środowisku szkolnym jest przemoc rówieśnicza.

Należy zatem kontynuować projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowane na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych i obejmować przede wszystkim:

- Kontynuowanie programów profilaktycznych dotyczących zagadnień agresji, ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej, poniżania i ośmieszania. Zwiększenie wiedzy w zakresie sposobów radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych oraz reagowania wobec zachowań agresywnych pozwoli młodym ludziom na swobodne funkcjonowanie w środowisku rówieśniczym. Ponadto niezbędnym jest zwrócenie uwagi na rolę osoby krzywdzącej oraz tego jak bardzo silnie jej działanie może wpłynąć na psychikę ofiary, szczególnie w tak młodym wieku. Posiadanie przez uczniów wiedzy w tym zakresie będzie miało również pozytywny wpływ na kształtowanie zachowań rzutujących na ich samoocenę oraz pewność siebie.

- Ułatwianie dostępności informacji na temat instytucji świadczących pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, gdyż jak wskazują wyniki istnieje duża grupa uczniów nie posiadająca wiedzy w tym zakresie.

VII. Problem cyberprzemocy wśród uczniów

Główne wyniki badania

A. ZJAWISKO CYBERPRZEMOCY:

- Większość badanych wie czym jest cyberprzemoc. Wiedzę na ten temat potwierdziło 59,17% uczniów klas piątych i szóstych oraz 89,44% uczniów klas siódmych i ósmych.
- Ankietowani potwierdzają przypadki, w których osobiście doświadczyli cyberprzemocy, gdyż ktoś zrobił im zdjęcie lub nakręcił film wbrew ich woli. Takie sytuacje zostały potwierdzone przez 21,67% uczniów klas piątych i szóstych i 35,92% klas siódmych i ósmych.
- Część uczniów przyznała się do oczerniania lub szantażowania kogoś przy użyciu urządzeń elektronicznych. Takie przypadki potwierdziło 5,00% uczniów klas piątych i szóstych oraz 14,08% badanych z klas siódmych i ósmych.
- Wielu ankietowanych zadeklarowało zawieranie znajomości przez Internet, a wraz z wiekiem częstotliwość takich sytuacji dość dynamicznie wzrasta. Wśród uczniów klas piątych i szóstych do tego typu działań przyznało się 50,83% badanych, a w grupie uczniów klas siódmych i ósmych 66,20%.

B. POSTAWY UCZNIÓW WOBEC ZJAWISKA CYBERPRZEMOCY:

- Zarówno młodszy jak i starsi uczniowie najczęściej przejmują się występowaniem cyberprzemocy i szukają pomocy.
- Niepokojący jest wynik, iż wielu uczniów nie zna ani jednej instytucji udzielającej pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 79,17% uczniów klas piątych i szóstych oraz 51,41% klas siódmych i ósmych.

Wnioski i rekomendacje

Część badań dotycząca zjawiska cyberprzemocy wskazuje, iż jest to problem dotyczący również uczniów szkoły z terenu gminy Budzów. Warto zatem pracować z młodzieżą nad wrażliwością wobec cyberprzemocy oraz poszerzać ich wiedzę na temat tego jak odpowiednio reagować w sytuacji zetknięcia się z tym zjawiskiem. Nauczyciele i rodzice powinni podpowiadać swoim dzieciom, gdzie zgłaszać się, gdy jest się ofiarą lub świadkiem działania cyberprzemocy, gdyż bardzo wielu uczniów deklaruje brak wiedzy w tym temacie.

Należy także zwrócić uwagę, że wielu uczniów deklaruje zawieranie znajomości przez Internet. Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna zatem obejmować zagadnienia radzenia sobie z zaskakującymi czy też niebezpiecznymi zachowaniami nieznanymi osobom spotkanych w sieci. Ponadto istotnym jest uświadamianie na temat zagrożeń czyhających w Internecie, gdyż wraz z wiekiem zmienia się cel wykorzystywania sprzętów elektronicznych i uczniowie zaczynają coraz częściej przeglądać portale społecznościowe, strony poświęcone rozrywce oraz uczestniczyć w grach w wirtualne światy. W związku z tym ważne jest poznawanie zasad racjonalnego korzystania z mediów, ochrony swojej prywatności i danych osobowych.

Reasumując powyższe, w ramach działań profilaktycznych zaleca się:

- Realizowanie programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń w sieci. Ułatwianie dostępności informacji na temat niebezpieczeństwa, jakim jest zawieranie nowych znajomości w Internecie.
- Realizowanie projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej z naciskiem na jej nową formę jaką jest cyberprzemoc. Ważnym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń związanych z cyberprzemocą oraz kształtowanie od najmłodszych lat wrażliwości wobec takiego zjawiska. Posiadanie takiej wiedzy sprawi, że uczniowie nie będą obojętni wobec takiej formy przemocy, a co więcej będą potrafili w odpowiedni sposób na nią zareagować.
- Ułatwianie dostępności informacji na temat organizacji czy serwisów internetowych pomagających w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. CBOS, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015
2. CBOS, *Raport Młodzież 2016*, Warszawa 2016
3. CBOS, *Raport Młodzież 2018*, Warszawa 2019
4. CBOS, *Zdrowie i prozdrowotne zachowania Polaków*, Warszawa, 2016
5. Dietrich-Muszalska. A, *Uzależnienie od substancji psychoaktywnych*, 2015
6. Fudała. J, *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017
7. Gajos-Kaniewska. D, NIK: *Polska przegrywa walkę z dopalaczami*, 2017
8. Gdaniec. T, *W Polsce jest ponad 100 tys. osób uzależnionych od narkotyków*, 2015
9. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa *Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017
10. Klimczak. J, *Fetal Alcohol Syndrom – czyli skutki oddziaływania alkoholu na płód*, Banach. M (red.), *Alkoholowy zespół płodu*, Kraków 2011
11. Kołodziejczyk. J, *Agresja i przemoc w szkole*, Kraków 2004
12. PARPA, *Deklaracja w Sprawie Młodzieży i Alkoholu*
13. PARPA, *Jak zmieniają się postawy kobiet wokół picia alkoholu w ciąży?*
14. PARPA, *Stanowisko PARPA w sprawie sprzedaży piwa bezalkoholowego*
15. *Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000r.*
16. *Sprawozdania z działalności Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Gminie Budzów w roku 2017 i 2018*
17. Tracz-Dral J., *Agresja i przemoc w szkołach*, Warszawa 2012
18. Trząsańska. A i in., *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, 2017

Źródła internetowe

1. <https://www.bdl.stat.gov.pl>
2. <https://www.gus.gov.pl>
3. <https://www.parpa.pl>

Spis wykresów

Wykres 1. Podział na płeć mieszkańców- statystyki na rok 2018.....	9
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku	10
Wykres 3. Struktura próby badawczej ze względu na płeć	15
Wykres 4. Struktura próby badawczej ze względu na wiek	16
Wykres 5. Struktura próby badawczej ze względu na aktywność zawodową	16
Wykres 6. Struktura próby badawczej z podziałem na wykształcenie.....	16
Wykres 7. Ilość osób w gospodarstwie domowym	17
Wykres 8. Czy Pana/Pani zdaniem na terenie gminy występuje problem alkoholizmu?	19
Wykres 9. Czy osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w środowisku lokalnym?	19
Wykres 10. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	20
Wykres 11. Rozpowszechnienie problemu alkoholizmu na terenie gminy Budzów	21
Wykres 12. Jak często spożywa Pan/Pani alkohol?	23
Wykres 13. Jaki rodzaj alkoholu spożywa Pan/Pani najczęściej?.....	24
Wykres 14. Czy w Pana/Pani rodzinie jest przyzwolenie na picie napojów energetyzujących lub 0% przez nieletnich?	24
Wykres 15. Czy alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej groźny od tego zawartego w wódce?	25
Wykres 16. Czy Pana/Pani zdaniem można się uzależnić od piwa i wina?	25
Wykres 17. Jak często według Pana/Pani trzeba by było spożywać napoje procentowe, żeby się od nich uzależnić?	26
Wykres 18. Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy występuje problem narkomanii?	27
Wykres 19. Czy zna Pan/Pani w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?	28
Wykres 20. Czy kiedykolwiek zażywał/a Pan/Pani narkotyki lub inne substancje odurzające?	28
Wykres 21. Jakie w Pana/Pani opinii jest najpoważniejsze źródło występowania przemocy w rodzinie?	30
Wykres 22. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których według Pana/Pani stosowana jest przemoc w rodzinie?	30

Wykres 23. Czy uważa Pan/Pani, że rodzic może uderzyć własne dziecko?.....	31
Wykres 24. Jak często pali Pan/Pani papierosy?.....	32
Wykres 25. Czy palenie szkodzi Pana/Pani zdrowiu?.....	33
Wykres 26. Czy pali Pan/Pani w obecności dzieci?.....	33
Wykres 27. Czy uważa Pan/Pani, że palenie bierne szkodzi tak samo jak palenie czynne?..	33
Wykres 28. Czy zna Pan/Pani instytucje na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym?.....	34
Wykres 29. Podaj swoją płęć.	37
Wykres 30. Jesteś uczniem klasy?.....	37
Wykres 31. Jak się czujesz w swojej szkole?.....	38
Wykres 32. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	39
Wykres 33. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?.....	39
Wykres 34. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	40
Wykres 35. Czy znasz przypadki stosowania poszczęólnych form przemocy?.....	41
Wykres 36. Kogo zawiadomisz w pierwszej kolejności jeśli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	42
Wykres 37. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	44
Wykres 38. Czy uważasz, że rodzice mają prawo uderzyć swoje dziecko?	45
Wykres 39. Czy wiesz, jakie instytucje w Twoim środowisku zajmują się pomocą osobom dotkniętym przemocą?	45
Wykres 40. Czy kiedykolwiek paliłaś/eś papierosy?	46
Wykres 41. Czy znasz osoby poniżej 18 r.ż. palące papierosy?	46
Wykres 42. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?	47
Wykres 43. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	47
Wykres 44. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?.....	49
Wykres 45. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?	49
Wykres 46. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?	50
Wykres 47. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	50
Wykres 48. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?	51
Wykres 49. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?	51

Wykres 50. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	52
Wykres 51. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	52
Wykres 52. Czy rodzice i nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat konsekwencji zdrowotnych używania narkotyków/dopalaczy?.....	53
Wykres 53. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	54
Wykres 54. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	56
Wykres 55. Podaj swoją płęć.	58
Wykres 56. Jesteś uczniem klasy?.....	58
Wykres 57. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?.....	59
Wykres 58. Jak oceniasz swoje zachowanie w szkole?	60
Wykres 59. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?.....	60
Wykres 60. Jak często obserwujesz zjawisko przemocy w szkole?.....	61
Wykres 61. Czy znasz przypadki stosowania, którejs z wymienionych form przemocy?....	62
Wykres 62. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?	63
Wykres 63. Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	64
Wykres 64. Czy uważasz, że możesz porozmawiać z rodzicami na temat swoich problemów?	64
Wykres 65. Czy wiesz jakie instytucje w Twoim środowisku świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy?	65
Wykres 66. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które palą papierosy?	68
Wykres 67. Jak oceniasz dostęp do papierosów w Twoim środowisku?	68
Wykres 68. Czy znasz konsekwencje zdrowotne palenia papierosów?	69
Wykres 69. Czy uważasz, że palenie pomaga w trudnych sytuacjach?	69
Wykres 70. Czy kiedykolwiek piłaś/eś alkohol?.....	71
Wykres 71. Czy znasz konsekwencje zdrowotne picia alkoholu?	73
Wykres 72. Czy znasz osoby poniżej 18 roku życia, które piją alkohol?	73
Wykres 73. Jak oceniasz dostęp do alkoholu w Twoim środowisku?	73
Wykres 74. Czy zdarzyło Ci się przyjmować takie substancje jak leki uspokajające lub nasenne z przepisu lekarza?.....	75

Wykres 75. Czy znasz w swoim środowisku osoby zażywające narkotyki?	76
Wykres 76. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki?	76
Wykres 77. Jak oceniasz dostęp do narkotyków w Twoim środowisku?	77
Wykres 78. Czy znasz konsekwencje zdrowotne stosowania narkotyków?	77
Wykres 79. Czy znasz konsekwencje prawne posiadania narkotyków?	78
Wykres 80. Czy rodzice lub nauczyciele rozmawiają z Tobą na temat szkodliwości zażywania narkotyków/dopalaczy?	78
Wykres 81. Czy używałaś/eś kiedykolwiek dopalaczy?	79
Wykres 82. Czy znasz konsekwencje zdrowotne używania dopalaczy?	80
Wykres 83. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z komputera, tabletu, telefonu?	81
Wykres 84. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?	83
Wykres 85. Czy wbrew Twojej woli wykonano Ci kiedyś zdjęcie lub nakręcono film?	83
Wykres 86. Czy kiedykolwiek byłaś/eś sprawcą szantażu lub oczerniania przy użyciu urządzeń elektronicznych?	84
Wykres 87. Czy kiedykolwiek zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu?	85
Wykres 88. Czy osoby nietrzeźwe podejmują próbę zakupu alkoholu?	86
Wykres 89. Jak często osoby poniżej 18 roku życia podejmują próby zakupu napojów alkoholowych?	87
Wykres 90. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić papierosy?	87
Wykres 91. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić napoje energetyzujące?	88
Wykres 92. Jak często osoby poniżej 18 roku życia próbują zakupić piwo 0%?	88

Spis tabel

Tabela 1. Ocena ważności problemów społecznych na terenie gminy Budzów.....	18
Tabela 2. Ocena zjawiska alkoholizmu w czasie ostatnich 10 lat.	22
Tabela 3. Akty przemocy wśród uczniów klas piątych i szóstych szkoły podstawowej	42
Tabela 4. Akty przemocy wśród uczniów klas siódmych i ósmych szkoły podstawowej	63
Tabela 5. Czy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?	66
Tabela 6. Ile razy zdarzyło Ci się zapalić papierosa?.....	67
Tabela 7. Jak często sięgałaś/eś po papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?.....	67
Tabela 8. W jakim wieku po raz pierwszy zdarzyło Ci się wypić napój alkoholowy?.....	71
Tabela 9. Jak często sięgasz po alkohol?.....	72
Tabela 10. Zażywanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	96
Tabela 11. Znajomość osób zażywających substancje psychoaktywne.....	97
Tabela 12. Ocena dostępności substancji psychoaktywnych	97
Tabela 13. Znajomość konsekwencji zdrowotnych oraz sankcji prawnych z tytułu posiadania narkotyków	98
Tabela 14. Różnica ilościowa zjawisk przemocy wśród uczniów poszczególnych etapów edukacji.	100
Tabela 15. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy.	101